

Arkkitehtiutiset

Tutkijat
tyrmäävät
väitteet
purkamisesta
ekotekona

12

6

SELVITYS:
ARKKITEHTIPULA
SYVENEÄ

18

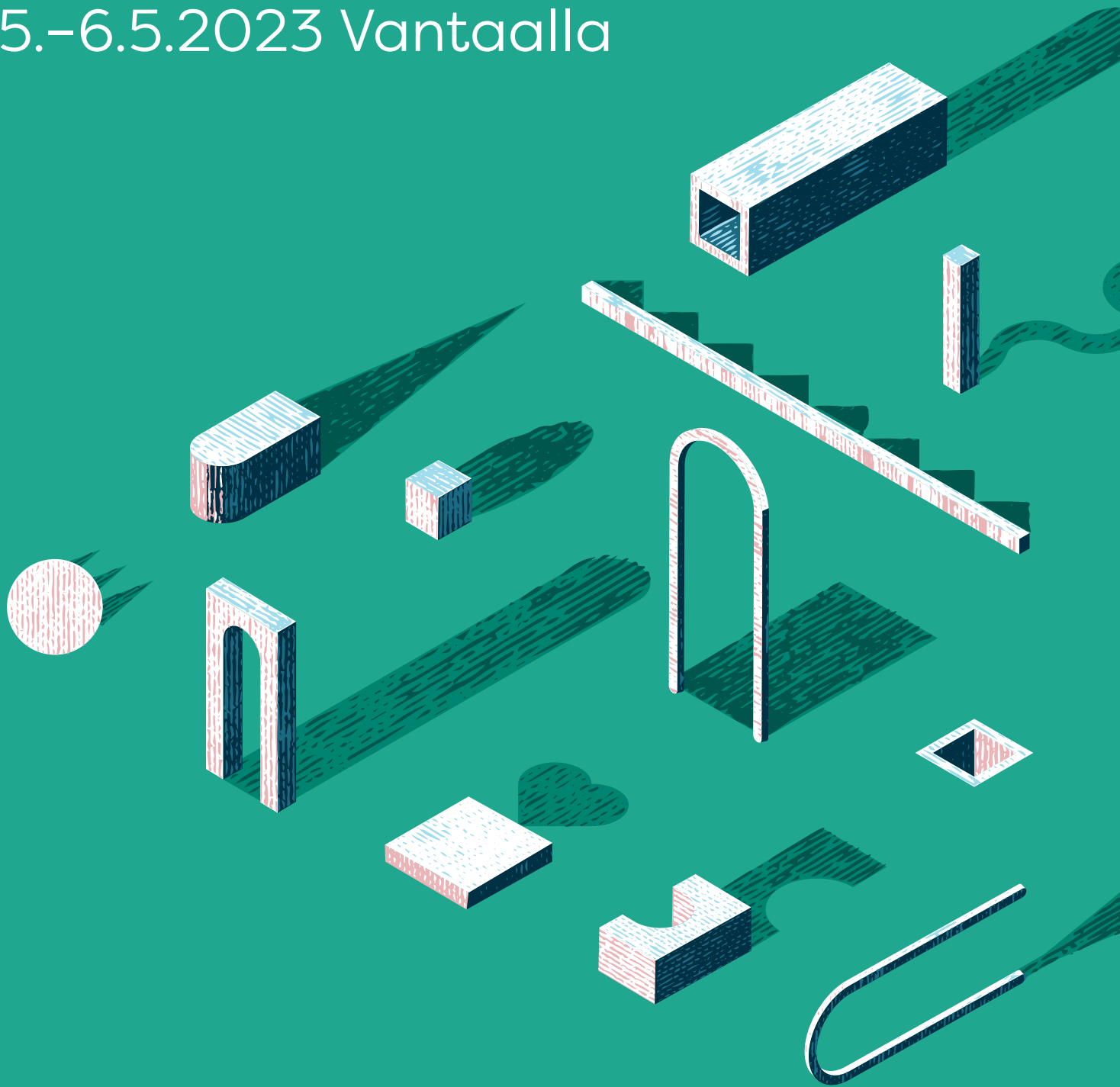
ELONKIRJOTALO
EDISTÄÄ LUONNON
MONIMUOTOISUUTTA

26

EEVA TURUNEN
JA KAHDEN POLVEN
ARKKITEHDIT

Arkkitehtipäivät

5.–6.5.2023 Vantaalla



ARKKITEHDIN KÄDENJÄLKI

keynote:

Frédéric Chartier / ChartierDalix (Ranska)

Almut Grüntuch-Ernst / Grüntuch Ernst Architekten (Saksa)

www.safa.fi/arkkitehtipaivat

Kohdehaku käynnissä, jätä ehdotus 14.3.2023 mennessä

Brick Award 24

Kansainvälinen tiiliarkkitehtuurikilpailu

**Etsimme parasta suomalaista
tiiliarkkitehtuuria mukaan kilpailuun!**

Wienerberger palkitsee kansainvälisesti laadukkaita ja innovatiivisia tiiliarkkitehtuurikohteita viidessä eri kilpailukategoriassa.

Ehdota upeita tiilikohteita mukaan kilpailuun
www.brickaward.com

Yhteensä 50 kohdetta pääsee finalistien joukkoon ja mukaan BRICK 24 -kirjaan. Kohdehaku on avoin 14.3.2023 asti.

www.wienerberger.fi


Wienerberger

Arkkitehtiutiset

6 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947, ISSN 0044-8915
Aikakausmedia ry:n jäsen

Päätoimittaja

Kristo Vesikansa, kristo.vesikansa@safa.fi,
040 505 4643

Toimitussihteeri

Silja Ylitalo, silja.ylitalo@safa.fi,
040 169 4617

Toimittajat

Päivi Virtanen
Anni Varis

Ulkoasu

Lari Mörö
Kaarina Tammisto

Taitto

Kaarina Tammisto

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset

Tilaaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenasiat: katri.laakso@safa.fi

Julkaisija

Suomen Arkkitehtiiliitto
Finlands Arkitektförbund ry
SAFA
Malminkatu 30, 00100 Helsinki
puh. 040 169 8889
au@safa.fi, @au_uutiset

Paino

Grano Oy

Ilmoitusmyynti

Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Työpaikkailmoitukset

tyopaikkailmoitukset@safa.fi

Ilmoitusaineiston sisäänjätö ja ilmestyminen

Nro 2/2023
Ilmoitusvaraukset 14.3.
Ilmoitusaineisto 21.3.
Ilmestyy 14.4.

HUOM. Lehteen tulevista kirjoituksista,
tiedotteista ja niiden aikataulusta on
sovittava erikseen toimitussihteerin tai
päätoimittajan kanssa.

Kannessa Kurt Simbergin Helsingfors Spar-
bankenille suunnittelema toimistorakennus
Mannerheimintie 14:ssä.
Kuva Katja Tähjä.



Pääkirjoitus

Käännekohtassa

Suomalaisen rakennussuojelun historian voisi helposti kertoa muutaman julkista keskustelua herättäneen tapauksen kautta. Tarina alkaisi Vanhan Porvoon suojelukiistalla 1900-luvun alussa ja jatkuisi Kaartin kasarmin, hotelli Kämpin, Puu-Käpylän ja Tampereen Verkatehtaan kautta kohti nykypäivää. Osa näistä merkkipaaluista onnistuttiin suojelemaan ja osa menetettiin, mutta kaikki kiistat saivat aikaan muutoksia suojelun käytäntöihin.

Vastaavanlaista symbolia on kaivattu myös parhaillaan meneillään olevalle purkuaallolle. Esimerkiksi Helsingin keskustasta on kadonnut viime vuosina lukuisia 1950–1970-lukujen toimistorakennuksia ilman suurempaa hälyä.

Nyt ilmapiiri näyttää vihdoinkin muuttuneen. Joulukuussa esitelty suunnitelma korvata Mannerheimintielle vuonna 1963 valmistunut niin sanottu Aktian talo uudella toimistorakennuksella on synnyttänyt vilkkaan keskustelun rakennuksen arvoista ja purkamisen mielekkyydestä yleisemmin.

Aktian talon omistaja Sponda on perustellut purkamista sillä, ettei rakennukseen ole mahdollista sovittaa nykyaikaista talotekniikkaa matalien kerroskorkeuksien takia. Lisäksi se on väittänyt, että uudisrakennus on paremman energiatehokkuutensa vuoksi peruskorjausta ympäristöystävällisempi vaihtoehto ja edistää siten Helsingin kaupungin ilmastotavoitteita.

Arkkitehtiutisten toimitussihteeri Silja Ylitalo otti artikkelissaan selvää, voiko väite pitää paikkansa. Vertailun lähtöarvot ja johtopäätökset herättivät niitä tutkineissa asiantuntijoissa suuria epäilyksiä, mutta tarkkoja laskelmia emme pyynnöistä huolimatta saaneet käyttööme.

Ja vaikka laskelmat pitäisivätkin paikkansa, tuottaa uudisrakentamisen valtavan hiilihiipin juuri nyt, kun

ilmastopäästöjä pitäisi nopeasti vähentää. Parempi energiatehokkuus kompensoi sen vasta vuosikymmenten päästä, jolloin yhteiskunnan pitäisi jo muutenkin olla hiilinegatiivinen. Purkamista on siten mahdotonta perustella ainakaan ilmastomuutoksen torjunnalla.

HIILIJALANJÄLJEN lisäksi purkamista ja säilyttämistä pitää tietysti arvioida rakennuksen kaupunkikuvallisten ja arkkitehtonisten arvojen pohjalta. Julkisuudessa on esitetty niistä monenlaisia näkemyksiä – on jopa ehdotettu Aktian talon tieltä puretun uusrenessanssitalon rekonstruktioita, joko kokonaisuina tai ainakin Kalevankadun kulman osalta. Näin voitaisiin paikata kortteliseinämän rikkova sisäänveto, joka sai osakseen kritiikkiä jo rakennuksen valmistuttua. Ratkaisu ei näytä edelleenkään kovin onnistuneelta, mutta muutoin suuri liiketalo on sulautunut osaksi keskustan kaupunkikuvaa. Kalevankadun puolen aukkokin olisi helppo korjata maltillisella lisärakentamisella.

Tätä kirjoitettaessa Aktian talon kohdalla näyttää valitettavasti sinetöidyltä. Nyt voi lähinnä enää toivoa, että siitä muodostuu samanlainen käännekohta rakennussuojelun tarinassa kuin hotelli Kämpistä aikanaan.



KRISTO VESIKANSA
Päätoimittaja

PÄÄKIRJOITUS

- 4 Käännekohdassa
Kristo Vesikansa

AJASSA

- 6 Tuore selvitys:
Arkkitehdeista akuutti pula
Jarno Parviainen
- 8 Arkkitehtuuria ja musiikkia
kulttuuripääkaupungeissa
Markku Rainer Peltonen
- 11 KOLUMNI
Esteettinen jälki ja
ylisukupolvinen arkkitehtuuri
Sanna Lehtinen

ILMIÖT

- 12 ”Kun on tahtoa korjata, keinot
kyllä löytyvät”
Silja Ylitalo
- 18 Uudisrakennus elonkirjoa
turvaamassa
Pekka Hänninen
- 22 Väliaikaisuuden ja
pysyvyyden rajamailla
Iris Andersson

AMMATISSA

- 26 Kahden polven arkkitehteja
Anni Varis

VALMISTA TULI

- 28 Lahden apoli valmistui
Anni Varis

KIRJAT

- 30 Tyrannin renkinä
Kristo Vesikansa
- 32 Oppimisen tilat muuttuvat
Mari Tossavainen
- 33 Suru asettui ukin taloon
Susanna Bono

NÄYTTELYT

- 34 Uusia kaupunkia,
vanhoja visioita
Liisa Ryyänänen

26

Kirjailija
Eeva Turunen
inspiroituu
arkkitehtien
ammattikielestä



KATJA TÄHJÄ

KILPAILUT

- 36 Tiede ja taide
saman katon alle
Pipsa Penttinen
- 38 Kruunuvuorenrannan
suunnittelu jatkuu
Pipsa Penttinen
- 39 Potkua uralle
Europan-kilpailusta
Anssi Joutsiniemi
Pia Sjöroos

ARKKITEHTILIITTO

- 40 PUHEENJOHTAJALTA
Uusia haasteita
Asko Takala
- 41 Puheenjohtajakolmikko
vaihtui
Päivi Virtanen
- 42 Hankintakäytännöissä
kehitettävää
Asko Takala

- 44 NÄKÖKULMA
Viisi muutoksen vuotta
Henna Helander
- 45 KOLME KYSYMYSTÄ
Näköalapaikka
liiton toimintaan
Silja Ylitalo
- 48 MUISTAMME
Tore Tallqvist (1941–2022)
Olli-Paavo Koponen
Rainer Mahlamäki
- 50 KESKUSTELUA
Kaavoittajana työskentelen
paremman ympäristön
puolesta ilman paskapuhetta
Tuukka Linnas
- 51 Museo kiinteistöbisneksen
panttivankina
Kaarin Taipale
- 52 Purkaa vai säilyttää?
Ja millä kielellä?
Helena Teräväinen

Tuore selvitys: Arkkitehdeista akuutti pula

Työnantajille suunnatun kyselyn mukaan etenkin kunnilla on pahoja vaikeuksia rekrytoida osaajia arkkitehtuurin alan tehtäviin.

teksti JARNO PARVIAINEN

”

Yli 40 prosenttia nykyisistä kunta-alan arkkitehdeistä on jäämässä eläkkeelle tällä vuosikymmenellä.

Pula arkkitehtuurin alan osaajista huolestuttaa etenkin kunnissa. Alan toimijoiden yhdessä teettämän osaamistarvekyselyn mukaan osaajien tarve korostuu varsinkin maankäytössä ja kaavoituksessa: lähes 70 prosentissa kunnista työvoiman saatavuus tuottaa haasteita ja noin 40 prosentissa kunnista se häiritsee jo toiminnan jatkuvuutta.

Arkkitehtuurin alan työvoimapula on akuutti varsinkin isoimmissa kunnissa. Vastanneista yli 50 000 asukkaan kaupungeista yksikään ei ilmoittanut, että työvoimaa olisi hyvin saatavilla. Myös rakennusvalvonnassa työvoimapula on merkittävä. Viidennessä kunnista ilmoitti, että se estää jo toiminnan jatkuvuutta.

Myös työvoiman osaamistasossa voi olla puutteita. Kunnan kokevat, että arkkitehteja valmistuu liian vähän vaativiin maankäytön tehtäviin.

Kyselyn perusteella myös yrityksillä on kaikilla tehtävälalueilla – korjausrakentamisessa, uudisrakentamisessa, yhdyskuntasuunnittelussa ja maisemarakentamisessa – haasteita työvoiman saatavuudessa. Suurinta työvoimapula on keskisuurissa yrityksissä. Uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen välillä ei ole nykytilanteessa eroa työvoimatarpeessa, maisemarakentamisessa työvoiman tarve korostuu.

Aloittaneiden opiskelijoiden määrä on kasvanut huomattavasti kaikissa arkkitehtitutkintoa tarjoavissa yliopistoissa viimeisen vuosikymmenen aikana, ja lisäksi rakennusarkkitehteja valmistuu vuosittain noin sata. Siitä huolimatta arkkitehtien aloituspaikkoja tarvitaan edelleen lisää. Työttömyys on ollut alalla jo pitkään lähes olematonta ja työvoimapula suuri.

TULEVAISUUDESSA ARKKITEHTIPULA KASVAA

Työvoimapolun ennakoitaan tulevaisuudessa vielä kasvavan, ja lisäksi iso osa arkkitehdeistä on jäämässä eläkkeelle tulevina vuosina. Eläköityvien arkkitehtien määrä vuoteen 2030 mennessä on noin 26 prosenttia työvoimasta.

Kunta-alalla eläköityminen on huomattavasti suurempaa kuin arkkitehtuurin alalla yleisesti. Koko maan tasolla yli 40 prosenttia – yli 300 henkilöä – nykyisistä kunta-alan arkkitehdeistä on jäämässä eläkkeelle tällä vuosikymmenellä. Ilmeisenä riskinä on, että kaikkiin kuntiin ei saada arkkitehtuurin alan osaajia tärkeisiin maankäytön suunnittelun tehtäviin.

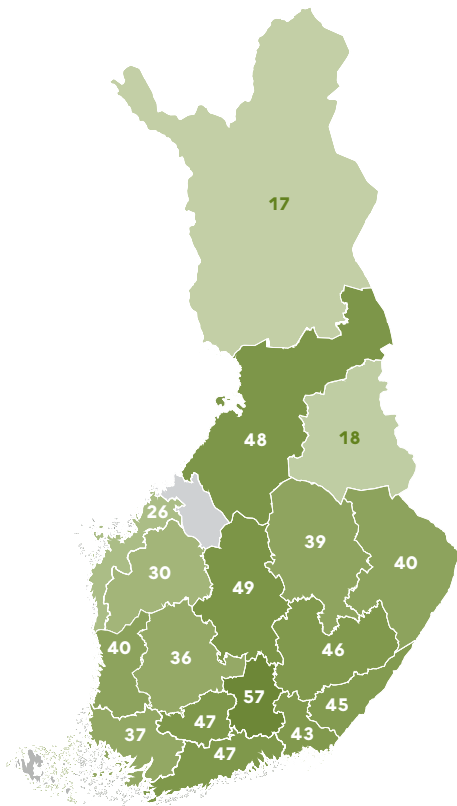
Rakennusvalvonnoista vajaa kolmannes näki henkilöstön määrän kasvavan tulevaisuudessa. Maankäytön ja kaavoituksen osalta lähes puolet kunnista, niin suurissa kuin pienissä kokoluokissa, ilmoitti työvoimatarpeen kasvusta.

Yrityksissä henkilöstön tarpeen arvioidaan lähitulevaisuudessa lisääntyvän voimakkaasti korjausrakentamisessa: näin arvioi lähes 70 prosenttia yrityksistä, eikä juuri kukaan ilmoittanut työvoimatarpeen vähentymisestä. Myös maisemasuunnittelijoita arvioidaan tulevaisuudessa tarvittavan lisää. Uudisrakentamisen osalta työvoimatarpeen nähtiin yrityksissä yleisesti pysyvän ennallaan.

LISÄ- JA TÄYDENNYS- KOULUTUKSELLE TARVETTA

Megatrendeistä muun muassa ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen varautuminen, nopeasti ikääntyvä väestö ja kaupungistuminen vaikuttavat arkkitehtuurialan keskeisiin tehtäviin. Myös muutokset lainsäädännössä ja rakentamisen painopisteen siirtyminen korjausrakentamiseen edellyttävät täydentävää koulutusta.

**Kunta-alan arkkitehtien
eläköityminen 2022–2031**
prosenttia



**Mitkä ovat keskeisiä haasteita
arkkitehtuurin alan henkilöstön
rekrytoinnissa tällä hetkellä kunnissa?**
prosenttia vastaajista



Sekä yrityksissä että kunnissa lisäosaamisen tarve koetaan suurimmaksi kestävässä rakentamisessa ja digitalisaatiossa.

Yritysten lisäosaamistarpeena korostui rakennetun ympäristön elinkaaren aikaisten ilmastopäästöjen hallinta ja korjausrakentaminen. Kunnissa tarvitaan lisää osaamista yhdyskuntarakenteen kestävyteen sekä täydennysrakentamiseen. Myös arkkitehtitoimistojen liiketoimintaosaamisessa on kehitettävää.

Hankkeessa laadittiin useita suosituksia toiminnan jatkuvuuden kehittämiseksi ja työvoimapulaan vastaamiseksi. Aloituspaiikkojen lisääminen yliopistojen arkkitehtikoulutukseen on keskeinen muttei ainoa keino. Luontevaa olisi esimerkiksi avata rakennusarkkitehdeille polku ylempään AMK-tutkintoon, ja maisema-arkkitehtikoulutuksen aloittamista Oulussa tulisi tutkia.

Ulkomaisten työvoiman hyödyntämisen mahdollisuudet nähtiin toistaiseksi suppeina. Sen sijaan olisi tarpeen selvittää, miten Suomessa jo asuvia ulkomaalaisia arkkitehteja voisi hyödyntää paremmin esimerkiksi palveluviennissä ja kunta-alan tehtävissä. Kielivaatimuksissa joustaminen voisi avata työmahdollisuuksia.

Kirjoittaja on Finnish Consulting Group FCG:n tutkija.

Arkkitehtuurin alan työnantajille suunnattu kysely tehtiin syksyllä 2022. Vastaajia oli yhteensä yli 150 sekä kunta- että yksityiseltä sektorilta. Selvityksen toteutti Finnish Consulting Group FCG.

Yksityisten työnantajien kyselyn jakelusta vastasivat Suomen Arkkitehtiliitto SAFA, Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA, suunnittelu- ja konsultointialan yritysten toimialajärjestö SKOL, Suomen maisema-arkkitehtiliitto MARK ja Arkkitehtitoimistojen liitto ATL. Jakeluissa yksityisiä työnantajia olivat sekä pienet arkkitehtitoimistot että monialaiset suuret suunnittelutoimistot.

Kuntien kysely jaettiin kuntien teknisen toimen johdolle. Jakelusta vastaisi Kuntaliitto yhdessä FCG:n kanssa.

Arkkitehtuurin alan osaamistarpeiden selvittäminen on yksi Suomen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman 2022–2035 toimenpiteistä.

Arkkitehtuuria ja musiikkia kulttuuripääkaupungeissa

Historiallisten rakennusten korjaaminen ja uudelleenkäyttö ovat keskeinen osa Euroopan kolmen kulttuuripääkaupungin ohjelmia.

Euroopan unioni on valinnut vuodesta 1985 lähtien yhden tai useamman kaupungin Euroopan kulttuuripääkaupungiksi. Valituilla kaupungeilla on mahdollisuus tuoda esiin omaa historiaansa ja kulttuuriaan sekä parantaa infrastruktuuria ja luoda uutta arkkitehtuuria. Tämän vuoden kulttuuripääkaupungeja ovat Unkarin Veszprém, Romanian Timisoara ja Kreikan Elefsína.

VESZPRÉMISSÄ SOI MUSIIKKI

Viidellä kukkulalla sijaitseva, vähän yli 60 000 asukkaan Veszprém on Unkarin vanhimpia kaupunkeja. Pääosin 1800- ja 1900-luvuilla rakennetun keskustan arkkitehtuurissa näkyy läheinen suhde Itävaltaan – kaupunkia onkin kutsuttu ”pikku-Wieniksi”.

Veszprém on kuuluisa musiikkikaupunki lukuisine kuoroineen, orkestereineen ja musiikkifestivaaleineen. Kulttuuripääkaupunkivuoden ohjelmaa värittävät siksi useat klassillisen, jazzin ja katumusiikin festivaalit. Veszprém etsii ratkaisuja myös nuorten ja opiskelijoiden poismuuttoon ja lähellä sijaitsevan Balaton-järven ekologisiin ongelmiin.

Unkarin hallituksen kulttuuripääkaupunkihankkeelle myöntämää 175 miljoonan euron avustusta on tarkoitus käyttää myös keskikaupungin ränsistyneiden rakennusten korjaamiseen. Veszprémin linnan restauroinnin uskotaan valmistuvan tämän vuoden aikana ainakin ulkopuolen osalta. Suurin rakennusprojekti on entisen hiilivoimalaitoksen muuttaminen valofestivaalin ja elektronisen musiikin tapahtumapaikaksi.

HISTORIAA TIMISOARASSA

Romanian ja Unkarin rajan läheisyydessä sijaitseva monikulttuurinen ja

monikielinen Timisoara on suurkaupunki verrattuna muihin tämänvuotisiin kulttuuripääkaupunkeihin. 300 000 asukkaan teollisuuskaupunki houkuttelee kansainvälisiä yrityksiä ja kilpailee kulttuurillisesti pääkaupunki Bukarestin kanssa. Toisaalta sitä leimaavat suurkaupunkien ongelmat, kuten korruptio, järjestäytynyt rikollisuus ja kansainvälistäkin huomiota saaneet kodittomat katulapset.

Timisoarassa on lähes 15 000 historiallista rakennusta, joista suuri osa odottaa korjausta. Kaupungissa on myös kolme synagogaa muistona aikoinaan kukoistaneesta juutalaisesta kulttuurista. Näistä Cetaten linnan synagoga on muutettu konserttisaliksi, jossa pidetään kulttuuripääkaupunkivuoden esityksiä.

Kulttuuripääkaupunkiprojektia ovat varjostaneet riidat Bukarestin keskushallinnon kanssa ja siitä seuranneet rahoitusvaikeudet. Myös Timisoara on tärkeä musiikkikaupunki, ja musiikkifestivaalit näyttelevät juhluvuonna keskeistä osaa. Kaupungin historiaan voi tutustua seuraamalla vanhan kaupungin kaduille levittäytynyttä ääni-installaatiota. Luvassa on myös kuvanveistäjä **Constantin Brancusin** laaja näyttely.

MYTTINEN ELEFSÍNA

Välimeren rannalla sijaitseva Elefsína oli antiikin aikana tunnettu Eleusiin mystee-

”

Kulttuuripääkaupungille myönnettyä avustusta on tarkoitus käyttää myös keskikaupungin ränsistyneiden rakennusten korjaamiseen.

reistä, kreikkalaisen maailman kuuluisimmasta uskonnollisesta juhlasta. Mysteeriuskonnon pääpaikka Telesterion-temppeli oli antiikin suurimpia katettuja rakennuksia, jonka sisään mahtui yhtä aikaa jopa 3 000 ihmistä.

Tämän päivän Elefsínassa on noin 25 000 asukasta, joista suuri osa on Smyrnasta (nykyään Turkin Izmir) vuonna 1922 paenneiden kreikkalaisten jälkeläisiä. Elefsína oli vielä 2000-luvun alussa tärkeä teollisuuspaikkakunta, joka tarjosi työtä maan köyhimmiltä seuduilta saapuneille. Useiden teollisuuslaitosten sulkeminen on kuitenkin aiheuttanut laajaa työttömyyttä, ja aikaisemmin vilkas satama on muuttunut hylättyjen laivojen hautausmaaksi.

Elefsínan kulttuuripääkaupungin taiteellinen johtaja **Michail Marmarinos** uskoo projektin antavan kaupungille uusia mahdollisuuksia. Hän sanoo, että pitkäaikaiselle infrastruktuurin parantamiselle on nyt hyvät edellytykset, mikäli valtion rahoitusta saadaan pidennettyä. Joitakin tyhjänä seisovia teollisuusrakennuksia onkin kunnostettu juhluvuoden näyttelyjä ja konsertteja varten.

MARKKU RAINER PELTONEN



Alvar Aallon vuosina 1953–1957 suunnittelema Kansaneläkelaitoksen päätoimitalo Helsingin Taka-Töölössä.

Alvar Aallon syntymän 125-juhlavuosi huipentuu uuden museokeskuksen avajaisiin

Tänä vuonna on kulunut 125 vuotta **Alvar Aallon** (1898–1976) syntymästä. Juhlavuoden kohokohta on 27.5. Jyväskylään avautuva Aalto2-museokeskus.

Uusi museokeskus yhdistää kaksi Alvar Aallon suunnittelemaa rakennusta, Keski-Suomen museon ja Alvar Aalto -museon. Museoiden väliin rakennettu uudisosa on Arkkitehtitoimisto A-konsulttien suunnittelema.

Kesällä uudessa museokeskuksessa järjestetään viides kansainvälinen Alvar Aalto -tutkijaseminaari 14.–15.6. teemalla ”Whose modernism?”. Englanninkielinen seminaari keskittyy modernin suunnittelun lähtökohtiin, luomisprosesseihin ja kehityskulkuihin.

Alvar Aallon arkkitehtitoimiston 117 arkkitehtuuripiirustuksesta ja 103 valokuvasta muodostuva kokonaisuus on lisätty Finna.fi -hakupalveluun. Kyseessä on Alvar Aalto -säätiön ensimmäinen Finna-kokonaisuus.

Aineiston aiheena on Alvar Aalto ja maailmanperintö. Aihe on ajankohtainen, sillä Aallon rakennusten ehdottamista Unescon maailmanperintökohteiksi valmistellaan parhaillaan. Opetusministeriö vie ehdotuksen maailmanperintökomitean arvioitavaksi vuonna 2025.

Arkkitehtuurin valtionpalkinto Erkki Mäkiölle

Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta on myöntänyt arkkitehtuurin valtionpalkinnon arkkitehti ja rakennustutkija **Erkki Mäkiölle** (s. 1943).

Mäkiö on tehnyt merkittävän uran vanhan rakennuskannan säilyttämisen, suojelun ja tutkimuksen parissa. Mäkiön ajattelun ja toiminnan keskiössä ovat rakenteet ja materiaalit. Restaurointisuunnittelun rinnalla hän on vuosikymmeniä puhunut ja kirjoittanut perinteisten rakenteiden etujen, rakennussuojelun ja rakennusten käyttöarvon kysymyksistä.

Arkkitehtina Mäkiö nosti jo varhain 1970–1980-luvuilla esiin kestäväen kehityksen näkökulmia. Palkinnolla toimikunta kiittää Mäkiötä puheenvuoroista rakennusten teknistymistä vastaan sekä yksinkertaisten ratkaisujen ja korjauskelpoisten rakenteiden edistämisestä.

Taiteen valtionpalkinnon voi saada tunnustuksena kolmen viime vuoden aikana valmistuneesta ansiokkaasta työstä tai pitkäaikaisesta, ansiokkaasta taiteellisesta urasta tai toiminnasta alan hyväksi. Palkinnoista päättävät valtion taidetoimikunnat, jotka toimivat Taiteen edistämiskeskuksen asiantuntijaeliminä.

Roti 2023: Rakennetun omaisuuden tila heikentynyt

Rakennetun ympäristön tila eli Roti 2023 -raportti julkaistiin tammikuussa.

Raportin mukaan rakennetun omaisuuden tila on heikentynyt kahdessa vuodessa kaikilla viidellä raportissa tarkastellulla osa-alueella. Vuodesta 2000 vuoteen 2021 talokannan korjausvelan määrä on noussut 24,9 miljardista eurosta 77,5 miljardiin euroon. Velan määrä kasvoi yli kolme miljardia euroa vuodesta 2020 vuoteen 2021.

Roti 2023 -hankkeessa tarkasteltiin rakennetun omaisuuden tilaa viidessä eri paneelissa, joita ovat rakennukset, liikenneverkot, yhdyskuntateknikka, koulutus ja kehitys sekä arkkitehtuuri, suunnittelu, muotoilu ja taide. Kaikki paneelit antoivat omat toimenpide-ehdotuksensa rakennetun omaisuuden tilan parantamiselle.

Raportin koostamiseen osallistui yli sata kiinteistö- ja rakennusalan asiantuntijaa. Hanketta organisoivat Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL.

Raportin voi lukea osoitteessa ril.fi/fi/alan-kehitys/roti-2023.

70 prosenttia

Taiteen edistämiskeskuksen teettämän tutkimuksen mukaan 70 prosenttia 15–79-vuotiaista suomalaisista haluaa taidetta arjen ympäristöihin. Taiteen koetaan piristävän, lisäävän viihtyisyyttä ja elävöittävän ympäristöä.

9/10 toimistosta

Iso-Britannian arkkitehtitoimistoille suunnatun kyselyn mukaan yhdeksän kymmenestä toimistosta kokee brexitin vaikuttaneen toimintaansa negatiivisesti.

2 000 vuotta

Tutkijat ovat selvittäneet, miten 120-luvun lopulla valmistuneen Rooman Pantheonin betoni on kestänyt lähes 2 000 vuotta. Antiikin betoniin sekoitettiin lisäksi kalkkia, josta irtoavat yhdisteet liimaavat halkeamat umpeen, kun niihin päätyy vettä.

Lähteet:

Taiteen edistämiskeskus

Dezeen research

Science Advances

SITAATTI

”Rakennus- ja kiinteistöalalla kaikki on nykyään olevinaan ilmastotekoa. Tarvitaan enemmän riippumatonta tietoa, sillä nämä asiat ovat hankalia asiantuntijoillekin.”

Harri Hautajärvi Tieteen päivillä Kenen ehdoilla kaupunkia tehdään? -keskustelussa Helsingin Porthaniassa 14.1.2023.



Vantaan Tikkurilankosken puistoalueet palkittiin vuoden 2022 ympäristö-rakenteena.

PYRY KANTONEN/KUVATOIMISTO KUVIO

Helsinki-Vantaan lentoasema, Serlachiuksen taidesauna ja Tikkurilankosken puistoalueet palkittu

Helsinki-Vantaan lentoasemalle on myönnetty erityis-palkinto sisätilojen suunnittelusta kansainvälisessä arkkitehtuuri- ja designkilpailussa Prix Versailles 2022. Terminaalilaajennuksen ja lentoaseman uuden sisäänkäynnin on suunnitellut Arkkitehtitoimisto ALA.

Tuomaristo korosti valinnoissaan innovatiivisuutta, luovuutta, kotimaisuutta sekä ekologisuutta. Lentoasema on ensimmäinen Prix Versailles -palkittu kohde Suomessa.

Serlachiuksen Taidesauna on valittu Vuoden 2022 Betonirakenne -palkinnon voittajaksi.

Palkinto myönnettiin yksilöllisestä, innovatiivisesta ja taitavasta arkkitehtisuunnittelusta sekä osaavasta rakennuttamisesta ja laadukkaasta toteutuksesta, jossa betonilla on näkyvä rooli. Kilpailun järjesti Betoniteollisuus.

Taidesauna sijaitsee Mänttä-Vilppulassa Gösta-museon edustalla. Arkkitehtuurin Finlandia -palkintoehdokkaanakin olleen saunan arkkitehtisuunnittelusta vastasivat Mendoza-Partida Architectural Studio ja BAX Studio. Toteutussuunnittelusta vastasi Planetary Architecture.

Vantaan Tikkurilankosken puistoalueet on palkittu Vuoden Ympäristörakenne 2022 -tunnustuspalkinnolla. Keravanjoen varrella sijaitsevan virkistysalueen muodostavat Vernissaranta, Värehtaanranta ja Vernissasilta. Alueen maisemasuunnittelusta vastasi Loci Maisema-arkkitehdit.

Palkintoperusteiden mukaan Tikkurilankosken puistoalueet ovat hieno monitasoinen kokonaisuus, jossa on paljon taitavasti suunniteltuja ja toteutettuja kestävän ympäristörakentamisen ratkaisuja. Palkinnon myöntävät Betoniteollisuus, Kivi ja Puutarhaliitto. ●

Esteettinen jälki ja ylisukupolvinen arkkitehtuuri

Kestävyyssmurroksen myötä on syytä pohtia myös esteettisen kestävyuden ulottuvuuksia arkkitehtuurissa, kirjoittaa dosentti Sanna Lehtinen.

SANNA LEHTINEN



Kuuden vuoden ajan pyysin kurssillani Aalto-yliopistossa kaikkia kolmannen vuoden kandiopiskelijoita kirjoittamaan esseen aiheesta ”Millaisen esteettisen jäljen haluan jättää maailmaan”.

Tarkoitus oli ilmaista alustavia ajatuksia omasta tulevasta työstä ja sen laajemmasta merkityksestä yhteiskunnassa ja materiaalisessa ympäristössämme.

Arkkitehtiopiskelijoiden pohdinnoissa korostuivat etenkin alkuaikoina toive jättää jälkeensä tunnistettavia rakennuksia ja oma nimi ihmisten mieliin niiden kautta. Mitä pitempään kurssia opetin, sitä enemmän kirjoituksissa korostui pohdinta koko jäljen mielekkyydestä: tarvitseeko sitä jättää lainkaan tai miten oma jälki maailmassa voi parhaimmillaan olla hyvin hienovarainen.

Tuon kuuden vuoden aikana ympäristöarvot ja kestävyysajattelu tekivät läpimurron opetuksessa, ja tämä näkyi opiskelijoiden ajatuksissa.

KESTÄVYYS ja ekologisuus mielletään usein materiaalien kestävyuden ja ajallisen pysyvyyden ihanteen kautta: kestävyys näyttäytyy tällöin vastavoimana nopeasti vaihtuville ja ekologisesti kuormittaville trendeille. Arkkitehtuurin kohdalla vähintään yhtä tärkeää on pohtia kestävyysmurrosten aikaansaamia perustavampia muutoksia siinä, mitä pidämme kauniina, merkityksellisenä tai muulla tavoin esteettisesti arvostettavana.



**Kiertotalous-
arkkitehtuuriin liittyy
valtava esteettinen
potentiaali.**

Esteettisesti kestävää voi olla mahdollisimman pitkäikäinen, niin sanottu klassikkorakennus, mutta esteettinen kestävyys viittaa yhä useammin myös joustavuuteen ja muokattavuuteen, siihen että työn alla olevan tilan tulevia merkityksiä ei pyritä lyömään lukkoon etukäteen. Esimerkiksi kiertotalousarkkitehtuuriin liittyy valtava esteettinen potentiaali: hallittu niukkuus mahdollistaa syvään juurtuneiden kauneuskäsitysten testaamisen. Toisaalta myös korjausrakentamisen uudet näköalat luovat uusia tapoja jättää esteettinen jälki vastuullisesti.

Rakennettu ympäristö on harvoin, jos koskaan, pelkästään esteettisesti miellyttävä. Kauneusarvojen subjektiivisesta yleisluonteesta seuraa kompromissien kanssa eläminen: se mitä minä pidän kauniina, voi olla toiselle hirvitys ja toisin päin. Erilaisten näkemysten suvaitseminen on osa ihmiselämää ja yhteiskunnassa toimimista.

Esteettinen monimuotoisuus onkin käsite, jota nykytutkimuksessa käytetään kuvaamaan erilaisten makujen ja mieltymysten kirjoa. Moniarvoisessa yhteiskunnassa on tuki enemmistömielipiteitä, mutta erilaisten esteettisten

yhteisöjen huomioiminen kertoo myös yhteiskunnan sivistyksen ja suvaitsevaisuuden tilasta.

TÄMÄN hetken kiistojakin tärkeämpiä ovat ne toiminnan tavat ja arvot, jotka kantavat merkitystä pitkälle tulevaisuuteen. Kestävyystutkimus korostaa systeemistä muutosta ja yhä kompleksisemmaksi käyvän toimintaympäristön ymmärtämistä. Tämä tarkoittaa usein sen sisäistämistä, että voimme hallita vain pientä osaa prosessista, jonka vaikeana uuden rakennuksen rakentamisen myötä laitamme liikkeelle.

Ylisukupolvinen estetiikka on tuore tutkimusalue, joka seuraa tulevia ihmisukupolvia koskevien esteettisten päätösten tekemisen prosesseja ja muutosta kauneuskäsityksissä. Vaikka arkkitehdin työhön on aina kuulunut vuosikymmeniä eteenpäin ennakoimista, emme voi tietää täydellä varmuudella, mitä asioita vielä syntymättömät sukupolvet tulevat pitämään esteettisesti merkittävänä.

Mitä lähempänä suunnittelutyössä ollaan arkisia ilmiöitä, sitä enemmän esteettisiin arvoihin vaikuttavat yhteisön muut arvot. Ekologiset arvot ovat tästä ajankohtaisin esimerkki, mutta samaan tapaan ympäristön havaittavat ominaisuudet kertovat sosiaalisen oikeudenmukaisuuden asteesta.

Visuaalis-aistimelliset ärsykkeet ovat merkkejä siitä, millaisia ja miten monenlaisia elämäntyyliä rakennettu ympäristö kannattelee.

Kirjoittaja on ympäristö- ja kaupunkiestetiikan tutkijatohtori Aalto-yliopistossa ja estetiikan dosentti Helsingin yliopistossa.



**”Kun on tahtoa
korjata, keinot
kyllä löytyvät”**

Hiililaskennan asiantuntijat tyrmäävät väitteen Mannerheimintie 14 -liikekiinteistön purkamisesta ilmastotekona. Arkkitehtien mukaan keskustelua purkamisesta olisi helpompi käydä, jos syistä puhuttaisiin rehellisesti.

Teksti SILJA YLITALO

Kiinteistökehitysyritys Sponda aikoo purkaa Helsingin ydinkeskustasta Mannerheimintie 14:stä arkkitehti **Kurt Simbergin** (1913–1984) suunnitteleman, vuonna 1963 valmistuneen liikekiinteistön ja rakentaa tilalle uuden toimistotalon. Aktian talona tunnettu, alunperin Helsingfors Sparbankenille suunniteltu rakennus on viimeksi ollut osa kauppakeskus Forumia.

Helsingin kaupunginmuseo luonnehtii lausunnossaan taloa keskeisimmäksi Simbergin suunnittelema toimistorakennuksista. Se esiteltiin valmistutuaan myös Arkkitehti-lehdessä. Rakennusta ei ole suojeltu kaavassa, mutta osia siitä, kuten julkisivu ja jalankulkijoiden arkadi käytävä, on asemakaavassa määrätty säilytettäväksi.

Talon purkamista ja uuden rakentamista tilalle Sponda perustelee muun muassa ilmastosyillä.

Mannerheimintie14.fi-sivulla yritys kertoo, että ”[y]mpäristöministeriön laskentamenetelmiin perustuvassa arvioinnissa uudisrakennus on osoittautunut ympäristöystävällisemmäksi vaihtoehdoksi nykyisen rakennuksen peruskorjaukseen verrattuna”.

Rakennuslupahakemuksen mukaan purkamisen keskeinen syy on, ettei rakennuksen korjaaminen nykyvaatimuksia vastaavaksi ole mahdollista muun muassa matalista kerroskorkeuksista johtuen. Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto myönsi kokouksessaan 8.12. uudisrakennukselle rakennusluvan ja samalla purkuluvan nykyiselle rakennukselle.

Tutkimusten mukaan korjaaminen on ilmastomuutoksen torjunnan näkökulmasta lähes aina parempi vaihtoehto kuin purkaminen ja uuden rakentaminen. Arkkitehtiuutiset pyysi asiantuntijoita selvittämään, voivatko Spondan väitteet uudisrakentamisesta ilmastotekona pitää paikkaansa. Entä onko nykyinen rakennus todella korjauskelvoton, vai olisiko se sittenkin mahdollista säilyttää?

EI LASKELMIA JULKISUUTEEN

Mannerheimintie14.fi-sivuston mukaan ”uudisrakennuksen koko elinkaaren aikaisen hiilijalanjäljen on todettu olevan pienempi, vaikka olemassa olevan rakennuksen purkaminen ja rakennustyöt lasketaan mukaan”.

Pyydän Spondalta nähtäväksi laskelmia, joihin väite perustuu. Laskelmia ei



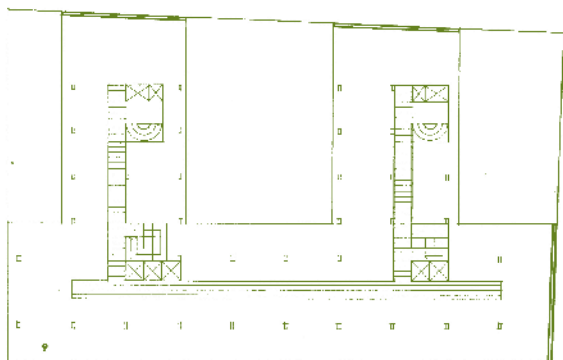
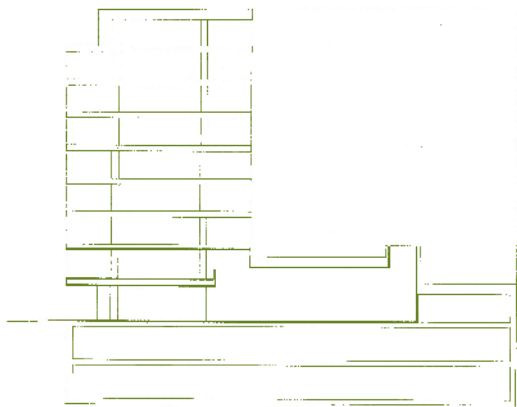
Arkkitehti Kurt Simbergin Helsingfors Sparbankenille suunnittelema liikekiinteistö, Aktian talona tunnettu Mannerheimintie 14, valmistui vuonna 1963.

kuitenkaan haluta antaa, sillä niitä on julkisuudessa tulkittu väärin, selittää Spondan markkinointi- ja brändipäällikkö **Anita Riikonen** puhelimitse.

Julkisesti saatavilla olevan rakennuslupahakemuksen liitteistä löytyy kuitenkin 13-sivuinen raportti, *Peruskorjauksen ja uudisrakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen vertailu*, jossa kerrotaan laskennan tuloksista, menetelmästä ja taustaoletuksista. Vertailun ja sen pohjana olevat laskelmat on tehnyt rakennusten ympäristösertifiointeihin erikoistunut Green Building Partners.

Raportin mukaan viidenkymmenen vuoden ajanjaksolla uudisrakennuksen hiilipäästöt ovat noin viisi prosenttia pienemmät kuin peruskorjatun vanhan rakennuksen olisivat. Rakentaminen tuottaa huomattavasti enemmän päästöjä kuin korjaaminen, mutta korjatun rakennuksen käytönaikainen energiankulutus on laskelman mukaan niin suuri, että viidenkymmenen vuoden aikana se ylittää uudisrakennuksen päästöt.

Raportissa esitetään vain rakennusten yhteenlasketut päästökertymät, mutta ei sitä, miten ne ajallisesti jakaantuvat. Missä kohtaa viidenkymmenen vuoden ajanjaksolla uudisrakennus muuttuu vähäpäästöisemmäksi kuin peruskorjattu?



Helsingfors Sparbankenin
konttoritalo esiteltiin
Arkkitehti-lehdessä
1–2/1964. Kuvassa leik-
kaus sekä toimistokerros.

Spondan Riikonen ei halua antaa tarkkoja lukuja, mutta kertoo sen verran, että se tapahtuu jossain kolmen- ja neljänkymmenen vuoden välillä. Toisin sanoen 2050–2060-luvuille asti uudisrakennuksen päästöt ovat suuremmat kuin peruskorjatun vanhan rakennuksen olisivat.

Projektin verkkosivujen mukaan uudisrakennushanke ”edistää osaltaan kaupungin ilmastotavoitteita”.

Helsingin tavoitteena on olla hiili-neutraali vuoteen 2030 mennessä ja hiili-negatiivinen vuodesta 2040 eteenpäin.

Myöhemmin pyydän vielä uudelleen Spondalta laskennan lähtötietoja sekä haastattelua. Sähköpostiin ei koskaan vastata.

”NÄYTTÄÄ SILTÄ, ETTÄ HE EIVÄT KERRO KOKO TOTUUTTA”

Korjausrakentamisen tenure track -professori **Satu Huuhka**, joka on tutkinut muun muassa elinkaariarvioiteja, sekä hiilijalanjälki- ja energialaskelmiin erikoistunut arkkitehti ja väitöskirjatutkija **Malin Moisio** Tampereen yliopiston arkkitehtuurin laitokselta ovat perehtyneet vertailun tuloksiin.

Voiko niiden perusteella sanoa, että kyseessä on ympäristöteko?

”Minun mielestäni ei”, Moisio toteaa.

Tulosten arviointia hankaloittaa, ettei raportissa ole kerrottu kaikkia korjausvaihtoehtojen tietoja. Myös laskennan lähtötietoja puuttuu. Lisäksi Moisio ei saa kaikkia annettuja lukemia, kuten lämmitetyn nettoalan kokonaispäästöjä ja toisaalta neliökohtaisia päästöjä, täsmäämään keskenään.

Lähtöarvot ovat tärkeitä, sillä niillä voi vaikuttaa siihen, mikä laskennan lopputulokseksi tulee, Satu Huuhka sanoo.

Moisio on jäljittänyt puuttuvia arvoja ja niiden sekä raportissa annettujen tietojen perusteella laskenut ajalliset päästökäyrät molemmille vaihtoehdoille. Koska laskelmat eivät puutteellisten lähtötietojen vuoksi ole tarkkoja, hän ei halua antaa niitä julkaistaviksi, mutta esittelee käyriä tietokoneensa näytöltä.

”Kyllähän tämä uudisrakennus aiheuttaa valtavasti enemmän päästöjä ilmastomuutoksen aikaikkunassa. Ei voi missään nimessä sanoa, että tämä olisi joku ympäristöteko.”

Moisio on vuosien varrella tehnyt useita laskelmia, joissa on verrattu purkamisesta ja uuden rakentamisesta syntyviä hiilipäästöjä vanhan rakennuksen korjaamiseen. Tulos on aina sama: korjaaminen on ilmastoystävällisempää.

Moision tarkasteltavaksi on päätynyt myös sellaisia laskelmia, joissa loppu-tulos on päinvastainen. Niiden taustalta on aina paljastunut joko laskuvirhe tai sitten lähtöasetelma ei ole ollut neutraali. Jälkimmäisestä on ilmeisesti kyse nytkin, Moisio arvelee.

”Minusta näyttää siltä, että he eivät kerro koko totuutta.”

Moisio ihmettelee, miksi peruskorjatun rakennuksen päästöjä laskettaessa on käytetty huonompia arvoja kuin uudisrakennuksessa. Uudiskohteessa esimerkiksi valaistusteho on huomattavasti pienempi, lämmön talteenoton hyötysuhde parempi ja laskennassa on huomioitu käyttöveden paineenalennus-venttiili. Uudisrakennuksen laskelmassa on mukana myös aurinkokeräimet.

”Ne voisi yhtä hyvin suunnitella peruskorjaukseenkin.”

Vertailun tekemiseen on käytetty ympäristöministeriön laskentamenetelmää ja sen hiilidioksidipäästötietokantaa, co2data.fi:tä. Purkamiselle ja uudisrakentamiselle on datasta valittu keskimääräiset taulukkoarvot, mikä on sinänsä ihan sallittua, Moisio sanoo.

”Mutta tietokannassa toimistotalojen purkamisen ja uudisrakentamisen rakennustyyppikohtaiset päästöarvot ovat huomattavasti suuremmat kuin geneeriset arvot: purkamisen lähes kaksinkertaiset ja uudisrakentamisen kolminkertaiset.”

Jos käytetään rakennustyyppikohtaisia arvoja, Moision laskelman mukaan uudisrakennus on koko viidenkymmenen vuoden elinkaaren ajan suurempipäästöinen kuin peruskorjattu rakennus.

PÄÄSTÖT PER NELIÖ

Huuhkan mielestä vaikuttaa siltä, että laskennan lähtöarvot on valikoitu niin, että uudisrakennus saataisiin näyttämään mahdollisimman hyvältä korjausvaihtoehtoon verrattuna.

”Eikä se silti näytä hyvältä”, Huuhka sanoo viitaten siihen, että Spondan omienkin laskelmien mukaan kestää vuosikymmeniä, ennen kuin uusi rakennus muuttuu vähäpäästöisemmäksi kuin vanha.

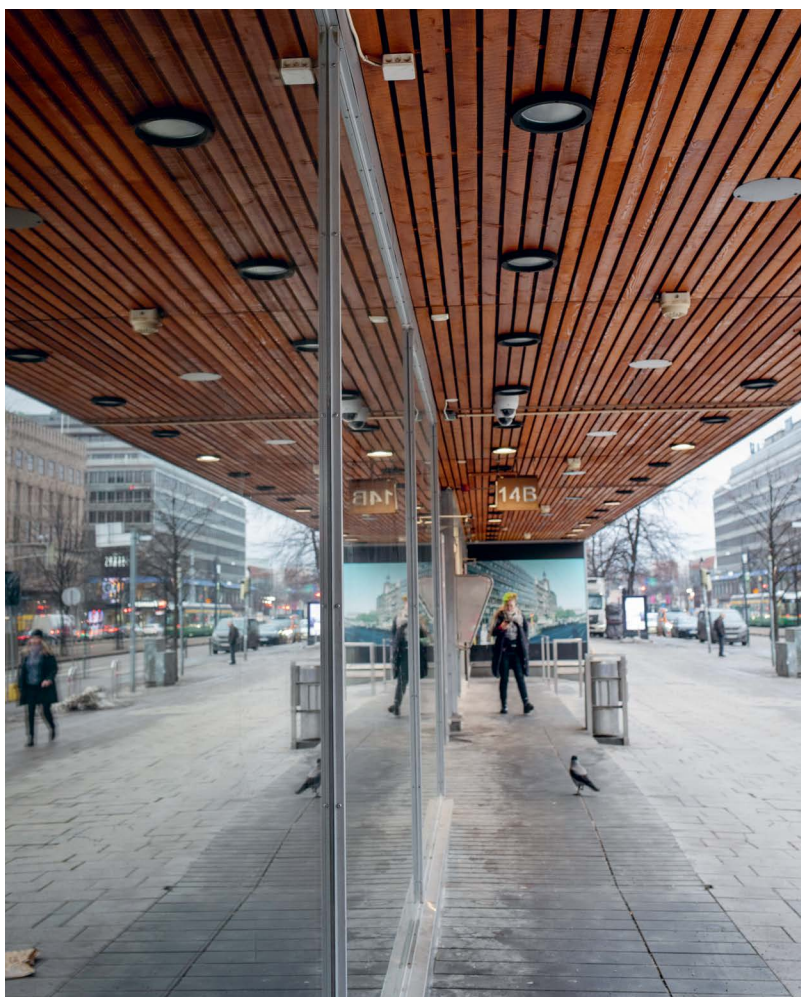
Mannerheimintie14.fi-sivustolla ei tosin puhuta vuosikymmenistä tai viisi prosentista pienemmistä päästöistä. Niiden mukaan ”verrattuna nykyisen rakennuksen remontointiin käyttäjäkohtainen hiilijalanjälki tulisi uudisrakennuksessa olemaan 34 prosenttia pienempi”.

Raportin mukaan se johtuu siitä, että uudisrakennuksessa vuokrattavaa



Aktian talossa on käytetty laadukkaita materiaaleja. Julkisivun pinta on kiillotettua graniittia ja ikkunanpuiteet tammea, listat pronssia. Myös jalankulkutason sisäänvedon jalopuinen alakatto on säilynyt alkuperäisenä.

VALOKUVAT: KATJA TÄHJÄ



toimistotilaa on noin 2 000 neliömetriä enemmän kuin vanhassa ja tilatehokkuus on oletettu suuremmaksi, joten sinne mahtuu enemmän työpisteitä.

Huuhkan ja Moisioin mukaan perustelut eivät ole päteviä.

”Jos vuokrataan neliöitä eikä pelkkiä työpisteitä, kiinteistön omistaja ei voi mennä takuuseen vuokralaisten tilankäytön tehokkuudesta. Eikä varsinkaan siitä, mikä se on useiden kymmenien vuosien aikana”, Huuhka toteaa.

Tilatehokkuuden huomioon ottamisen päästölaskennassa voi olla perusteltua, mutta siihen tarvitaan mallinnuksia, Huuhka sanoo. Pitäisi huomioida esimerkiksi, millaisiin tiloihin vähemmän tilatehokkaasta vaihtoehdosta ”puuttuvat” käyttäjät sijoittuvat ja mikä on niiden tilatehokkuus. Yksiselitteisimmät tulokset päästövaikutuksista saadaan, kun lasketaan päästöt neliökohtaisesti.

Työpaikakohtaisista päästöistä puhuminen johtaa lisäksi keskustelua harhaan.

”Suurin ongelma tässä on, että purkava uudisrakentaminen aiheuttaa hiilipiikin nyt, juuri kun meidän pitäisi nopeasti vähentää päästöjä. Se, käyttääkö rakennusta seuraavan viidenkymmenen vuoden aikana vähän suurempi tai pienempi määrä työntekijöitä, on spekulatiivista ja sellaisena toissijaista”, Huuhka sanoo.

Huuhkaa ihmetyttää tapauksessa kaksi asiaa. Ensinnäkin se, miksi laskentatietoja ei anneta avoimesti arvioitavaksi ja toiseksi, miksi yhtiö ylipäättään on lähtenyt puhumaan purkamisesta ympäristötekona ja väittämään uudisrakentamista ilmastoystävällisemmäksi.

”Meillähän ei ole vielä sellaista lainsäädäntöä, että rakennuslupan saadakseen pitäisi näyttää, että uusi rakennus on olemassa olevaa vähähiilisempi. Nyt he ovat puhuneet itsensä vähän tarpeettomasti pussiin ensin esittämällä väitteitä ja sitten kieltäytymällä esittämästä dataa, joka siellä taustalla on.”

Jos aidosti haluttaisiin tehdä ympäristötekoja ja vähentää hiilipäästöjä, käytettäisiin vähintään olemassa oleva runko, Moisio summaa.

”IHMISKUNTA ON TEHNYT HURJEMPIAKIN ASIOITA”

Rakennuslupahakemuksessa Aktian talon purkamista perustellaan sillä, että ”hyvin matalasta kerrokorkeudesta sekä poikittaisesta palkkirakenteesta johtuen” nykyaikaisen talotekniikan mahdolluttaminen runkoon on

mahdotonta. Hakemuksen mukaan ”rakennusta ei pystytä peruskorjaamalla saattamaan enää toiminnallisesti järkeväksi toimitilaksi.” Sen mukaan kerroskorkeus toimitotiloissa on 2,85 metriä. Rakennushistoriaselvityksen mukaan huonekorkeus on 2,50 metriä, palkkien kohdalla 2,15.

Arkkitehdit **Havu Järvelä** sekä **Matti Jänkälä**, joka toimii rakennetun ympäristön kestävyyskysymyksiin keskittyvässä You Tell Me -kollektiivissa, ovat tutustuneet rakennuksen piirustuksiin ja rakennushistoriaselvitykseen.

Jänkälä on tutkinut juuri valmistuneessa arkkitehtuurin diplomityössään, miten 1970-luvun rakennusten elinkaarta voisi pidentää. Myös Mannerheimintie 14:n tapaus on työssä mukana tyypillisenä esimerkkinä siitä, kuinka modernin rakennuskannan purkua perustellaan.

Järvelä käsitteli viime vuonna valmistuneessa diplomityössään purettavien toimisto- ja liikerakennusten jätevirtoja sekä rakennusosien uudelleenkäyttöä. Hän työskentelee suunnittelijana arkkitehtitoimisto Oopeaassa ja opettaa tuntiopettajana Aalto-yliopistolla muun muassa rakentamisen hiilijalanjälkeen liittyviä kysymyksiä.

Jänkälä ja Järvelä suhtautuvat epäillen väitteeseen Aktian talon korjauskelvotomuudesta.

”Monet suojelukohteet osoittavat, että vaikka rakennuksessa olisi hyvinkin hankalia ja menneiltä ajoilta olevia ratkaisuja, niin kun on tahtoa korjata, keinot kyllä löytyvät. On vaikea nähdä, että juuri tämän rakennuksen kohdalla se olisi mahdotonta”, Jänkälä sanoo.

Jänkälän mielestä rakennukseen vuosien varrella tehdyt monet remontit ja muokkaukset kertovat sen joustavuudesta. Viimeisin suuri muutos on ollut Forumin kauppakeskuksen laajentaminen rakennuksen sisään entiseen pankkitaliin vuonna 2007.

”Rakennus pystyy selvästi taipumaan moniin käyttötarkoituksiin. Rakenteellinen järjestelmä nauhaikkunoiineen ja ikkunajakoineen mahdollistaa monenlaisia tilajakoja ja -sommitteluja.”

Jänkälä korostaa, ettei tunne taloa niin tarkasti, että pystyisi sanomaan, miten juuri siihen kannattaisi tuoda uutta talotekniikkaa tai onko se mahdollista. Yleisellä tasolla voi kuitenkin miettiä monia eri keinoja. Talotekniikan voisi sijoittaa esimerkiksi hissiauloihin tai keskikäytävälle, missä se on nytkin,

tai tutkia, voisiko tehdä enemmän pystyvetoja laattojen läpi.

”Jos tahtoa riittää, voi löytyä viljelekin ratkaisuja, kuten välipohjien avaaminen tai purkaminen kerrosten väliltä.”

Toisaalta jos uusimman tekniikan tuominen vanhaan rakennukseen ei ole mahdollista, voi kysyä onko se edes välttämätöntä, vai pärjättäisiinkö ilmankin, Jänkälä ja Järvelä pohtivat.

”Mutta en usko että se on tässä pääkysymys. Kyse on arvoista, joiden pohjalta tehdään arvio siitä, mikä on mahdollista ja mikä ei. Ihmiskunta on tehnyt hurjempia asioita kuin korjannut vanhoja toimistorakennuksia”, Järvelä toteaa.

TIETOA KESKUSTELUN POHJAKSI

Keskustelua purkamisesta ja korjaamisesta hankaloittaa se, että yleensä vain rakennuksen omistajilla on hallussaan kuntotutkimukset ja muu tieto, joiden pohjalta keskustelua voisi käydä. Jos omistaja ilmoittaa, että rakennus on korjauskelvoton, muunlaisia näkemyksiä on vaikea perustella.

Kun aletaan tutkia tarkemmin, purkamisen taustalta paljastuu kuitenkin usein muita syitä kuin rakennuksen kunto, Jänkälä toteaa.

”Ne voivat liittyä käyttäjien vaihdoksiin, taloudellisiin tekijöihin tai vaikkapa kaupungin omiin tavoitteisiin esimerkiksi kerrosalan lisäämisestä.”

Jänkälä toivoo, että myös Mannerheimintie 14:n kohdalla puhuttaisiin rehellisesti siitä, miksi rakennusta ei haluta enää käyttää. Se voisi auttaa löytämään ratkaisuja oikeisiin syihin talotekniikan ongelmien sijaan.

”Jos taustalla on se, ettei tiloihin saada käyttäjiä, keskustelussa voitaisiin keskittyä siihen, miten nykyisen rungon sisään saataisiin tehtyä houkuttelevia toimistotiloja”, Jänkälä sanoo.

Ja juuri sitä keskustelua olisi Havu Järvelän mukaan erityisen tärkeä käydä, sillä purkujätevirroista suurin osa muodostuu tällä hetkellä juuri 1960–1990-luvuilla rakennettujen liike- ja toimistorakennusten purkamisesta.

”Ne ovat yksi uhanalaisimmista rakennustyypeistä Suomessa”, Jänkälä vahvistaa. ”Modernien toimitilojen on ollut vaikea vastata siihen, millaisia tiloja nykyään pidetään haluttavina.”

Järvelän mielestä olisi hyvä nostaa enemmän esiin myös siitä, että korjattava rakennus voi käyttäjien kannalta

”

Pystyimme näyttämään, että vanhakin rakenne soveltuu nykyaikaiseen käyttöön.

olla houkuttelevampi kuin uusi. Esimerkkeinä hän mainitsee Sergeltorgetin Tukholmassa, KA13:n Oslon keskustassa ja K118:n Winterthurissa Sveitsissä.

”Tapausesimerkkien valossa innovatiivisesti ja huolella korjattu rakennus menestyy usein paremmin kuin uudisrakennus, jolla on paljon kilpailijoita samalta aikakaudelta”, Järvelä toteaa.

TAHDOSTA KIINNI

Helsingistäkin löytyy esimerkkejä 1960- ja 1970-lukujen toimitotaloista, jotka on purkamisen sijaan päätetty korjata. Yksi niistä on Helsingin yliopiston Tiedekulma, joka valmistui alunperin 1971 yliopiston hallintorakennukseksi ja jonka arkkitehtitoimisto JKMM korjasi uuteen käyttöön. Pääsuunnittelijana toimi **Asmo Jaaksi**.

Tiedekulma avattiin vuonna 2017. Projektiarkkitehti **Teemu Toivio** on juuri lähdössä talon viisivuotistarkastukseen, mutta ehtii kertoa projektin taustoista ja käytännön toteutuksesta.

”Rakennus oli umpinainen, vanha toimitotalo, jolle ei enää nähty käyttöä sillä paikalla. Talon luonnetta piti muuttaa, jotta se soveltuisi uuteen käyttötarkoitukseen”, Toivio kuvaa.

Rakennuksen haluttiin avautuvan kadulle, minkä vuoksi ensimmäisen kerroksen ulkoseinä käytännössä poistettiin.



Arkkitehtitoimisto JKMM muokkasi vuonna 1971 valmistuneen hallintorakennuksen uuteen käyttöön Helsingin yliopiston Tiedekulmaksi. Haasteena olivat muun muassa matalat kerroskorkeudet, mutta huolellisella suunnittelulla korjaus onnistui. Uusittu rakennus avautui 2017.

”Se oli aika iso temppu. Talossa on kantavat julkisivut, joten seinän poistosta tuli vähän vitsikin.”

Tilanne ratkaistiin niin, että toiseen kerrokseen seinän sisäpuolelle asennettiin suuri palkki. Sitä kautta julkisivu pystyttiin kannattamaan pistemäisesti muutamien pilarien avulla ja ensimmäinen kerros saatiin avattua kadulle.

Toinen haaste olivat matalat kerroskorkeudet ja talotekniikan, etenkin ilmanvaihdon, sovittaminen niihin. Ilmanvaihtokanavat suunniteltiin 1970-luvulla tyypillisesti pieniksi ja ahtaiksi. Tarvitaan paljon energiaa, jotta saadaan ilma puhallettua sellaisesta läpi, Toivio selittää.

”Vaatimukset energiankulutuksen suhteen ovat tiukentuneet, joten käytännössä ilmanvaihtokanavat ovat kasvaneet. Jos kerroskorkeus on matala, nykyvaatimusten mukaiset kanavat eivät meinaa mahtua.”

Osa alkuperäisistä talotekniikkaratkaisuksista oli lisäksi sellaisia, jotka eivät enää nykyään ole sallittuja, kuten ilman kuljettaminen lattian sisällä ontelolaatoissa.

Talotekniset haasteet eivät kuitenkaan tarkoittaneet, että koko rakennus olisi pitänyt purkaa.

”Piti vain suunnitella niin, että se on mahdollista. Toimistorakennuksissa, joissa ei yleensä ole niin suuria toiminnallisia vaatimuksia, ratkaisu yleensä löytyy, jos niin halutaan.”

Suunnittelijalta se vaatii luovuutta ja ajatustyötä. Reitit on suunniteltava huolellisesti, ja jostain voi joutua myös luopumaan. Tiedekulman kohdalla se tarkoitti muuntojoustavuudesta tinkimistä.

”Esimerkiksi kadun puolella tilaa ei pysty kopittamaan määräänsä enempää. Jos sen jakaa pieniin osiin, jokaiseen on tuotava sekä tulo- että poistoilma, eikä niin monen kanavan kuljettaminen ole mahdollista.”

Toinen epätavallinen ratkaisu oli jakaa yksi iso, yleensä rakennuksen katolle sijaittava ilmanvaihtokonehuone useamaksi pieneksi konehuoneeksi. Kun jokaisessa kerroksessa on kaksi konehuonetta ja tuloilma voidaan ottaa suoraan ulkoseinästä, ilmaa ei tarvitse kuljettaa suuria määriä kerrosten välillä.

Toiviolle Tiedekulma opetti, että jos panostetaan laadukkaaseen suunnitteluun ja toteutukseen, moni aluksi hankalalta vaikuttava asia on mahdollinen.

TALOUDELLISESTI KANNATTAVAA

Tiedekulma toteutettiin allianssimalilla, jossa olivat mukana rakennuksen omistaja Helsingin yliopisto, hankkeen suunnittelija JKMM sekä rakentaja SRV. JKMM valikoitui suunnittelijaksi arkkitehtuurikilpailun kautta.

”Meidät kuulemma valittiin, koska pystyimme näyttämään, että vanhakin

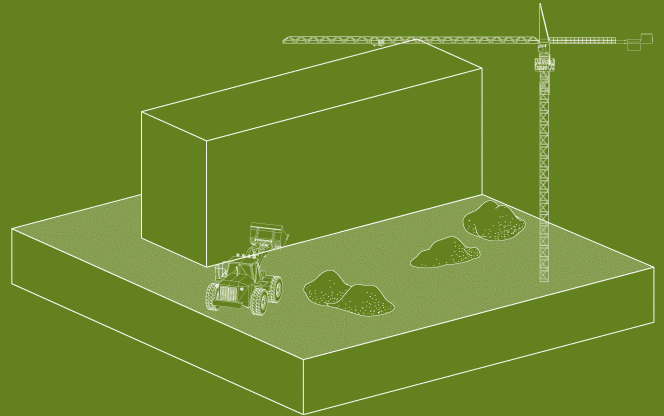
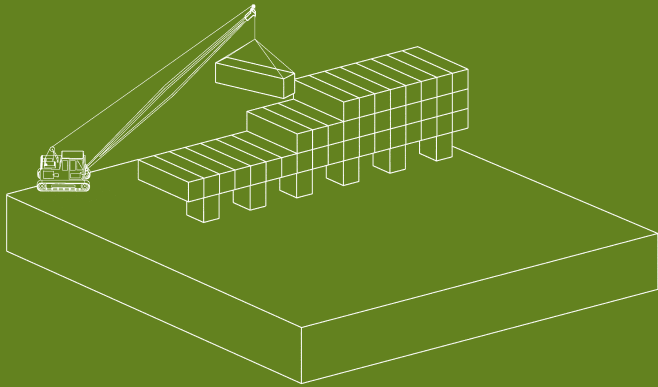
rakenne soveltuu nykyaikaiseen käyttöön.”

Sytä sille, miksi talo haluttiin mieluummin korjata kuin purkaa, oli Toivion mukaan useita. Yksi oli taloudellinen: huolimatta korjaushankkeen mittavuudesta kokonaan uuden rakentaminen ja vuosien remonttityömaa aivan Helsingin keskustassa olisi todennäköisesti tullut kalliimmaksi. Koska rakennuksen runko oli kunnossa, se kannatti säilyttää.

Vaakakupissa painoivat lisäksi ekologiset kysymykset. Tilajana oli yliopisto, jolle arvomaailma on tärkeä.

”Kun vanha betonirunko säästetään ja siihen lisätään uudet, nykyaikaiset lämpöeristeet ja energiatehokkuus, niin sehän on ekoteko”, Toivio toteaa. ●

Elonkirjotalossa lähtökohtana on, ettei koko tonttia raivata ja päällystetä soralla, vaan rakennus istutetaan tontille sen luontoarvojen ehdoilla. Nosturi nostaa mahdollisimman suuret ja valmiit tilaelementit paikoilleen tontin nurkalta.



Uudisrakennus elonkirjoa turvaamassa

Elonkirjotalo-hankkeessa tutkitaan, miten sovittaa yhteen rakentaminen, kaupunkiluonnon monimuotoisuus ja asumisen hiilijalanjäljen pienentäminen.

Teksti PEKKA HÄNNINEN

”

Maaperän ja tontin luontoarvoja haluttiin vaalia nostamalla rakennus pilareille.

Luonnon monimuotoisuus heikkenee huolestuttavasti vauhtia. Eliölajeja on nyt vähemmän ja harvemmassa kuin aiemmin.

Luontokadon yksi keskeinen syy on rakentaminen: se vie maa-alaa, kuluttaa luonnonvaroja ja tuottaa hiilidioksidipäästöjä. Siksi vanhan korjaaminen on niin luonnon monimuotoisuuden kuin hiilijalanjäljen näkökulmasta parempi vaihtoehto kuin uudisrakentaminen, jos se muutoin on mahdollista. Aina ei ole.

Y-Säätiö on tutkinut Elonkirjotalo-hankkeessa, miten puukerrostalon teknisillä ja tilallisilla ratkaisuilla voidaan turvata kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja pienentää asumisen hiilijalanjälkeä. Hankkeen suunnittelusta vastaa arkkitehti **Pekka Pakkanen** Planetary Architecturesta. Y-säätiössä hanketta on luotsannut arkkitehti **Inari Virkkala**.

Elonkirjotalon suunnittelun lähtökohtana oli ajatus, ettei kaikkea tontilla olevaa raivattaisi ja päällystettäisi soralla, kuten yleensä tapana on, vaan rakennus istutettaisiin tontille sen luontoarvojen ehdoilla. Jo tontin maa on täynnä elämää: puiden juuria, mikrobeja, kasvien siemeniä, ravinteita.

Elonkirjotalossa maaperän ja tontin luontoarvoja haluttiin vaalia nostamalla rakennus pilareille. Talon alle ja sen ympärille jätetään mahdollisimman paljon alaa koskemattomaksi. Kulku taloon käy pitkospuiden kautta. Piha on katselemista ja haistelemista varten – ja tietty ryteikköisyys kertoo Elonkirjon kauneudesta.

Talo toteutetaan CLT-suurelementeistä, jolloin rakennustyömaalle jäävä ala minimoidaan. Nosturi nostaa mahdollisimman suuret ja valmiit tilaelementit paikoilleen tontin nurkalta. Autopaikat voidaan ennallistaa autojen tarpeen vähentyessä ja yhteiskäyttöautojen lisääntyessä.

Pihattomiksi asukkaat eivät jää. Talon katolla on suuri, osin kasvihuonemaisesti katettu terassi viljely-, leikki- ja oleskelupaikkoineen. Asuntojen edessä on leveä luhtikäytävä, joka on puolijulkista tilaa. Luhtikäytävävyöhykkeeseen on sijoitettu myös poistumistiet omina paloteknisinä osastoinaan. Näin asukkaat voivat myös kalustaa asuntojensa edustaa.

Elonkirjotalolle ollaan etsimässä toteutuspaikkaa Helsingin lähiöstä, jossa rakennus säästäisi paikan



KUVAT: PLANETARY ARCHITECTURE

Elonkirjotalolle ollaan etsimässä toteutuspaikkaa Helsingin lähiöstä, jossa rakennus säästäisi paikan luontoa verrattuna tavanomaiseen rakentamiseen.

luontoa verrattuna tavanomaiseen rakentamiseen. Hankkeessa syntyvä ratkaisukirjasto julkaistiin yleiseen käyttöön tammikuussa, ja sen sivuilta löytyy myös muuta tietoa, kuten eurooppalaisia esimerkkikohteita. Elonkirjotalo-hanke on hakenut mukaan Helsingin kaupungin Kehittyvä kerrostalo -ohjelmaan ja saanut ympäristöministeriön Kasvua ja kehitystä puusta -rahoitusta.

ESIMERKKEJÄ EKOTALOISTA

Elonkirjotalo ei ole ensimmäinen luonnon monimuotoisuutta huomioiva rakennus Suomessa. Esimerkiksi arkkitehti **Bruno Eratin** suunnitteleman ja jo 1978 valmistuneen, Espoossa sijaitsevan Villa Solbrantenin viherkaton idea oli kompensoida uudisrakennuksen aiheuttamaa haittaa luonnolle. Katolle pyrittiin luomaan elinolosuhteet harvinaistuvalla ketokasvillisuudelle. Katolla on tavattu neljääkymmentä kasvilajia.

Helsingin Jätkäsaaren toteutetun Vihreistä vihrein -korttelin viherkatot ja -seinät rikastuttavat paikallista luonnon monimuotoisuutta. Pihalla ja kattoterassilla on ketokasvillisuutta sekä viljelypaikkoja ja kasvihuone asukkaille. Hanke toteutettiin entiselle satama-alueelle, jossa luontoa ei juurikaan ollut jäljellä. Kohteen rakennussuunnittelu on arkkitehti **Pia Ilosen** ja vihersuunnittelu maisema-arkkitehti **Pia Kuusiniemen**, viherasian-tuntijana toimi LuK **Taina Suonio**.

Italialainen arkkitehti **Stefano Boeri** on suunnitellut useita tornitaloja, ”vertikaalisia metsiä”,

joissa puut kasvavat terassimaisilla ulokkeilla. Toteutuneet kohteet eivät ole ihan yhtä vehreitä kuin mallinnuskuvat, ja aika näyttää kuinka hyvin puut pysyvät hengissä istutuslaatikoissaan.

Niin olemassa olevien kuin uudisrakennusten pihojen käsittelyllä voidaan lisätä luonnon monimuotoisuutta merkittävästi. Kerroksellinen ja monilajinen kasvillisuus on monimuotoisen pihan lähtökohta. Kerroksellisessa kasvillisuudessa on eri kokoisia lajeja ruohovartisista kasveista pensaisiin ja puihin. Kasvien voi antaa rauhassa sekoittua ja lomittua. Rehevä kasvillisuus vetää puoleensa muita eliöitä.

Puut eivät kansilla tai katoilla välttämättä menesty. Siksi maanvarainen piha on monimuotoisuuden kannalta parempi.

YHDELLÄKIN RAKENNUKSELLA ON MERKITYSTÄ

Luontokadon pysäyttämisen näkökulmasta yksi rakennus tai piha voi tuntua mitättömältä. Näin ei kuitenkaan ole: jo yksittäinen puu voi olla paikallisesti merkittävä kaupunkiluonnon monimuotoisuudelle. Lisäksi vehreys tasaa ilmastonmuutoksen seurauksena ääreivöityvän sään vaikutuksia, kuten rankkasateista aiheutuvia kaupunkitulvia ja paahteisuudesta koituvaa lämpösaareilmiötä.

On myös selviä viitteitä siitä, että kodin läheisellä luonnon monimuotoisuudella on myönteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen. **Ilkka Hanskin** ja **Tari Haahtelan** tutkimusten mukaan lapset, joiden kodin lähellä on luontoa, pysyvät terveempinä kuin urbaanimmilla paikoilla elävät lapset. Elinympäristön vehreyden on todettu korreloivan allergioiden ja autoimmuunisairauksien kanssa. Mitä vähemmän vehreyttä, sitä suurempi riski sairastua.

Mitä rikkaampi luonto on geneettisesti ja lajivalikoimaltaan, sitä paremmin se kestää myös muutoksia. Riittävän runsas ja monipuolinen luonnonalueiden verkosto takaa luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Siinä yksittäinen rakennus tai piha voi olla tärkeä lenkki. Viherkatot ja -seinät eivät vastaa alkuperäistä luontoa, mutta paikoissa, joissa luontoa ei ennestään ole, kaupunkivihreä lisää luonnon monimuotoisuutta.

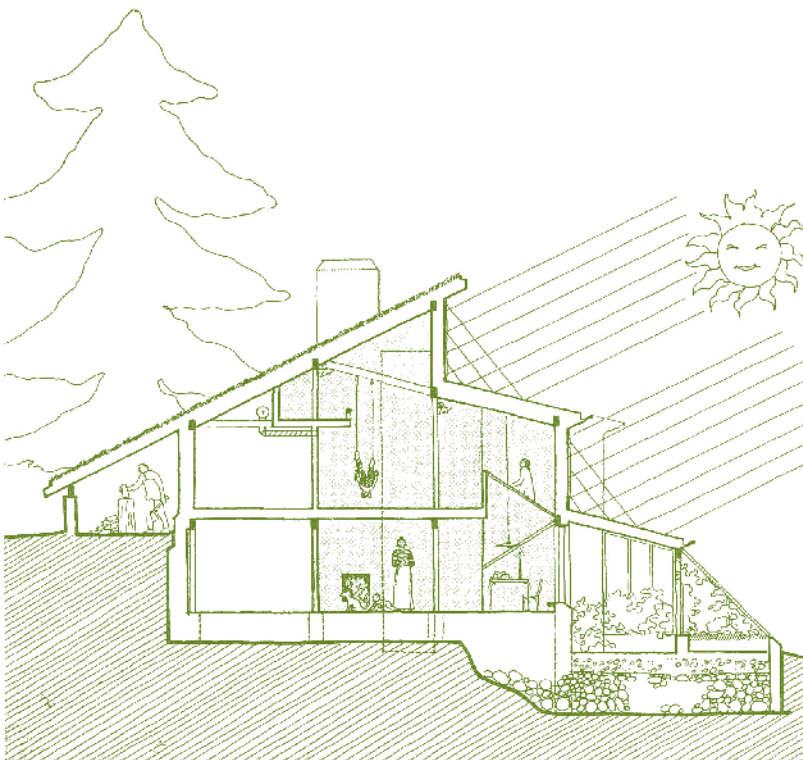
Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä on varoiteltu jo pitkään. Edesmennyt kalastaja ja toisinajattelija **Pentti Linkola** ehti nähdä, että hänen ennustamansa tuhot olivat toteutuneet ja toteutumassa vielä järkyttävämmässä mittakavassa kuin hän oli osannut ajatella. ”Ihminen elää kuin sammakko kuumenevassa kattilassa itsepetoksessaan eikä kuuntele järjen ääntä”, Linkolaa lainaten.

Kirjoittaja on kestäväään rakentamiseen erikoistunut arkkitehti ja tietokirjailija.

Lisätietoa Elonkirjotalosta: ysaatio.fi/elonkirjotalo-luonnon-monimuotoisuutta-edistava-puukerrostalo



PYRY KANTONEN



Alla: Arkkitehti Bruno Eratin itselleen ja perheelleen 1970-luvulla suunnittelema Villa Solbranten Espoossa lämmitetään pääosin aurinkoenergialla. Kuva: Arkkitehti 8/1979

Yllä: Helsingin Jätkäsaaren Vihreistä vihreän -korttelista löytyy viherkattojen ja -seinien lisäksi muun muassa keittöpuutarha. Vuonna 2017 valmistuneen kohteen suunnittelivat Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli ja Loci Maisema-arkkitehdit.

Luontokatoon voi vaikuttaa maankäytön suunnittelulla

Tarvitaan luonnontilaisten alueiden verkostoja, jotta lajit pystyvät liikkumaan ja säilyttämään geneettisen monimuotoisuutensa.

Luonnon monimuotoisuus tarkoittaa erilaisiin ekosysteemeihin tai ekologiisiin kokonaisuuksiin kuuluvien elävien eliöiden vaihtelua, elonkirjoa. Ihmisen toiminnasta johtuvaa luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä kutsutaan luontokadoksi.

Luonnon monimuotoisuus heikkenee kolmella tasolla: elinympäristöjen, lajien sekä lajien sisäisen monimuotoisuuden eli geenien osalta. Geneettinen monimuotoisuus mahdollistaa lajien sopeutumisen muutoksiin.

Lajin elinympäristöjen pirstaloituessa yksilöitä sinnittelee siellä täällä, mutta ne ovat liian hajallaan, jotta voisivat jatkaa sukua menestyksellisesti. Suomessa esimerkiksi linnuista

aiemmin yleiset varpunen, naurulokki, haahka, hömötiainen ja pääskytky luokiteltiin vuonna 2019 erittäin uhanalaisiksi. Yksilöitä on vielä runsaasti jäljellä, mutta kannan kehitys on jyrkästi laskeva. Räystäspääskyn kannasta kolme neljäsosaa on tuhoutunut 2000-luvulla.

Linnut ovat ravintopyramidin huipulla, ja niiden väheneminen kertoo laajemmasta kasvien ja hyönteisten vähenemisestä sekä elinympäristöjen muutoksista.

Elinympäristöjen tuhoutuminen ja pirstaloituminen on merkittävin luontokadon syy. Lisäksi metsien liika hakkaaminen, ylikalastus, saasteet, haitalliset vieraslajit sekä enenevässä määrin ilmastomuutos heikentävät luonnon monimuotoisuutta. Nykyisen muutoksen vauhtiin eliöt eivät pysty sopeutumaan.

Suomen uhanalaisista lajeista suuri osa elää metsissä. Pinta-alana mitattuna rakentaminen on metsäkadon suurin syy. Metsiä menetetään asuinrakennusten, mökkien, teiden, voimalinjojen, kaivosten ja teollisuuden alle. Luonnon

monimuotoisuuden ohella myös hiilinielu hupenee.

Maankäytön suunnittelussa voidaan vaikuttaa paljonkin luonnon monimuotoisuuden säilymiseen. Tarvitaan riittävän suurten luonnontilaisten alueiden verkosto, jonka avulla lajit pystyvät liikkumaan ja turvaamaan riittävän geenivaihdon. Hajallaan sijaitsevat pienet suojelalueet eivät turvaa lajien säilymistä.

Suurten suojelalueiden perustaminen tiheästi asutuille seuduille on vaikeaa. Tästä syystä edesmennyt akatemiaprofessori **Ilkka Hanski** kehitti kolmasosan kolmannes -säännön: suojelu on järkevää keskittää pienemmille laikuille niin, että koko alueesta, esimerkiksi kunnasta, rajataan kolmasosa monimuotoisuusalueeksi ja sen sisältä suojellaan edelleen kolmannes pienempinä palasina, jotka ovat näin kyllin lähellä toisiaan, jotta eliöyksilöt voivat liikkua niiden välillä.

PEKKA HÄNNINEN

Ecophon
SAINT-GOBAIN

gyproc
SAINT-GOBAIN

ISOVER
SAINT-GOBAIN

weber
SAINT-GOBAIN

Vastuullisen rakentamisen kumppani

Tarjoamme luotettavat, yhteensopivat ja Suomen oloihin testatut ratkaisut.

www.saint-gobain.fi

SAINT-GOBAIN

Väliaikaisuuden ja pysyvyyden rajamailla

Brasílialaisen arkkitehdin Carla Juacaban suunnittelua ohjaavat kestävän rakentamisen periaatteet, oli kyse sitten väliaikaisesta paviljongista tai pientalosta luonnon keskellä.

Teksti IRIS ANDERSSON

Aalto-yliopiston ja Arkkitehtuurimuseon kura-toimissa Architecture Speaks! -luentosarjassa vieraili tammikuun lopussa brasílialainen arkkitehti **Carla Juacaba**.

Juacaba (s. 1976) asuu Pariisissa, mutta työskentelee laajalla säteellä. Vuodesta 2019 lähtien hän on opettanut Mendrisiassa Sveitsin italiankielisen yliopiston arkkitehtuuriakatemiassa Accademia di Architettura ja tekee väitöskirjaa Madridin teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin laitoksella (ETSAM-UPM).

VÄLIAIKAISUUS JA OLEMASSA OLEMATTOMUUS

”Onko tyhjä tila riittämätön? Jos vastaus on kyllä, tutkimme, mitkä ovat tilan välttämättömät elementit.”

Juacaba siteeraa luennon alkajaisiksi englantilaista teatteriohjaaja **Peter Brookia**, jonka *Taika-huilu* jätti brasílilaiseen syvään muistijälkeen. Teatterissa Juacabaa kiehtoo hetkellisyys. Esitys kestää oman aikansa, jonka jälkeen se on visuaalisesti poissa, mutta taltioituneena katsojan mieleen. Sama pätee hänen installaatioihinsa.

Yhdessä teatteriohjaaja **Bia Lessan** kanssa Juacaba suunnitteli Rio de Janeiroon tilapäisen paviljongin, Pavilion Humanidade, YK:n kestävän kehityksen konferenssia varten vuonna 2012. Anne-tulla tontilla oli pystyssä väliaikaiset rakennustelineet, jotka Lessan ja Juacaban mielestä kaipasivat

vain jatkoa. Rakennustelineiden järjestelmä kasvoi 170 metriä pitkäksi ja 20 metriä leveäksi rakennelmaksi, jonka sisään sijoittuvat erilliset näyttelytilat.

Valtavasta koostaan huolimatta paviljonki noudattaa kestävän rakentamisen periaatteita. Projektin koostui käytetyistä rakennusosista, jotka sittemmin on siirretty tai tullaan siirtämään uusiin projekteihin. Lisäksi rakennustelineiden seitsemäntuhatta jalkaa eivät jättäneet pysyviä jälkiä maaperään, vaan maakosketus säilyi kevyenä.

Kierrätyksen lisäksi rakenteen avoimuudella ja läpikuultavuudella on ollut myös vertauskuvallinen viesti. Vaihteleville sääoloille, kuumuudelle, sateelle ja tuulelle altis paviljonki on muistuttanut kävijöitä ihmisen pienuudesta voimakkaaseen luontoon verrattuna.

Väliaikainen yhdistyy olemassa olemattoman. Juacaba näyttää **Cedric Pricen** piirroksen Fun Palace -suunnitelmasta, jonka rakennustelineiden leikkisä verkosto rinnastuu rakennettuun paviljonkiin. Aivan kuten arkkitehti analysoi tonttia ja suunnittelee rakennusta oman taustansa kautta, samoin rakennuksessa vieraileva tulkitsee sitä aina oman kuvastonsa ja elämäkokemuksensa kautta.

Vaikka paviljonki oli pystyssä vain kaksi viikkoa, Juacaba on tyytyväinen, että se pysyi vain väliaikaisena, kuten alkujaan oli tarkoitettukin. Pysyvänä rakennelmana se olisi ollut liian aggressiivinen maisemaan.



Carla Juacaba asuu Pariisissa, opettaa Sveitsissä ja työskentelee ympäri maailmaa.



Venetsian Holy See Pavilionin rakennuspaikassa Juaçabaa kiehtoi lehvästön läpi välkkyvä valo, jota hän halusi korostaa suunnitelmallaan. Kiiltävät metallitangot heijastavat ympäröivää maisemaa ja sulattavat kappelin osaksi sitä.

IKUISUUDEN UNELMA

Osana vuoden 2018 Venetsian biennaalia Juaçaba suunnitteli paviljongin, Holy See Pavilion, kuraattori **Francesco Dal Con** antaman Vatikaanin kappeli -teeman pohjalta. Kymmenen eri arkkitehtien suunnittelemaa paviljonkia rakennettiin metsäiselle ja aiemmin yleisöltä suljetulle San Giorgio Maggiorin alueelle.

Yksinkertainen paviljonki rakentuu neljästä teräspalkista, jotka ovat kahdeksan metriä pitkiä ja kaksitoista senttimetriä halkaisijaltaan. Ne muodostavat penkin ja ristin, katolisen kirkon keskeiset elementit. Risti kohoo ilmaan ja penkki lipuu maata pitkin kuin ristin symmetrinen varjo. Teräspalkit on valmistettu kiillotetusta teräksestä huomaamattomin liitoksia. Näin kappeli heijastaa ympäristöään ja yhtenä hetkenä se lähes katoaa vehreyteen, jolloin varjo piirtyy esiin materiaalista maailmaa konkreettisempaan.

Eteerinen kappeli kertoo metaforisesti elämän kulusta, olemassaolosta ja olemattomuudesta. Se viestii jälleen luonnon armosta. Mikään ei ole valmiiksi annettua, vaan mielikuvitus rakentaa kuvan valmiiksi. Puiden latvuksista silmät piirtävät kappelille kupolin.

Paviljonki jää pysyväksi osaksi Venetsiaa ja perinnöksi tulevaisuuteen, mikä on Juaçaballe unelman täyttymys, vaikkakin ilmassa leijuu kysymys koko Venetsian olemassaolosta.

KAUNEUTTA VAALIEN

Toimiston tuotantoon kuuluvat myös pientalot. Casa Varanda on valmistunut vuonna 2008 Rio de Janeiroon, luonnon ja kaupungin rajavyöhykkeelle. Juaçabasta tontti vanhoine puineen oli niin kaunis, että hän halusi kajoa siihen mahdollisimman vähän.

Asuinrakennus muodostuu pitkästä puikosta, jonka keskelle ja päätyihin sijoittuvat asumisen toiminnot. Väliseinät eivät kosketa pitkiä lasijulkisivuja, vaan näkymä puutarhaan on jätetty täysin avoimeksi.

Brasilialaisessa asunnossa parveke on kodin tärkein tila, mutta nimensä mukaisesti talo – varanda merkitsee kuistia tai verantaa – on itse yksi iso parveke luontoon. Pitkien räystäiden ansiosta asukkaat voivat myös trooppisella sateella aukaista ikkunat ja päästää raikastuvan ilman kiertämään tilassa.

Onko oikein rakentaa? Miten vaalimme olemassa olevaa hyvää? Nämä Juaçaban sanoissa kaikuvat arkkitehtuurin perimmäiset kysymykset tuovat mieleeni arkkitehti **Christopher Alexanderin** klassikkoteoksen *A Pattern Language* (1977). Kirja tarjoaa vastauksia suunnitteluongelmiin pilkkomalla arkkitehtuurin kieleksi, jonka perusyksiköinä ovat ”kaavat”.

Kaava 104 tontin kunnostuksesta sanoo: ”Älä missään tapauksessa sijoita rakennusta paikkaan, joka on kaunein. Tee päinvastoin. Ajattele tonttia ja sen rakennuksia yhtenä elävänä ekosysteeminä. Jätä kaikkein kallisarvoisimmat, kauneimmat, mukavimmat ja terveimmät kohdat niin kuin ne ovat, ja rakenne uutta sinne, missä juuri nyt on vähiten miellyttävää.”

Juaçaban ja Alexanderin ajatuksissa väreilee sama olemassa olevan arvostus. Juaçaba lukee tarkasti ympäristöä ja rakentaa vastauksensa runomuotoon, joka jättää kokijalleen tulkinnan mahdollisuuden. ●

Pääsuunnittelijalle enemmän vastuuta kestävyyskysymyksistä

Ympäristötietoinen pääsuunnittelija voi vaikuttaa merkittävästi siihen, millaiset tavoitteet suunnittelua ohjaavat.

HEIKKI MOILANEN



Ilmastonmuutos ja resurssien kestävä käyttö vaativat nykyisten toimintatapojemme sekä rakentamisen prosessin uudelleentarkas-

telua. Alan toimijoina meidän tulee pohtia, miten pystymme omissa rooleissamme parhaiten edistämään kestävää rakentamista.

Yksi arkkitehdin mahdollisista tehtävistä on rakennushankkeen pääsuunnittelijana toimiminen. Se voidaan joskus mieltää vain lakisääteisenä pakollisten tehtävien ja velvollisuuksien hoitamisena. Pääsuunnittelija voi kuitenkin tehdä myös enemmän kuin määräykset edellyttävät. Tulevaisuudessa pääsuunnittelija voisi ottaa vastuun hankkeen ympäristökestävyydestä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan pääsuunnittelija vastaa suunnittelun kokonaisuudesta, laadusta ja siitä, että rakennussuunnitelmat täyttävät säännösten, määräysten ja hyvän rakennustavan vaatimukset. Kestävyyden erityiseen huomioimiseen lainsäädäntö ei pääsuunnittelijaa toistaiseksi velvoita.

Laatuun pyrittäessä pitäisi pääsuunnittelunkin tähdätä minimivaatimuksia korkeammalle, eikä laadukkaasta rakentamisesta voi enää 2000-luvun edetessä puhua ilman kestävyysnäkökulman huomioimista.

YMPÄRISTÖKESTÄVYYS tai ilmastonmuutoksen torjunta rakennushankkeen tavoitteena on vielä verrattain uusi asia. Niinpä tilaajilla on vain harvoin selkeitä

”

Tällä hetkellä rakennushankkeissa ei ole yhtä toimijaa, jolla olisi vastuu ympäristökestävyydestä.

kestävyystavoitteita hankkeille. Yrityksillä niitä kuitenkin jo on, rahoitus viher-tyy ja erilaisia tiekarttoja lanseerataan.

Myös ympäristöluokituksilla pyritään ohjaamaan rakentamista kestävämpään suuntaan. Ne keskittyvät kuitenkin omiin osa-alueisiinsa, mikä ei välttämättä johda parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen, jos kellään ei ole hallussaan kokonaiskuvaa. Hankekohtaisen, selkeiden tavoitteiden asettaminen onkin tästä syystä tärkeää.

Ympäristötietoisella pääsuunnittelijalla voi olla merkittävä vaikutus siihen, millaiseksi rakennus lopulta muodostuu ja mitkä tavoitteet suunnittelua ohjaavat. Pääsuunnittelijan on huolehdittava, että tavoitteet on kirjattu tarkasti ylös sekä välitetty ja viestitty selkeästi suunnitteluryhmälle. Tavoitteiden seuraamiselle on oltava selkeä menettely ja mitaristo.

Tavoitteiden asettamisen lisäksi pääsuunnittelija voi edistää hankkeen kestävyyttä kokonaisuuden hallinnan kautta. Tässä arkkitehtiosaamisesta on paljon hyötyä. Laajat, esimerkiksi hiilijalanjäljen pienentämiseen tai elinkaariominaisuuksiin liittyvät tavoitteet pirstaloituvat helposti, jolloin kokonaisuus voi hämärtyä ja päädytään vain osakokonaisuuksien minimivaatimusten täyttämiseen.

Myös laskentatietojen läpinäkyvyys korostuu. Tietojen pohjalta tulisi voida hahmottaa, miten eri vaihtoehdot vaikuttavat ympäristöön ja elinkaariorominaisuuksiin. Kun pyritään tavanomaista kestävämpään lopputulokseen, tulee vaadittavat lisäresurssit huomioida hyvissä ajoin.

Pääsuunnittelijan tehtävä on hyvin ihmislähtöinen. Vuorovaikutustaitoja sekä omaa ammattitaitoaan hyödyntäen pääsuunnittelija pystyy haastamaan ja kannustamaan hankkeen osapuolia läpi suunnitteluprosessin kestävämmän lopputuloksen saavuttamiseksi. Se vaatii oikeiden kysymysten kysymistä sekä niiden seikkojen esiin nostamista, joita ei erilaisista laskennoista voi suoraan nähdä.

TÄLLÄ hetkellä rakennushankkeissa ei ole yhtä toimijaa, jolla olisi vastuu ympäristökestävyydestä. Pääsuunnittelijat voisivat nykyistä vahvemmin huolehtia kestävyysnäkökulman esilläpidosta, tunnistaa merkittävimmät kokonaisuuteen vaikuttavat prosessit ja varmistaa suunnitteluryhmän mahdollisuudet niiden toteuttamiseksi. Kestävyysosaamisen ja johtamisen tarve tulee tulevaisuudessa

vain kasvamaan. Tarjolla on sekä vaikutus- että liiketoiminnallisia mahdollisuuksia koko arkkitehtikunnalle.

Hanke- ja tilaajakohtaiset tekijät vaikuttavat tietysti paljon siihen, millaiset puitteet pääsuunnittelija toiminnalleen saa. Tilaajan tulisikin hyödyntää pääsuunnittelijan osaamista enemmän ja kytkeä tämä hankkeeseen tarpeeksi ajoissa, jotta hänen asiantuntemustaan voidaan hyödyntää jo hankkeen alun merkittävimmässä päätöksissä. Pääsuunnittelijoina toimiville tarvitaan myös lisää koulutusta kestävyyskysymyksistä.

Pääsuunnittelijan rooliin sisältyvä potentiaali rakennetun ympäristömme kestävyyskannalta tulisi tunnistaa laajemmin. Tämä edellyttää sekä tahtoa tilaajapuolelta että pääsuunnittelija- ja arkkitehtikunnan omaa motivaatiota ja osaamisen kehittämistä.

Kestävyys tulisi nostaa tärkeimmäksi rakentamista ja suunnittelua eteenpäin vieväksi tavoitteeksi.

Kirjoittaja on arkkitehti, joka tutki viime syksynä valmistuneessa diplomityössään pääsuunnittelijan roolia kestävässä rakennushankkeessa ja työskentelee tällä hetkellä asiantuntijana Green Building Council Finlandissa.



LIVING CITIES / 2

REIMAGINING ARCHITECTURES
BY CARING FOR INHABITED MILIEUS

European on joka toinen vuosi järjestettävä teemallinen arkkitehtuurikilpailu nuorille eurooppalaisille arkkitehteille, kaupunkisuunnittelijoille ja maisema-arkkitehteille. Mielellään monialaisiin työryhmiin voi kuulua myös muiden alojen nuoria ammattilaisia.

27.3.2023 käynnistyvässä kilpailussa on mukana 50 kohdetta ympäri Eurooppaa, jotka löytyvät sivuilta www.european-europe.com kilpailun alkaessa. Suomen kohteet sijaitsevat HELSINGISSÄ ja VAASASSA.

Kilpailuehdotusten sisäänjätto on 30.7.2023, jolloin kaikkien suunnitteluryhmän jäsenten tulee olla alle 40-vuotiaita.

Lisätietoja myös 040 163 6025 / Kirsti Rantanen
info@european.fi • www.european.fi

PS

RIL, SAFA, ATL, RIA, RKL

Pääsuunnittelija- koulutus 24

KOULUTUSPÄIVÄT, Helsinki / webinaari

1. jakso 7.-8.3.2023
2. jakso 4.-5.4.2023
3. jakso 18.-19.4.2023
4. jakso 23.-24.5.2023
5. jakso 15.-16.8.2023

HINTA

RIL, SAFA, RKL, RIA, SIO jäsenet: 3890 eur + alv. 24%
Muut: 4190 eur + alv. 24%

FISEn pääsuunnittelijoiden pätevydentoteamismenettelyn mukaisesti täydennyskoulutukseksi hyväksytty pääsuunnittelijakoulutus.

Pääsuunnittelijakoulutuksen yhteydessä on mahdollista suorittaa myös Pätevyyskoulutus tavanomaisissa pääsuunnittelijatehtävissä toimiville.

ILMOITTAUTUMINEN & OHJELMA

www.ril.fi/paasuunnittelija

LISÄTIETOJA

Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi
Ossi Liang, ossi.liang@ril.fi

SAFA

KOULUTUS

Kahden polven arkkitehteja



Arkkitehti Eeva Turunen kuvattuna
Suvilahdessa, missä hän on esiintynyt
kirjallisuustapahtumissa sekä kahden
bändinsä kanssa.

Kirjailija ja arkkitehti Eeva Turunen työskentelee suunnittelutoimistossa ja näkee työmaaviestinnässä kaunokirjallista potentiaalia.

Teksti ANNI VARIS

Eeva Turunen innostui kirjoittamisesta opiskellessaan arkkitehtuuria Tampereen teknillisessä yliopistossa.

”En osaa sanoa, mikä siihen ajoi. Aloin vain kirjoittaa.”

Nuorempana Turusella oli erilaisia kuvataideharrastuksia, mutta lopulta kirjoittaminen vei mukanaan.

”Huomasin, että se on minulle luontevaa taiteellista toimintaa”, Turunen sanoo.

Monologinäytelmä *Muutama sana Ullasta* sai ensi-iltansa vuonna 2015 ja Turusen esikoisproosateokselle *Neiti U muistelee niin sanottua ihmissuhdehistoriaansa* myönnettiin Helsingin Sanomien kirjallisuuspalkinto vuonna 2018.

Uusin teos, viime vuonna ilmestynyt *Sivistynyt ja miellyttävä ihminen*, oli Finlandia-palkintoehdokkaana ja kirjalle myönnettiin Kalevi Jäntin palkinto.

Kirjoittamisen ohella Turunen on toiminut projektiarkkitehtina ja vastavaan rakennussuunnittelijana julkisissa rakennushankkeissa. Tällä hetkellä hän työskentelee arkkitehtina osa-aikaisesti, sillä kirjoittaminen vaatii ympärilleen tilaa ajatella.

”Meneillään olevasta kirjoitusvaiheesta riippuu, kuinka paljon muuta työtä voi tehdä. Ideointi- ja luonnosteluvaiheessa töiden yhdistäminen vielä onnistuu, mutta romaanikäsitöiden ollessa pitkällä kunnollinen tauko on tarpeen”, Turunen sanoo.

SIVISTYNYT ja miellyttävä ihminen sai alkunsa, kun Turunen työsti toista näytelmäänsä ja huomasi kirjoittaneensa tekstiä, joka ei sopinut näytelmään, vaan vaikutti proosalta.

Kirja kertoo arkkitehdista, joka on juuri menettänyt isoisänsä. Päähenkilö ryhtyy järjestämään ukilleen täydellisesti sopivia hautajaisia, mutta töissä on

kiire ja parisuhde osoittaa kriisiytymisen merkkejä.

Myös päähenkilön isoisä on arkkitehti. Välillä Turunen leikki ajatuksella hahmon ammatin vaihtamisesta, mutta lopulta hänestä tuntui, että mikään muu vaihtoehto ei olisi välittänyt samoja asioita.

”Tarkka visuaalinen hahmottaminen ja konkretian maailma esineineen ja rakennuksineen ovat olennaisessa osassa kirjassa. Esimerkiksi lääkärin ammatti oli siis poissa laskuista. Lisäksi hahmojen arkkitehtius sopii yhteiskuntaluokkaan, jota kirjassa kuvaan”, Turunen kertoo.

Päätöstä helpotti myös se, että Turunen tuntee itse arkkitehdin ammatin.

”Erilaiset ammattiin liittyvät kielenkäytön tavat ja systeemit inspiroivat minua. Näin esimerkiksi arkkitehtien työmaavaiheen viestinnässä kaunokirjallista potentiaalia.”

Teos on saanut paljon kiitosta taidokkaasta kielenkäytöstä. Eri tyyliä yhdistyvät kekseliäästi ja mukana on muun muassa kirjeenvaihtoa, kokouspöytäkirjoja ja luetteloita.

Arkkitehtien työympäristöstä Turunen löysi humoristisia, jopa absurdeja piirteitä. Kirjan päähenkilö käy tarkkaan läpi vaikkapa kuraritilämaton ominaisuuksia, yksityiskohtaa, joka voisi alan ulkopuolisille näyttää merkitykseltömältä.

”Se on yksi tämän ammatin piirre. Pienistä asioista tulee suuria ja ne pyörivät koko ajan mielessä. Sehän on tietysti ärsyttävää, mutta myös huvittavaa”, Turunen sanoo.

KIRJAN keskiössä ovat sukupolvien väliset erot ja yhteydet. Vanhempi arkkitehteistä eli ukin hahmo on oman aikansa tuote ja todella kiinnostunut ”pönötysmeiningeistä”, meriiteistä ja seremonioista, Turunen kertoo.

Hahmon kautta Turunen sai mukaan ajankuvaa menneiden vuosikymmenten arkkitehtien työstä. Inspiraationa toimivat vanhat lehtijutut ja suunnitelmat.

”Halusin nauraa sellaiselle tietyn ajan setäkeekoilulle sen sijaan, että olisin lähestynyt ammattia sankarin näkökulmasta. Meininki on aika purskahtelevaakin, mutta se tuntui sopivalta eikä sitä voinut vaihtaa.”

Päähenkilö tekee eroa patriarkaalisen porvariukkinsa maailmaan, mutta iso-vanhemman menetys saa hahmon tartaumaan vanhan ihmisen jäämistöön ja ajattelutapoihin.

”Siinä on jotain ristiriitaista. Päähenkilö on queer-ihminen, joten hänellä on aivan toisenlainen suhde joihinkin normeihin, mutta tässä tilanteessa hän onkin aika konservatiivinen. Kysymys on ammatin periytyamisen lisäksi arvojen periytymisestä.”

Turunen halusi myös tuoda esiin ammatin eri puolia.

”Arkkitehdin työstä on monenlaisia mielikuvia. Joillekin ammatti näyttäytyy hohdokkaana ja toisille arkkitehti on aina se, jonka syytä pieleen menneet rakennukset ovat. Monella ei taida olla käsitystä siitä, millaista työ oikeasti on”, Turunen pohtii.

Taiteellisen luonnostelun sijaan arjessa painitaan useimmiten lomakkeiden ja käytännönläheisten ongelmien kanssa. Turusen kirjassa päähenkilö käy viestinvaihtoa esimerkiksi lattia-kaivoista.

”Minulla ei ollut mitään tarvetta ylläpitää hohdokkaita harhakuvitelmia. Osa työn sisällöstä on aika koomista ja oli herkullisempaa olla silottelematta sitä.” ●

Lahden apoli valmistui

Lahden uutta arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa tehtiin rinta rinnan valtakunnallisen apolin kanssa.

Teksti ANNI VARIS

Lahden päivitetty arkkitehtuuripoliittinen ohjelma eli Apoli 2022 valmistui viime vuoden lopulla. Kaupungin ensimmäinen apoli tehtiin 12 vuotta sitten. Päivitystyöstä vastasivat Lahden kaupunkisuunnittelun arkkitehdit **Päivi Airas** ja **Tuomas Helin**.

Tuomas Helin: Lahden päivitettyssä arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa tuodaan esiin arkkitehtuurin merkitystä kaikille kaupunkilaisille, ei vain arkkitehdeille ja päättäjille. Se on myös arkkitehtuuriopas Lahteen – visuaalinen ja helposti lähestyttävä.

Päivitys oli tärkeä tehdä, sillä paljon on muutunut kuluneen vuosikymmenen aikana. Lahden rajat muuttuivat kuntaliitoksen myötä vuonna 2016, ja esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutukset kaupunkisuunnitteluun ja rakentamiseen ovat konkretisoituneet.

Ohjelmassa Lahden arkkitehtuuria käsitellään kolmen pääteeman kautta, jotka ovat imago, vihreys ja rakennettu ympäristö. Lopuksi kerrotaan, miten apolin tavoitteita voidaan tuoda käytännön rakentamiseen ja kaupunkisuunnitteluun.

Päivi Airas: Apolissa lähdetään liikkeelle ihan peruskysymyksistä. Mitä arkkitehtuuri on? Tarkoitus on auttaa kaupunkilaisia ja päätöksentekijöitä näkemään ja ymmärtämään, mikä on hyvää ympäristöä ja mistä se muodostuu.

Päivitys oli ajankohtainen senkin takia, että ennen Lahti oli hyvin kompakti ja urbaani alue. Kun maaseutumainen Nastolan kunta ja Lahden kaupunki yhdistyivät, myös apolin tuli laajentua maaseutuympäristöihin ja kyliin. Nastolassa on esimerkiksi vanhoja myllyjä sekä kartanoita, jotka ovat valtakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä.

Apolin päivitystyö käynnistyi vuoden 2019 lopussa. Ensimmäiset kokoukset pystyimme pitämään normaalisti, mutta koronapandemia muutti työprosessiamme. Työryhmä jaettiin asiantuntijuuden mukaan pienempiin ryhmiin, jotka laativat ensimmäiset versiot teemojen ja käytäntöjen sisällöistä. Näitä kommentoimme ja täydensimme yhdessä.



TUOMAS UUSHEIMO

Apolin päivityksessä haluttiin näyttää, kuinka paljon ympäristöä Lahdessa on toteutettu arkkitehtuurikilpailujen tuloksena. Arkkitehti Arto Sipinen voitti Lahden pääkirjaston arkkitehtuurikilpailun vuonna 1982 ja rakennus valmistui 1990.



TIINA REKOLA

Lahden Nastolassa on vanhoja myllyjä sekä kartanoita. Immilän mylly rakennettiin vuonna 1901.

TH: Korona-ajan työskentely oli haastavaa ja työn sisällön kannalta isoin haaste oli laajan aihealueen rajaaminen. Työ olisi tahtonut helposti läheteä rönsyilemään, mutta pyrimme siihen, että kaikki piti kiteyttää työn ytimeen eli arkkitehtuuriin.

PA: Edellisessä apolissa nimetyt toimenpiteet on saavutettu. Lahteen on perustettu muun muassa rakennushankkeita arvioiva kaupunkineuvottelukunta ja kaupunkikuva-arkkitehdin virka. Vuosittain järjestetään arkkitehtuurikilpailuja tai pienempiä suunnittelukilpailuja sekä arkkitehtuuriseminaari Apolifoorumi, jossa nostetaan esiin ajankohtaista arkkitehtuuria ja palkitaan onnistumisia.

TH: Uudesta apolista löytyy enemmän ylätason tavoitteita verrattuna edelliseen. Uusiksi tavoitteiksi on kirjattu muun muassa kaupunginosien ja alueiden ominaispiirteiden vahvistaminen sekä puurakentamisen edistäminen. Yhtenä toimenpiteenä nostaisiin esiin kaupunkivihreän lisäämisen keskustaan. Se on myös ohjaava tekijä kaikessa kaupunkikeskustan suunnittelussa.

Antoisinta työskentelyssä oli työn ympärille syntynyt vuorovaikutus ja asiantuntijakeskustelut. Saimme luonnoksesta rakentavaa palautetta myös esimerkiksi palvelumuotoilun opiskelijoilta. Kun työ oli jo kohtuullisen pitkällä, esittelimme sen kaupunginhallitukselle. Minut yllätti se, kuinka paljon mielenkiintoa heillä oli arkkitehtuuria kohtaan ja kuinka tärkeänä he sitä pitivät.

”

Antoisinta työskentelyssä oli työn ympärille syntynyt vuorovaikutus ja asiantuntijakeskustelut.

PA: Valtakunnallinen apolityö kulki rinta rintaan Lahden työn kanssa ja osallistuimme sen sisältötilaisuuksiin sekä annoimme palautetta. Suomen uuden valtakunnallisen apolin *Kohti kestävä arkkitehtuuria* valmistuttua oli ilo huomata ohjelmien yhteneväisyys.

Jos pitäisi lähettää terveisiä muille apolien tekijöille, sanoisin että apoli kannattaa tehdä ja päivittää! Oman ympäristön arvojen tunnistamisesta on tärkeää lähteä liikkeelle.

TH: Apoli on hyvä yhteenveto siitä, missä rakennetussa ympäristössä mennään ja mihin suuntaan arkkitehtuuria halutaan viedä. Arkkitehdeille nämä ajatukset ovat usein itsestäänselvyyksiä, mutta ohjelmassa ne tulevat nähtäväksi myös muille kaupunkilaisille ja päättäjille. ●



EWONA ACUSTICA- AKUSTIIKKALEVYT HUONETILOJEN AKUSTOINTIIN

Ewona-Acustica -akustiikkalevyt on ekologinen valinta kaikkien huonetiilojen akustointiin. Tuotteet valmistetaan kierrätetyistä polyesterikuiduista ja elinkaarensa lopussa ne voidaan kierrättää 100% uudelleen tekstiilikierrätykseen.

Akustiikkalevyt eivät sido kosteutta eivätkä pölyä. Tämän ansiosta ne soveltuvat erityisen hyvin päiväkotihin, kouluhin, terveyskeskuksiin, sairaaloihin ja muihin vaativiin kohteisiin.



020 790 2740 | info@ewona.fi | www@ewona.fi

Seuraa meitä myös somessa:



Tyrannin renkinä

Stalin's Architect kertoo arkkitehtuurin ja vallan suhteesta Stalinin arkkitehtina tunnetun Boris Iofanin elämäntarinan kautta.

Teksti KRISTO VESIKANSA

Voiko arkkitehti työskennellä diktaattorille ja pitää silti kiinni taiteellisista ja eettisistä periaatteistaan? Tätä joutuvat tänäkin päivänä pohtimaan monet totalitaarisissa maissa toimivat arkkitehdit. Arkkitehtuurikriitikko **Deyan Sudjic** tuore kirja *Stalin's Architect. Power and Survival in Moscow* valottaa arkkitehtuurin ja vallan monimutkaista suhdetta **Josif Stalinin** valtakaudella uransa luoneen **Boris Iofanin** (1891–1976) elämäntarinan kautta.

Odessassa kasvanut ja Roomassa opiskellut Iofan palasi synnyinmaahansa vuonna 1924, kansankomissaarien neuvoston puheenjohtajan **Aleksei Rykovin** kutsusta. Muutamassa vuodessa hän nousi Neuvostoliiton arkkitehtikunnan eturiviin, apunaan erinomaiset organisointitaidot, vaikutusvaltaisia tukijoina ja tyylillinen opportunismi – arkkitehtiryhmittymien ulkopuolelle jättäytynyt Iofan hallitsi suvereenisti niin klassismin, art decon kuin funktionalismin muotokielet.

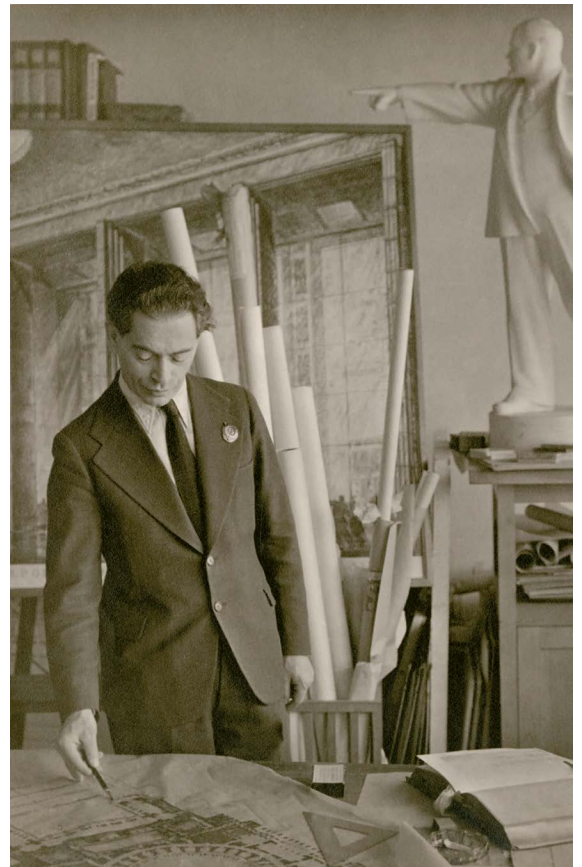
Varhainen taidonnäyte oli puolue-eliitin asuinpaikaksi Moskova-joen rannalle vuonna 1931 valmistunut jättiläiskortteli. Sen ylimmässä kerroksessa oli myös Iofanin koti hänen loppuelämänsä ajan. Nykyisin kortteli tunnetaan ennen kaikkea kirjailija **Juri Trifonovin** Stalinin puhdistuksia kuvaavan romaanin *Talo rantakadulla* (1976) tapahtumapaikkana.

Sudjicin kirjan keskiössä on joen vastarannalla sijaitseva tontti, jolle Iofan suunnitteli neljänneksivuosisadan ajan monumentaalista Neuvostojen palatsia. Tuloksena oli kuitenkin vain sarja pettymyksiä ja synkkä varjo hänen maineelleen. Palatsin tarina on kerrottu monta kertaa aiemmin, mutta tarkastelemalla hanketta pääsuunnittelijan kautta Sudjic tuo siihen uusia, ajatuksia herättäviä aspekteja.

Iofan osoitti taitavaa pelisilmää hankkiessaan toimeksiannon neuvostovallan tärkeimmästä symbolirakennuksesta. Sen suunnittelusta järjestettiin 1930-luvun alussa maailmanlaajuisia huomiota herättänyt nelivaiheinen arkkitehtuurikilpailu,



Deyan Sudjic: Stalin's Architect. Power and Survival in Moscow. Thames & Hudson 2022.



Neuvostoliittolainen arkkitehti Boris Iofan tunnetaan erityisesti kesken jääneestä Neuvostojen palatsi-hankkeesta.

johon kutsuttiin osanottajiksi ulkomaalaisia tähtiä **Le Corbusierista** alkaen. Iofanilla oli kilpailussa kyseenalainen kaksoisrooli ohjelman laatijana ja yhtenä kilpailijoista, eikä ollutkaan kovin suuri yllätys, että Stalin valitsi hänen suunnitelmansa vuonna 1933 toteutettavaksi.

Kilpailun ratkettua Iofanin oveluus kuitenkin kostautui, kun Stalin määräsi hänet tekemään yhteistyötä leningradilaisten **Vladimir Štšukon** ja **Vladimir Hellfreichin** kanssa. Nämä muokkasivat Iofanin kilpailutyön makaaberiksi jalustaksi sata-metriselle Leninin patsaalle. Iofan tyytyi osaansa, otti kunnian pääarkkitehdin tehtävästä ja ryhtyi ratkomaan lukemattomia käytännön ongelmia, joita liittyi 415-metrisen pilvenpiirtäjän rakentamiseen yli 20 000 hengen kongressisalin päälle, vetiselle rantatontille.

MITÄ Iofan oikein ajatteli näistä hämmästyttävistä käänteistä? Siitä kirja tarjoaa vain satunnaisia välähdyksiä, sillä hän varoi paljastamasta sisimpiä tuntojaan.

Varovaisuudelle oli toki syynsä. 1930-luvun puolivälissä salainen poliisi NKVD oli lähes joko-oinen vieras Iofanin kotitalon rappukäytävissä, ja monet hänen ystävänsä, naapurinsa ja työtoverinsa päätyivät vankileireille tai teloitettaviksi. Myös Iofan joutui epäilyksenalaiseksi, kun kaksi hänen entistä alaistaan tuomittiin Stalinin salamurhan suunnittelusta. Hän selvisi julkisella anteeksipyyntöä mutta joutui elämään jatkuvassa pelossa. Samalla hän sai nauttia lukuisista etuoikeuksista, joihin kuuluivat taloudenhoitaja, säännölliset ulkomaanmatkat ja Amerikasta tuotu avoauto.

Stalinin terrorin synkimpinä vuosina Iofan toteutti luultavasti onnistuneimman työnsä, Neuvostoliiton paviljongin vuoden 1937 maailmannäyttelyyn Pariisissa. Neuvostojen palatsin tapauksessa hänet oli painostettu tekemään rakennuksesta jättiläispatsaan jalusta, mutta nyt Iofan osoitti, että samalla konseptilla oli mahdollista luoda huomattavasti eheämpi kokonaisuus. Touché Štšuko ja Hellfreich!

Paviljongin katolla seissyt **Vera Muhinan Teolisuustyöläinen ja kolhoosinainen** -veistos sai tuijottaa hakaristiä kynsissään pitelevää kotkaa, jonka **Albert Speer** oli sijoittanut natsi-Saksan paviljongin koristukseksi.

Kahta aikansa julminta diktaattoria palvellutta arkkitehtia tekee tietysti mieli verrata keskenään. Heidän suhteensa hirmuhallitsijoihin oli kuitenkin kovin erilainen: siinä missä Speer sai toimia arkkitehdin urasta unelmoineen **Adolf Hitlerin alter egona**, oli Stalinin kiinnostus arkkitehtuuria kohtaan ailahtelevaa. Hänellä oli tapana puuttua mieltävaltaisesti rakennushankkeiden yksityiskohtiin ja suunnittelijavalintoihin, mutta kulttuuripolitiikan suuret linjat Stalin jätti muiden huoleksi.

SUDJIC pitää Iofanin uran lakipisteenä vuonna 1941, jolloin hän vastaanotti Stalin-palkinnon Pariisiin

paviljongin suunnittelusta ja saattoi katsella työhuoneensa ikkunasta Neuvostojen palatsin teräsrungon kohoamista. Palatsin rakennustyö kuitenkin keskeytyi kesäkuussa, kun työläiset komennettiin pysäyttämään Moskovaa kohti eteneviä saksalaisia divisioonia ja rakennusta varten varatut teräspalkit hitsattiin panssariesteiksi.

Saksalaisten pommikoneiden harhauttamiseksi Iofan sai suunnitella Moskovon toreille ja puistoihin vanerisia valerakennuksia sekä historiallisten monumenttien naamiointeja. Myöhemmin hänet evakuoitiin avustajineen Sverdlovskiin, jossa Neuvostojen palatsin suunnittelu jatkui rauhassa poliittisen johdon päähänpistoilta. Suunnitelma saikin sotavuosina aiempaa pelkistetyimmän muodon.

Sodan päätyttyä palatsin työmaata ei kuitenkaan avattu uudelleen, sillä Stalin oli jo menettänyt mielenkiintonsa projektia kohtaan. Iofan tuotti kaikista huolimatta uusia, mittakaavaltaan mallillisempia versioita vuoteen 1956 saakka, jolloin Stalinin seuraajaksi noussut **Nikita Hruštšov** päätti tehdä palatsin perustuksista ympärivuotisen uima-altaan. Kirja ei valitettavasti kerro, miten Iofan tähän absurdiin käänteeseen suhtautui, tai kävikö hän uimalassa koskaan kylpemässä.

Stalinin uusi lempiprojekti oli kahdeksan pilvenpiirtäjän rakentaminen Moskovan keskustaa ympäröiväksi kehäksi. Iofan nimettiin itseoikeutetusti komiteaan, joka päätti tornitalojen sijaintipaikat, ja hän sai kunnian suunnitella pilvenpiirtäjistä korkeimman Moskovan yliopistolle. Viisi kuukautta myöhemmin hänet kuitenkin siirrettiin syrjään. Iofanin kohtaloksi koitui Stalinin aloittama kampanja ”juuretonta kosmopolitanismia” eli juutalaista älymystöä vastaan. Tämän jälkeen hän sai turhaan anella johtajalta uusia toimeksiantoja.

Sitkeä maine ”Stalinin arkkitehtina” piti Iofanin sivussa myös Hruštšovin valtakauden ajan. Vasta viimeisinä vuosinaan hän sai toteuttaa Moskovaan muutaman kerrostalon ja suuren urheiluinstituutin, nyt modernismin muotokielellä.

Sudjicin kirja on dramaattisine käänteineen viihdyttävää luettavaa, mutta elämäkerran toivoisi pääsevän kunnolla päähenkilön nahkoihin. Sisintään varjellut Iofan pitää lukijan kuitenkin koko ajan käsivarren mitan päässä tyylikkästä tweed-puvustaan. ●

”

Iofan hallitsi
suvereenisti niin
klassismin, art decon
kuin funktionalismin
muotokielet.

Oppimisen tilat muuttuvat

Tuore tietokirja käsittelee oppimisympäristöjen suunnittelua sekä pedagogisesta että arkkitehtuurin näkökulmasta.

Käsitykset oppimisesta ovat muuttuneet. Se heijastuu oppimisen tiloihin, joiden suunnittelua ohjaa pedagoginen visio. Tähän käynnissä olevaan ajankohtaiseen muutosprosessiin tarttuu oppimisympäristöjen tutkijan, professori **Teemu Leinosen** ja pedagogiikan asiantuntijan, varhaiskasvatuksen johtaja **Mikko Mäkelän** tuore tietokirja *Hyvän oppimisen tilat*.

Yksilön oppimista ja kuuntelua painottavista käsityksistä on tehty harppaus kohti aktiivista oppijaa ja vuorovaikutusta. Uuteen oppimiskäsitykseen ei tunnu soveltuvan luentosalin ja luokkahuoneen perinteinen tilajärjestely. Historiallista perspektiiviä ei ole unohdettu: teos avaa esimerkiksi koulurakentamisen, käytäväkoulujen ja suorakaiteen muotoisen luokkahuoneen historiaa samalla kun tarkastelee suunnittelun nykyisyyttä ja tulevaisuutta.

Hyvän oppimisen tilat liikkuu kahden alan rajapinnalla: se yhdistää oivaltavalla tavalla pedagogiikan sekä oppimisympäristöjen suunnittelun ja arkkitehtuurin. Kirjan ensimmäinen osa keskittyy pedagogiikkaan, toisessa siirrytään arkkitehtuuriin.

Pedagoginen painotus kertoo teoksen kohderyhmästä, opetusalan henkilöstöstä ja opettajista. Kirjaa ei kuitenkaan ole rajattu lasten ja nuorten koulumaailmaan, vaan se on tarkoitettu eri-ikäisten oppijoiden parissa ja eri koulutusasteilla työskenteleville, aina varhaiskasvatuksesta vapaaseen sivistystyöhön. Lisäksi teos tarjoaa ajatuksia avartavia näkymiä ja vinkkejä arkkitehdeille ja oppimisympäristöjen suunnittelijoille.

KUTEN kirjan alussa hyvin todetaan, koulu ja oppiminen toimivat yhteiskunnan peileinä ja kertovat sen arvoista ja asenteista. Lisäksi koulu on muutosvoima ja uusien ajatusten ja ideoiden airut. Siksi kirjaa voi lukea myös yhteiskunnallisesta mielen-



Teemu Leinonen ja Mikko Mäkelä: Hyvän oppimisen tilat. PS-kustannus 2022.

”

Teos tarjoaa ajatuksia avartavia näkymiä ja vinkkejä arkkitehdeille ja oppimisympäristöjen suunnittelijoille.

kiinnosta. Teoksessa tuodaan esiin esimerkiksi, miten avoimien ja monikäyttöisten tilojen suosiminen kertoo nykyisestä arvopohjasta ja mitkä ovat avoimien oppimisympäristöjen edut ja haitat.

Kirjan avulla voi saada hyvän tuntuman pedagogiikkaan. Siinä käytetään paljon alan käsitteitä ja sanastoa, kuten kasvun ajattelutapa, inklusiivisuus, oppimaan oppiminen, motivaatio ja pedagoginen autonomia, jotka lukijan onneksi selvennetään. Teoksen lopussa on lisäksi asiasanahakemisto, jossa ei tosin ole mukana koko apparaattia.

Kirjan otsikko ”Hyvän oppimisen tila” viittaa kokonaisuuteen, jossa oppiminen tapahtuu. Kyse ei ole vain fyysisestä rakennuksesta ja huoneesta, vaan myös esimerkiksi henkisestä tilasta. Näihin liittyvät muun muassa esteettömyys, saavutettavuus ja turvallisuus. Kirja ulottaa oppimisen tilan suunnittelun myös esimerkiksi sisustukseen ja ulkotiloihin.

Hyvän oppimisen tilat osoittaa sen, minkä Sitra ennakoi vuoden 2020 megatrendikatsauksessaan: tämän hetken epävarmassa toimintaympäristössä varmaa on vain muutos. Tulevaisuuden suunnittelu ja pedagogiikkaa varten kirja antaa kuitenkin monia hyviä eväitä.

MARI TOSSAVAINEN

Suru asettui ukin taloon

Eeva Turusen romaani *Sivistynyt ja miellyttävä ihminen* sukeltaa arkkitehtuurin maailmaan. Samalla se on koskettava kuvaus surusta ja etäisyyksistä läheisissä ihmissuhteissa.

Mitä meistä jää jäljelle kuoleman jälkeen? Miten surun kanssa oppii elämään? Miten kauan saa surra? Arkkitehti ja kirjailija **Eeva Turusen** romaani *Sivistynyt ja miellyttävä ihminen* käsittelee näitä teemoja. Samalla se pohtii, mitä on etäisyys läheisissä ihmissuhteissa ja näyttää kuinka parisuhteen saa solmuun. Myös arkkitehtuuri nousee teoksessa tärkeään rooliin.

Tarinan alussa kertojan ukki on kuollut. Pitäisi valita täydellinen urna, siivota ukin jäämistöä ja luovia kasaantuneiden töiden läpi. Samaan aikaan kriisiytynyt parisuhde vaatisi huomiota, mutta sen sijaan kertoja aloittaa kirjeenvaihdon uurnapuu-sepän kanssa.

Ukki oli arkkitehti, kuten kertojakin. Heidän suhteensa oli läheinen, mutta aivan kaikkea lapsenlapsi ei voinut ukille kertoa. Kuten sitä, että hänellä on naisystävä. Ukin ja lapsenlapsen välinen dialogi paljastaa lämmön ohella ukin ennakkoluuloiset, luutuneet asenteet. Kertoja ei haasta ukkia, sillä hän näkee, että etäisyys sukupolvien välillä ei ole kurottavissa umpeen.

Sivistynyt ja miellyttävä ihminen on nautinnollista luettavaa pitkälti samoista syistä kuin Turusen esikoisteos, novellikokoelma *Neiti U muistelee niin sanottua ihmissuhdehistoriaansa* (2018). Huumori kuultaa surumielistenkin havaintojen läpi, arkiset kohtaamiset ja havainnot naurattavat, mutta samalla suru rakkaan ihmisen menettämisestä tihkuu läpi. Turusen taito on erilaisten tunneilmas-tojen yhteensovittamisessa sekä ihmiselämän ja ympäröivän maailman kokonaisvaltaisessa, tunnistettavassa kuvaamisessa.

ROMAANI jakautuu erilaisten otsakkeiden alle, esimerkiksi: Vierailu ukin luona, Puolison seurassa ja Toimistolla. Taitavasti rakennetut dialogit paljas-



Eeva Turunen: *Sivistynyt ja miellyttävä ihminen*. Siltala 2022.

”

Huumori kuultaa surumielistenkin havaintojen läpi.

tavat paljon henkilöistä: ukin konservatiivisuuden, parisuhteen ongelmat ja arkkitehdeille tutut päänsäiväit mitä erilaisimmissa projekteissa.

Läpi romaanin palataan ukin taloon sellaisena kuin se oli kertojan lapsuudessa, piipahdetaan arkkitehtitoimistolla ja työmaalla, päästään mukaan kertojan ja puolison keskusteluihin ja käydään tapamassa ukkia hoitokodissa. Myös esikoisteoksen Neiti U seikkailee romaanissa absurdeihin ajatuskuviohinsa sotkeutuvana U-tätinä.

Toimistolle sijoittuvat kohtaaukset ovat osuvuudessaan hauskoja. Keskusteluissa puolison kanssa nousee pintaan tarkkanäköisiä havaintoja parisuhteesta. Ohipuhuminen ja väärintulkinnat osoittavat yhä kasvavan etäisyyden puolisojen välillä.

Kertoja takertuu ukin jäämistöön. Voiko mistään luopua, kun ukki on vielä läsnä kirjoittamissaan muistilistoissa ja käyttämässään puvuissa? Turunen kuvaa satuttavan hausvasti kertojan kiintymystä ukin tuoleihin, jotka hän on puolison painostuksesta laittanut nettikirppikselle. Kun niitä tullaan noutamaan, ei kertoja millään haluaisi luovuttaa niitä. Palautusoikeuskin olisi kuulemma ikuinen. Ukin esineisiin tarrautuminen auttaa kertojaa pitämään ukkia elossa vielä hetken.

Teoksen kepeys ja hauskuus on keino selviytyä, juurtua uudelleen maailmaan, joka on kellahtanut pois totutulta paikaltaan. Ukin menettämisen aiheuttamaa kipua kuvaa koskettavasti romaanin takakanteenkin valikoitunut sitaatti: ”suunnitelmani on se, että otan käyttöön ukilta jääneen, pisan muotoisen suolasirottimen, jonka valtamateriaali on tumma puu / sirottimesta on ukin suolaa / jatkan sen sirottamista siitä, mihin hän jäi”.

SUSANNA BONO

Uusia kaupunkeja, vanhoja visioita

Arkkitehtuurimuseon Expo 2100-näyttely esittelee visioita tulevaisuuden asumisesta, mutta ei onneksi rajoitu vain toivon saarnaan.

Kun aikamme suurimmilla visionääreillä ei näytä olevan ehdottanut muuta kuin hyperlooppeja, Neom-kaupunkeja ja Marsin asuttamista laitteilla, joihin tarvittavat mineraalit riittävät vain kouralliseksi ihmisiä, millaisista lähtökohdista mielekkäitä arkkitehtuurifantasiota voi rakentaa? Tätä voi pohdita Arkkitehtuurimuseossa, jossa on esillä Uusi kaupunki -kollektiivin *Expo 2100 – koti ja kaupunki tulevaisuudessa* -näyttely.

Vaikka nimi viittaa maailmannäyttelyihin, varsinaisia paviljonkeja ei ole tiedossa. *Expo 2100* on rakennettu pieneen studiosaliin, mutta laajenee kokoaan suuremmaksi verkkosisäلتöjen kautta.

Toivottomuutta lietsovan uutisvirran ja dystoopipisten tulevaisuuskuvien sijaan lähtökohdaksi on valittu valoisa ja toivottava tulevaisuus. Reaktio on tavallaan hyvä: synkkinä aikoina toinen vaihtoehto on suunnata turhautuminen kuviteltuihin vihollisiin ja etsiä vastauksia menneistä ajoista, jolloin talot olivat kauniita ja ihminen suunnittelun mitta.

Useimmille arkkitehteille taas on luontevampaa puhua toivosta. Toivoa pidetään jopa arkkitehtuurin ennakkoehtona: jos ei ole toivoa eli tulevaisuudenuskoa, ei ole arkkitehtuuriakaan. Laajalti ja kriittikittömästi hyväksyttynä toivo saattaa kuitenkin olla vielä kaihoakin vaarallisempi poliittinen tunne: uskoa siihen, että kyllä joku muu toimii eikä minun siksi tarvitse – tuli hätiin jumala, **Elon Musk**, puu tai arkkitehti.

Vaikka *Expo 2100* on eräänlainen pakofantasia, ei se onneksi rajoitu vain toivon saarnaan. Arkkitehtitoimisto Jadan ”Seuraava rakentamislaki” ja tulevaisuudesta käsin niin nykyiseen rakennusteollisuuteen kuin suojelukäytäntöihin kohdistettu kritiikki on niin vahva, että tekee heti mieli tutkia, kuinka pian nyt eduskunnan pöydällä olevasta rakentamislaki voisi siirtyä tähän seuraavaan.

AOR Arkkitehdit taas on tutkinut, miltä näyttäsivät kaupunkien ja maaseudun rajapintoihin syntyvät asuintypologiat, jotka perustuvat käytettävän maa-alan minimoimiseen. Samalla visio nostaa esiin

”

Monet paremman maailman edellytykset ovat oikeastaan jo olemassa.

verrattain vähän käsitellyn kysymyksen siitä, miten ekokriisin aiheuttamaa globaalia uudelleenasetusta aletaan suunnitella.

Parhaimmillaan visiot eivät luo toivoa, vaan laajentavat yhteiskunnallista mielikuvitusta tekijöiden omista lähtökohdista käsin. Monet paremman maailman edellytykset ovat oikeastaan jo olemassa.

Vaikka näyttelystä on vaikea löytää varsinaista yhtenäistä poliittista sanomaa, visioita yhdistää arkkitehtuuriutopioiden historiaan kytkeytyvä pyrkimys muuttaa maailmaa suunnittelun keinoin. *Expo 2100:n* muutosvoima ei kuitenkaan kiteydy vain teknokraattisten keinojen – kiertotalous, aurinkokennot, hoivarobotit, fotosyntetisoivat julkisivut, yhteisöllinen asuminen ja niin edelleen – tarjoiluun, vaan visualisointien affektiiviseen ja aistimelliseen vetovoimaan.

Muuanin dramaturgisesti kokeellisessa videossa murteita puhuvat asukkaat kertovat, millaista on tulevaisuuden asuminen, jos suunnittelun lähtökohdaksi otetaan moninaiset elämäntavat. Virkkala de Vocht Arkkitehtien tulevaisuuden keittokirjaa taas kohottavat kirjailija **Emmi Itärannan** kaunokirjalliset tekstit.

Siinä missä monet visiot tuntuvat artikuloivan uudenlaisia kokemuksia asumisesta ja elämisestä, konseptikuvat hyvinvoivilla ihmisillä, droneilla ja viherseinillä kuorutetuista ”kestävistä” *sustis cityistä* menevät suoraan päin kliseitä.

Yhdistettynä näyttelyn yleisilmeeseen ja **Le Corbusierista Jan Gehliin** kulkevaan historian ”tiivistykseen” – joka toisintaa miesneromyyttiä niin ilmeisesti, että kyseessä on pakko olla vitsi – saattavat ne jättää vivahteikkaasta ja perehtymisen arvoisesta kokonaisuudesta harmillisen pölyttynyt vaikutelman.

LIISA RYYNÄNEN

Uusi kaupunki kollektiivi: Expo 2100 -näyttely Arkkitehtuurimuseon studiossa 2.4.2023 asti.

safa.fi/kilpailut



ARKKITEHTUURI- KILPAILUT

Yleiset kilpailut

30.11.2022 – 17.3.2023	Lapinjärven kirkonkylä
15.12.2022 – 14.4.2023	Kaarinan keskusta
3/2023 – 6/2023	Ylöjärven keskusta
27.3.2023 – 30.7.2023	Europan 17

Sisään jätetyt yleiset kilpailut

31.10.2022 – 17.2.2023	Lepuski 2.0: Leppävaaran keskus, 1. vaihe
-------------------------------	---

Kutsukilpailut

14.10.2022 – 23.1.2023	Espoolaisten talo
10.2.2023 – 28.4.2023	Malmin uusi sairaala

Harkitsetko kilpailun järjestämistä?

Tutustu tilaajille suunnattuun verkkosivuun
osoitteessa ***arkkitehtuurikilpailut.fi***

Tiede ja taide saman katon alle

Oulun museo- ja tiedekeskus Luupin uudistuksesta järjestetyn yleisen kilpailun voitti ”toiminnallisesti virheetön” ehdotus.

Oulun kaupunki järjesti yleisen arkkitehtuurikilpailun museo- ja tiedekeskus Luupin suunnittelusta. Uuden keskuksen on tarkoitus yhdistää tiedekeskus Tietomaan ja Pohjois-Pohjanmaan museon toiminnot saman katon alle Oulun taidemuseon läheisyyteen.

Suunnittelukokonaisuuteen kuuluvat peruskorjattava vanha päärakennus sekä uudempi, vuonna 1988 valmistunut tiede-atteriosa, joka puretaan ja jonka tilalle tehdään aiempaa laajempi uudisosa. Päärakennus on rakennettu alunperin 1920-luvun alussa Åströmin nahkatehtaan voimalaitokseksi.

Ensimmäisen palkinnon kilpailussa sai ehdotus Loggia, jonka olivat tehneet yhteistyössä Arkkitehtitoimisto Opus ja **Simon Mahringer**. Tuomariston mukaan työ on poikkeuksellisen taitava kaupunkikuvallisen tilanteen tulkinta, jossa ulko- ja sisätilat muodostavat yhtenäisen ja kiinnostavan tilasarjan. Kokonaisuus on ”vähäeleinen ja rauhallinen”.

Arvostelupöytäkirjassa todetaan rakennuksen olevan ”toiminnallisesti käytännössä virheetön”.

”Tärkein tavoite oli luoda toimivaa kaupunkia. Näimme rakennuksen roolin mahdollistajana, emme niinkään itsenäisenä monumenttina”, kertovat arkkitehdit Simon Mahriger ja **Tuomas Martinsaari** tekemästään ehdotuksesta.

”Emme ajatelleet kokonaisuutta yksittäisenä rakennuksena vaan osana kaupunkia”, sanoo Martinsaari.

Museo- ja tiedekeskus sijaitsee Myllytullin entisellä teollisuusalueella, jota on täydennetty 2000-luvulla uudisrakennuksilla. Osa vanhoista teollisuusrakennuksista on muutettu asuin- ja toimistokäyttöön. Kilpailualue on myös osa Oulujoen suiston merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Mahringerin ja Martinsaaren mukaan kaupunkikuvallisen tilanteen ratkaiseminen eli suunniteltavan kokonaisuuden sovittaminen olemassa olevaan kaupunkiympäristöön olikin kilpailun haastavin tehtävä.

”Vaativa mutta inspiroiva lähtökohta oli, miten uusi rakennus suhtautuu vanhaan voimalaan”, Martinsaari sanoo.

”Tilaohjelma oli vaikea: siinä oli monenlaisia tiloja, joista osa oli erittäin suuria ja joiden piti olla yhdistettävissä. Käytimme paljon aikaa tilojen välisten suhteiden tutkimiseen ja erilaisten vaihtoehtojen testailuun”, kertoo Mahringer.

Kun kaupunkitilallinen ratkaisu oli selvillä, syntyivät rakennuksen arkkitehtoninen ilme ja tunnelma luontevasti, arkkitehdit toteavat.

Martinsaari on perustanut Arkkitehtitoimisto Opuksen yhdessä **Paul Thynelin** ja **Matias Kotilaisen** kanssa, ja he ovat jo pidempään tehneet menestyksestä yhteistyötä Mahringerin kanssa. Viimeksi ryhmä voitti Kankaan Suvannon yleisen kilpailun Jyväskylässä.

TASAPAINOA UUDEN JA VANHAN VÄLILLE

Kilpailun Safa-tuomarit **Hannele Cedeström** ja **Marko Kivistö** ovat voittajaehdotuksen tekijöiden kanssa samaa mieltä tiede- ja museokeskuksen suunnittelun hankalimmasta tehtävästä.

”Tontti oli yllättävän vaikea”, sanoo Kivistö.

”Haastavinta oli löytää tasapaino ympäristön mittakaavan ja rakennuksen laajuuden välille”, sanoo Cedeström. Suunnittelussa piti huomioida arvoympäristön lisäksi museo- ja tiedekeskusten toiminnallisia vaatimuksia ja alueen viihtyisyys asumisen ja kaupunkilaisten näkökulmasta, Cedeström jatkaa. Tuo-



”

Emme ajatelleet kokonaisuutta yksittäisenä rakennuksena vaan osana kaupunkia.

maristo keskusteli paljon uuden ja vanhan suhteesta sekä toimintojen sijoittelusta.

Kivistön mielestä tämänkaltaisissa kilpailuissa kaupunkikuvalliset ratkaisut ovat sisätilojen toiminnallisuutta oleellisempia: kaupunkikuvaa ei voi hioa jälkikäteen, toisin kuin toiminnallisuutta.

Suojeltu rakennusosa haluttiin saada aidosti tärkeäksi osaksi kokonaisuutta, ja voittaneessa ehdotuksessa vanhalle oli löydetty keskeinen ja järkevä käyttö, sanoo Cedeström.

”Ehdotus on poikkeuksellisen perusteellisesti tutkittu ja huolellisesti tehty. Siinä on ymmärretty syvällisesti mikä on tärkeää, ja se on sitten toteutettu hiton hyvin”, Marko Kivistö summaa.

PIPSA PENTTINEN

Tutustu tekijätietoihin ja arvostelupöytäkirjaan SAFAn verkkosivuilla safa.fi/kilpailut.



ARKKITEHTITOIMISTO OPUS & SIMON MAHRINGER

Arkkitehtitoimisto Opuksen ja Simon Mahringerin ehdotus Loggia voittivat Oulun museo- ja tiedekeskuksen arkkitehtuurikilpailun.

Oulun museo- ja tiedekeskuksen yleinen arkkitehtuurikilpailu

- 1. palkinto** Loggia / Arkkitehtitoimisto Opus ja Simon Mahringer
- 2. palkinto** Noste / Verstaas Arkkitechdit
- 3. palkinto** Hohde / William Matthews Associates

Lunastukset

- Sardiini / Mendoza Partida Architecture Studio
- Rysä / JKMM Arkkitechdit, Andea Tabocchini Architecture

Kunniamaininnat

- Kvartetti / Arkkitehtitoimisto K2S
- Kumiki / PES-Arkitechdit
- Nuotta / Arkkitechdit Kontukoski

SAFA-tuomarit Hannele Cederström, Marko Kivistö

Järjestäjä Oulun kaupunki



SCHAUMAN ARKKITEHDIT
DIT HELSINKI JA PUU-
RAKENTAJAT GROUP

Schauman Arkkitechdit ja Puurakentajat Group voittivat kilpailun Oulun asuntomessujen kerrostalosta.

Ouluun suunnitellaan Suomen korkeinta puukerrostaloa

Puurakentajat Group voitti kilpailun Oulun asuntomessujen kerrostalosta. Vaativaan tontin-luovutuskilpailuun osallistui vain yksi työryhmä.

Oulun asuntomessujen maamerkkirakennuksen kilpailun on voittanut Puurakentajat Group ehdotuksella Puukruunu. Arkkitechdisuunnittelusta vastasi Schauman Arkkitechdit Helsinki. 16-kerroksinen tornitalo tulee olemaan Suomen korkein puu-rakenteinen kerrostalo.

Kilpailu oli suunnattu rakentajan ja suunnittelijan muodostamille ryhmille, joille tontti luovutetaan toteutettavaksi. Kilpailun yhtenä tavoitteena oli kehittää puuarkkitehtuuria ja korkean rakentamisen tekniikoita, minkä vuoksi työryhmille oli asetettu tiukkoja osaamis- ja pätevyysvaatimuksia.

Kilpailuun saapui lopulta vain yksi ehdotus. Oulun kaupunki sanoo tiedotteessaan, että osallistujien vähäisyys voi johtua kilpailutehtävän haastavuudesta, toteutusaikataulusta ja rakennus-alan suhdanteesta. Tuomaristo kuitenkin totesi, että ehdotus täyttää kilpailun tavoitteet hyvin ja suositteli hankkeen jatkamista työn tehneen ryhmän kanssa.

Arvostelupöytäkirjan mukaan ehdotuksen tornitalo on tunnistettava ja asuntomessualueena toimivan Hartaanselänrannan ominaispiirteitä korostava maamerkki, joka sopii erinomaisesti paikkaansa.

PIPSA PENTTINEN

Tutustu tekijätietoihin
ja arvostelupöytäkirjaan
osoitteessa safa.fi/kilpailut.

Varikon torni – Laatukilpailu puukerrostalon rakentamiseksi Oulun Asuntomessuille 2025

Voittajaehdotus Puukruunu / Puurakentajat Group Oy, Schauman Arkkitechdit Helsinki Oy

SAFA-tuomari Eero Lundén

Järjestäjät Oulun kaupunki, Osuuskunta Suomen Asuntomessut, Ympäristöministeriö

Kruunuvuorenrannan suunnittelu jatkuu

Helsingin Kruunuvuorenrannan asuinkorttelista 49338 järjestetyn kilpailun voittajaehdotuksessa panostettiin kaupunkikuvaan, ympäristöön ja pienten asuntojen suunnitteluun.

B&M ja Maanlumo voittivat suunnittelu- ja tarjouskilpailun Kruunuvuorenrannassa.

Kruunuvuorenrannan uuden asuinalueen korttelin 49338 suunnittelu- ja tarjouskilpailun ovat voittaneet Arkkitehtuuritoimisto B&M ja Maisema-arkkitehtitoimisto Maanlumo ehdotuksellaan Huoma.

Kortteli sijaitsee Helsingin Laajasalossa. Kilpailualue on osa entistä öljysatamaa, josta on rakentumasta uusi kaupunginosa. Kortteliin tehdään Helsingin kaupungin asunnot Hekan ja Helsingin asumisoikeus Hason asuinkerrostaloja sekä niiden yhteinen korttelipiha ja kan-
nen alainen pysäköintihalli.

Voittajatyöryhmä sai toisen palkinnon viereisen korttelin kutsukilpailussa viime syksynä ja on toteuttanut myös Helsingin asuntotuotanto ATT:n kilpailukohteen tonttia vastapäätä.

Paikka oli siis valmiiksi tuttu, kertovat arkkitehdit **Jussi Murole**, **Grete Laukkanen** ja **Tuomo Kallio** voittajaehdotuksen suunnittelutyöryhmästä. Arkkitehtien mukaan kortteli on tärkeä kaupunginosaan saapumisen kannalta, koska se sijaitsee kahden alueellisen pääkadun risteyksessä. Tontille suunnittelu oli vaikeaa erityisesti sen maastonmuotojen ja korkeuserojen takia.

ASEMAKAAVA MÄÄRITTÄÄ

Suunnittelun periaatteita määritti kilpailuohjelman ohella asemakaava.

”Niistä on nykyään tapana tehdä aika tarkkoja. Kilpailijoiden on sitten tulkittava, kuinka paljon voi lähteä muokkaamaan ilman, että rikotaan kilpailusääntöjä tai aiheutetaan jatkosuunnitteluun mahdollisesti hankala kaavamuutostarve”, Murole sanoo.

B&M:n suunnittelema kortteli ei ole aivan umpinainen, vaan sen rakennusmassa jakautuu kahteen osaan niin että nurkka jää avoimeksi. Kaavan ja ohjelman perusteella julkisivun olisi pitänyt olla suljettu.

”Siinä otettiin ihan tietoinen riski”, Murole sanoo. Kulman avaaminen helpotti



ARKKITEHTUURITOIMISTO B&M JA MAISEMA-
ARKKITEHTITOIMISTO MAANLUMO

asuntosuunnittelua ja sai kortteliin ikään kuin ”hengittämään” toisesta kulmasta, Laukkanen kuvaa.

PIENET NELIÖT PÄÄOSASSA

”Kun kyseessä on vuokra- ja asumisoikeusasunnot, asukas ei voi itse tehdä niihin remontteja, eli niiden pitäisi olla sellaisenaan moneen käyttöön souvia. Tarkastelimme erityisesti yksiöitä ja kaksioita ja miten pieniin neliöihin saadaan mukautumiskykyä”, Laukkanen kertoo.

B&M:n tiimi kehitti suunnitelmaa alusta asti yhdessä Maanlumon kanssa.

”Ennen kuin lähdetään piirtämään, tehdään maisema- ja ympäristöanalyysi. Jos löytyy tärkeä viheryhteys ja luontoarvo, se otetaan mukaan johtavaksi periaatteeksi”, Murole sanoo. Pihaa ja suunnitelman liittymistä ympäristöön kiiteltiin arvostelupöytäkirjassa.

Ulkotilan suunnittelun lähtökohtana oli ympäröivä metsäluonto, kallio ja teollinen historia, kertovat **Krista Muurinen** ja **Anniina Norpila** Maisema-arkkitehtitoimisto Maanlumosta. Pihasta haluttiin suojaisa ja yhteisöllinen. Toiminnot on sijoitettu rakennuksen ja uuden ”metsän” keskelle.

”Toiveena oli yksi yhteinen iso piha, jonka ’huomassa’ asukkaat voivat sovussa elää ja oleilla”, Muurinen sanoo.

PIPSA PENTTINEN

Tutustu tekijätietoihin
ja arvostelupöytäkirjaan SAFAn
verkkosivuilla safa.fi/kilpailut

Kruunuvuorenrannan korttelin 49338 suunnittelu- ja tarjouskilpailu

Voittaja Huoma / Arkkitehtuuri-
toimisto B&M ja Maisema-arkki-
tehtitoimisto Maanlumo
Kunniamaininta Stebu ja Blomma
/ Huttunen-Lipasti Arkkitehdit,
Emilia Weckman ja Sarianna
Salminen
SAFA-tuomari Selina Anttinen
Järjestäjä Helsingin
kaupunkiympäristön toimialan
asuntotuotanto ATT

Potkua uralle Europan-kilpailusta

Kansainvälisen Europan-kilpailun voitto on auttanut nuoria suomalaisarkkitehteja uralle eteenpäin.

Alle 40-vuotiaille arkkitehdeille, maisema-arkkitehdeille ja muille alan suunnittelijoille tarkoitettu Europan-arkkitehtuurikilpailu alkaa jälleen maaliskuun lopussa. Joka toinen vuosi järjestettävässä kilpailussa käynnistyy nyt 17. kierros.

Suomalaisia Europan-voittoja on juhlittu monena vuonna. Kilpailuvoitto onkin usein ollut siivittämässä nuoria arkkitehteja eteen- ja ylöspäin urapolulla.

Yksi heistä on **Sanna Meriläinen**, joka oli mukana voittoisassa tiimissä vuonna 2009 ratkenneessa Europan 10 -kilpailussa yhdessä maisema-arkkitehti **Aino Aspialan** ja arkkitehti **Teemu Seppäsen** kanssa. Kilpailuehdotuksessaan tiimi tutki tiiviin, matalan ja yhteisöllisyyttä edistävän asuinalueen suunnittelua Järvenpäähän.

Meriläinen halusi osallistua Europan kilpailuun tuulettaakseen ajatteluaan suunnittelusta.

”Europan-foorumit ja keskustelu eurooppalaisten kollegoiden kanssa olivat antoisia. Lähestymistapa ja ajattelumallit poikkesivat suomalaisesta pragmaattisesta tavasta suunnitella. Osallistuminen antoi myös omalle ajattelulle uusia avauksia”, Meriläinen kertoo.

Oleellinen osa kilpailuja ovat joka vuosi järjestettävät Europan-foorumit, joissa käsitellään kilpailun teemoja muun muassa luennoilla, työpajoissa ja ekskursioilla sekä tutustutaan toteutuneisiin kohteisiin.

Meriläisen voitosta ei seurannut suoraa toimeksiantoa, sillä alueen suunnittelu siirtyi.

Nykyisin Meriläinen toimii Helsingin asuntotuotannon kehityspäällikkönä. Hän on kirjoittanut yhdessä **Anne Tervon** kanssa viime vuonna julkaistun *Asunto-arkkitehtuurin käsikirjan* ja valmistelee väitöskirjaa asuntosuunnittelusta.

”Europan-kilpailussa näki, millaisia eroja ja toisaalta samankaltaisuuksia Euroopan kaupunkien välillä on. Olisikin hienoa, jos osallistuvat kaupungit vielä enemmän hyödyntäisivät palkittujen

ehdotusten tekijöitä ja heidän taitojaan jatkotoimeksiannoissa”, Meriläinen sanoo.

PARASTA LAAJAT VERKOSTOT

Jyväskylään on Europan-kilpailuvoiton perusteella toteutettu sympaattinen, riitteeseen rakennettu rivitaloyhtiö. Kohteen voittivat vuonna 2001 käydyllä Europan 6 -kierroksella työryhmä A-ratas eli arkkitehdit **Marja Sopenan, Olli Sarlin, Tuomas Hakala, Joakim Kettunen ja Katariina Vuorio**.

”Meillä oli jo kokemusta Europan 5 -voitosta Tallinnan Kopliin. Siitä ei kuitenkaan näyttänyt seuraavan jatkotyötä. E6-kilpailukohteen valintaan vaikutti se, että siinä tavoite oli selkeästi myös rakenhankkeen toteuttamisessa”, Sopenan kertoo.

Vuonna 2004 valmistunut neljän rivitalon ja 21 asunnon kohde on hieno esimerkki nuorten arkkitehtien kyvyistä.

”Europanissa parasta ovat laajat verkostot ja normaalia suomalaista arkkitehtuurikilpailua suurempi vapaus tehtävänannossa”, Sopenan sanoo.

Myöhemmin Europan-foorumissa Sopenan päätyi keskustelemaan Tallinnan edustajien kanssa. Sen seurauksena työryhmä sai jatkotilauksen suunnitelman laatisemista Koplin kilpailualueen ja sen lähialueen asemakaavoitusta varten.

Sopenan mukaan Europan-kilpailussa lähestymistapa on avoin ja suunnittelun ideat korostuvat.

”Kilpailuvoitot vaikuttivat myös oman toimiston perustamiseen”, vuodesta 2001 arkkitehtitoimistoa yhdessä Olli Sarlinin kanssa pyörittänyt Sopenan toteaa.

ANSSI JOUTSINIEMI
PIA SJÖROOS

Joutsiniemi on Europan Suomen johtokunnan puheenjohtaja ja Sjöroos jäsen.

Europan-kilpailuvoiton pohjalta toteutettu rivitaloyhtiö Ainolanrinne Jyväskylässä. Kohteen on suunnitellut työryhmä A-ratas.



MARIA SOPANEN

Europan 17 -kilpailu käynnistyy

Tänä vuonna käytävän Europan 17 -kilpailun teemana on ”Living Cities /2: Reimagining architectures by caring for inhabited milieus”. Tavoitteena on edistää elvyttävän, luonnon ja resurssien kanssa sopusoinnussa olevan sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä rakennetun ympäristön syntyä.

Maaliskuun 27. päivä alkavassa kilpailussa on valittavana viisikymmentä erikokoista ja -tyyppistä kilpailutehtävää eri puolilta Eurooppaa. Suomesta mukana on kaksi merelliseen ympäristöön sijoittuvaa suunnittelukohdetta Helsingistä ja Vaasasta.

Ehdotukset pitää jättää viimeistään 30.7. Tulokset julkistetaan 4.12.2023.

Joka toinen vuosi käytävän kilpailun taustalla on kansainvälinen Europan-järjestö ja sen maakohtaiset organisaatiot. Suomessa kilpailua järjestää Suomen Arkkitehtiliiton alainen Europan Suomi Finland -rahasto.

Lisätietoja
european.fi, european-europe.eu

Uusia haasteita

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on yksi suurimmista haasteista, kun pohditaan, miten elinympäristöämme muovataan seuraavina vuosikymmeninä.



Alkanut vuosi 2023 käynnistyy hyvin toisenlaisissa tunnelmissa kuin edellinen, mutta poikkeavasti käynnistyi sekin – ja myös sitä edeltänyt. Varmaa on vain muutos.

Näkyvien ja näkymättömien tulevaisuuksien kirjon hahmottaminen kuuluu arkkitehdiksi oppimiseen ja työhön.

Safan vuoden 2023 teema on luonnon monimuotoisuus. Se tulee näkymään Safan julkaisuissa, tapahtumissa ja viestinnässä. Mutta miten? Mitä luonnon monimuotoisuus tarkoittaa arkkitehtuurissa laajasti ajateltuna?

Yhteiskuntamme muuttuu ja arkkitehdin täytyy muuttua sen mukana. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on yksi suurimmista haasteista, kun pohditaan, miten elinympäristöämme muovataan seuraavina vuosikymmeninä. Arkkitehtikunnan on pystyttävä vastaamaan tähän, mikäli haluamme olla uskottava rakennetun ympäristön tekijä ja keskustelija. Uudet haasteet vaativat luovia ratkaisuja, ja luovuus on yksi meidän voimavaroistamme.

Olemme valinneet teeman, johon ammattikunnallamme ei ole valmiita vastauksia. Sen sijaan meillä on paljon kysyttävää ja opittavaa eri alojen osaajilta. Uskon, että olemme valmiita uusiin avauksiin ja myös tuomaan oivaltavia näkökulmia niin luonnon monimuotoisuudesta kuin luontokadosta käytäviin keskusteluihin. Luontotyyppien suojelua tehdään paloissa ja paikallisesti, aluetasolla arkkitehdit ovat luontevasti mukana maankäytön suunnittelussa.

Suunnittelutyössä hiilikädenjäljen kasvattaminen ei yksin riitä, kun tavoittelemme luontokadon rajoittamista ja eheyttävää monimuotoisuutta.

Rohkaisen kaikkia osallistumaan ja altistumaan avoimin mielin. Pohdiskelulle, omia ja kaverin ajatuksia haastavalle mielipiteiden vaihdolle on tilaa aina ja mahdollisuuksia kaikkialla.

Jotta Safa voi toimia vahvana vaikuttajana, on tärkeää päästä kiinni hankkeisiin jo niiden valmisteluvaiheessa ja tuoda esiin erilaisia ratkaisuja, visiota, aloitteita ja pamfletteja. Eikä ainoastaan suunnittelun parissa vaan myös muissa asioissa, kuten ympäristöämme koskevien lainsäädäntö-hankkeiden varhaisessa vaiheessa tai jopa aiemmin. Esimerkkinä olkoon maankäyttö- ja rakennuslain kahtia jakaneen uudistuksen eteneminen, kun alueidenkäytön suunnittelua koskevan lain valmistelu jatkuu tänä vuonna.

VIIME vuoden viimeisessä liittovaltuuston kokouksessa päätettiin käynnistää koko jäsenistön, toiminnan ja organisaation läpikäyvä muutosvalmistelu. Tarkoituksena on toimia yhdessä, muuttaa se, mikä on tarpeen ja tunnistaa se, mikä on hyvää, toimivaa ja pitämisen arvoista. Lähestymme pian kaikkia jäseniä sekä ala- ja paikallisosastoja eri tavoin. Toivon, että mahdollisimman moni vastaa Safan kar-toittaviin kyselyihin ja osallistuu tilaisuuksiin.

Odotan, että hyvien suunnittelun periaatteiden mukaisesti etenemme yhdessä, avoimesti keskustellen ja arvojamme harkiten punniten.

ASKO TAKALA

Safan hallituksen puheenjohtaja

”

Uudet haasteet vaativat luovia ratkaisuja ja luovuus on yksi meidän voimavaroistamme.

Puheenjohtajakolmikko vaihtui

Liittovaltuusto valitsi Safalle uuden puheenjohtajiston joulukuun kokouksensa. Opiskelijoiden jäsenyys muutettiin maksuttomaksi kandidaatti- ja liittovaltuustovaalien aikataulu muuttui.



Safan hallitus 2023. Kuvassa vasemmalta ylhäältä Jenni Hölttä, Mona Schalin, Sami Vikström, Rosemarie Schnitzler, Verna Hahtola, Ulla Vahtera ja Juha Päätaalo. Eturivissä puheenjohtajisto Raine Vihelmaa, Asko Takala ja Elizaveta Parkkonen. Kuvasta puuttuvat Mari Virtanen ja Janne Pihlajaniemi.

Safan liittovaltuuston syyskokouksessa joulukuussa vahvistettiin **Asko Takala** liiton uudeksi puheenjohtajaksi vuodelle 2023. Kokouksessa päätettiin myös Safan organisaation uudistamiseen tähtäävästä muutoshankkeesta, johon tullaan osallistamaan Safan jäseniä laajasti.

Asko Takala tunnetaan asuntoarkkitehtuurin ja arkkitehtialan toimintaedellytysten pitkäjänteisenä kehittäjänä. Takalan ja hänen yhtiökumppaninsa **Kirsti Sivéni** vetämä Sivéni & Takala Arkkitehdit on tunnettu erityisesti asunto- ja hoivarakennuksistaan. Toimisto on saavuttanut menestystä yli viidessäkymmenessä arkkitehtuurikilpailussa.

Takala on toiminut Safan luottamus- tehtävissä opiskeluajoistaan 1980-luvulta lähtien ja vaikuttanut myös Arkkitehtitoimistojen liiton ja Arkkitehtuurin tiedotuskeskuksen puheenjohtajana.

Liiton uusiksi varapuheenjohtajiksi vahvistettiin vaalivaliokunnan esityksen mukaisesti **Elizaveta Parkkonen** ja **Raine Vihelmaa**.

Henna Helander päätti kokouksessa viisivuotisen kautensa hallituksen puheenjohtajana. Hän kertoi asetta-neensa puheenjohtajakaudelleen tavoitteeksi parantaa arkkitehtuurin näkyvyyttä julkisuudessa. Arkkitehtiliiton media-näkyvyys onkin ollut vertaansa vailla.

Liittovaltuusto vahvisti hallituksen esityksen kandidaatti- ja liittovaltuustovaalien opiskelijajäsenyyden jäsenmaksun poistamisesta. Maksuttomuus astui voimaan heti vuoden 2023 alusta lähtien. Kolmen ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen jäsenmaksu on opiskelijoille 24,75 euroa vuodessa. Esitys pohjautui Arkkitehtipiirijäsenliiton

tuustoryhmän viime vuonna tekemään aloitteeseen.

Arkkitehtipiirijäsenliiton aloitteesta myös liittovaltuustovaalien aikataulu on siirtymässä syksystä kesäkuulle. Muutoksen myötä koko vaaliprosessi ehdo- kasasetteluineen lyhenisi nykyisestä. Vaalivaikokunnan muuttamisen ansiosta vaalivaikokunnalle jää vaalien jälkeen puoli vuotta aikaa hallituksen kokoamiseen, mikä edesauttaa myös nykyistä avoimempaa valintaprosessia ja siitä viestimistä.

Ennen muutoksen voimaantuloa se on vielä vahvistettava seuraavassa liittovaltuuston kokouksessa keuhällä.

JÄSENET MUKAAN MUUTOSHANKKEESEEN

Safan hallitus perusti viime vuonna työryhmän selvittämään liiton organisaation ja toiminnan uudistamistarpeita. Muutosryhmä-nimellä kulkeva työryhmä on valmistehtu hankkeelle viisivaiheisen toimintasuunnitelman vuosille 2023–2025.

Työskentelyyn halutaan osallistaa Safan jäsenistöä laajasti. Ensimmäisessä vaiheessa keuhällä arvioidaan ja kartoitetaan uudistustarpeita muun muassa jäsenkyselyillä ja työpajatyöskentelyllä. Syksyllä hahmotellaan uudistuksen tavoitteet ja tehdään suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi.

Safan sääntöihin tehtiin muutamia tarkennuksia ulkomailta suoritettua tutkintoa ja jäsenyyskriteerejä koskien. Tarkennettujen sääntöjen mukaan ulkomaisen tutkinnon tulee olla viisivuotinen yliopistotutkinto ja sen suorittaneen tulee täyttää joko EU:n ammattipätevyysdirektiivin vaatimukset automaattisesta pätevyys-

toteamisesta tai osoittaa, että hänellä on oikeus harjoittaa arkkitehtin ammattia maassa, jossa arkkitehtitutkinto on suoritettu.

Sääntöihin tehtiin myös jäsenyyskriteereihin liittyvä lisäys: tutkintovaatimusten lisäksi jäsenen tulee olla ”hyvämaineinen”. Yleisesti henkilöjärjestöissä käytössä olevalla vaatimuksella viitataan siihen, että jäsenen on noudatettava alan ammattieettistä säännöstöä ja yhteiskunnan yleistä normistoa.

Liittovaltuustoryhmät jättivät kokouksen lopuksi hallitukselle valmisteltavaksi kolme uutta aloitetta. Ne liittyivät tilaajien kouluttamiseen, kansallisten kaupunkipuistojen tukemiseen ja Pohjoismaisten arkkitehtipäivien järjestämiseen Vähä-Kiljavalla.

PÄIVI VIRTANEN

Safan vaalivaikokunta 2023

Eva Geitel (pj), Maria Ahokas, Noora Koskivaara, Viivi Kotila, Riikka Kuittinen, Panu Latvala, Seppo Niiranen, Juuso Pajukko, Pauliina Saarinen ja Jussi Vuori

Hankintakäytännöissä kehitettävää

Arkkitehtuuripalvelujen tilaajille ja tarjoajille suunnatun kyselyn mukaan laadukasta suunnittelua haluttaisiin tilata ja tarjota enemmän kuin mitä hankintalainsäädännön puitteissa on tällä hetkellä mahdollista.

teksti ASKO TAKALA

Julkiset hankinnat eivät kannusta uusia arkkitehtuuripalvelujen tarjoajia osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Tämä kävi ilmi Suomen Arkkitehtiliiton ja Arkkitehtitoimistojen liiton viime keväänä toteuttaman hankintakyselyn tuloksista. Kysely suunnattiin Safan jäsenille sekä arkkitehtuuripalvelujen tilaaja- että tarjoajapuolella.

Molempien osapuolten kokemusten mukaan arkkitehtuuripalvelujen tarjoajien kelpoisuus- ja soveltuvuuskriteerejä käytetään julkisissa tarjouskilpailuissa selvästi enemmän sulkemaan tarjoajia pois kuin kannustamaan ja houkuttelemaan uusia toimijoita.

PUITESOPIMUKSET TÄRKEITÄ TILAAJILLE

Palvelujen tilaajien vastausten mukaan tärkein hankintamenettely ovat puitesopimukset ja sen jälkeen julkiset, kansallisten ja EU-vaatimusten mukaiset avoimet tarjouskilpailut.

Yleensä julkisten, avoimien hankintamenettelyjen kautta tehtyjen puitesopimusten käyttö on sujuvaa pienissä hankkeissa, jotka muodostavat suunnittelu-tehtävien enemmistön.

Suunnittelukilpailujen käytön tärkeimpänä perusteena tilaajat pitivät parhaan ratkaisun löytämistä, seuraavaksi erilaisten vaihtoehtojen kartuttamista ja kolmanneksi sopivimman suunnittelijan valintaa.

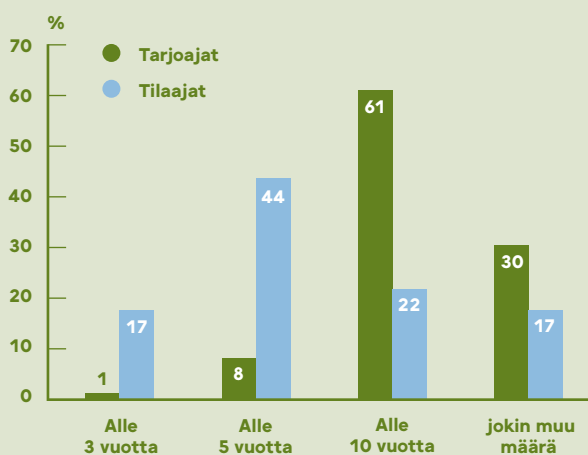
Arkkitehtuuripalvelujen tarjoajille tärkein menettely ovat julkiset hankinnat, seuraavana tulevat suorat toimeksiannot ja yksityisen puolen tarjouskilpailut ja -pyynnöt. Puitesopimuksilla, kutsukilpailuilla ja yleisillä suunnittelukilpailuilla on myös huomattava merkitys.

LAADUN MERKITYSTÄ TARJOUSTEN ARVIOINNISSA NOSTETTAVA

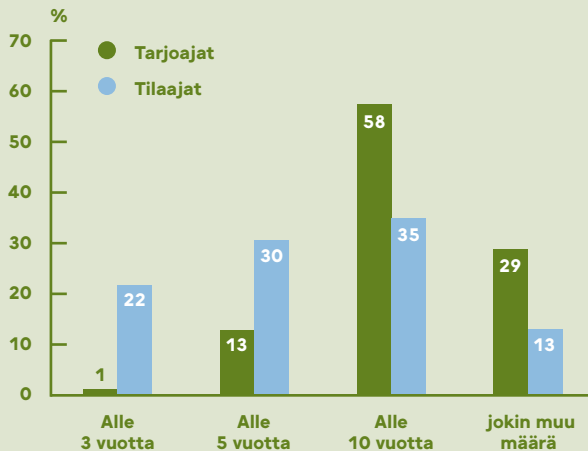
Laatuarvioinnin merkityksen ja käytön osalta kysyttiin sekä nykykäytännöistä että kehittämistarpeista. Vastaajat olivat melko yksimielisiä: laatu-hintasuhdetta halutaan kehittää nykyistä laaturapainotteisemmaksi.

Safalaisten tilaajien vastauksissa laadun merkitys on selvästi suurempi kuin miltä tarjoajien vastausten perusteella vaikuttaa. Ero selittyy sillä, että merkittävä osa tarjouspyynnöistä tulee sellaisilta hankkijoilta, joilla ei välttämättä ole tarjousten valmistelussa mukana suunnittelijaosaamista.

Henkilöreferenssien
toivottu voimassaoloaika



Yritysreferenssien
toivottu voimassaoloaika





Hankintapäätöksestä ei välttämättä tiedoteta muille kuin valitulle toimittajalle.

Tarjouspyynnön laatu-hintapainotuksella on myös vaikutusta tarjoushalukkuuteen.

MUUTAMA REFERENSSI RIITTÄÄ

Sekä tilaaja- että tarjoajavastauksissa avainhenkilöiden referenssejä pidettiin hankinnan onnistumisen kannalta olennaisina. Toisaalta tarjoajapuolen avovastauksissa oli paljon perusteluja myös toisenlaisille näkemyksille.

Julkisten hankintojen lainsäädäntö mahdollistaa yli kolme vuotta vanhojen referenssien käytön. Tällä hetkellä referenssien voimassaoloaika on tarjouspyynnöissä tyypillisesti viisi vuotta. Sitä halutaan pidentää selvästi, vaikka tilaajien ja tarjoajien vastaukset poikkesivatkin jonkin verran toisistaan. Tarjoajat kannattivat voimakkaasti kymmenen vuoden aikaa sekä yritys- että henkilöreferensseille, tilaajien näkemykset olivat hieman maltillisempia erityisesti henkilöreferenssien osalta.

Referenssien käytön ja arvioinnin halutaan perustuvan referenssien laatuun, ei määrään. Vastaajien enemmistön mukaan muutama perusteellisesti arvioitu referenssi riittää, pelkkä lukumäärien kirjaus ei kuvaa laatua. Referenssit tulisi arvioida hankintaan peilaten ja kriteerit ilmoittaa selvästi niin tarjouspyynnöissä kuin myös arviointipalautteissa.

Tilaajapuolen vastauksien enemmistön mukaan referenssien arviointiryhmän kokoonpano ja ammattiosaaminen ilmoitetaan tarjouspyynnössä.

Tilaaja- ja tarjoajapuolen vastaukset eroavat referenssikysymysten kohdalla selvästi enemmän kuin aineistossa keskimäärin. Eroja on aihetta selvittää: johtuvatko tarjoajien kokemat puutteet siitä, että tarjouspyynnöt on saatettu laatia ilman suunnittelualan asiantuntemusta?

LAINSÄÄDÄNTÖ KAIPAA UUDISTAMISTA

Hankintalain tavoite tarjousmenettelyjen ja tarjousten jatkuvasta kehittämisestä ei aineiston perusteella toteudu. Esimerkiksi julkisista hankintapäätöksistä tiedottaminen on pääosin minimitasolla, vaikka sitä toisinaan avataankin tarjoajan yksittäisestä pyynnöstä, tosin silloinkin usein vain pyynnön esittäjälle. Yksityisellä puolella ei hankintapäätöksestä välttämättä tiedoteta muille kuin valitulle toimittajalle.

Aineiston perusteella tarjoajat ovat varsin arkoja hakemaan oikaisua virheelliseksi kokemaansa hankintapäätökseen. Avovastausten perusteella osa oikaisu- pyyntöä harkinneista pelkää siitä mahdollisesti lankeavaa stigmaa ja on siksi jättänyt pyynnön tekemättä.

Toisaalta enemmistö vastaajien tekemistä oikaisu- vaatimuksista oli menestynyt.

Hankintakyselyn mukaan laadukasta suunnittelua halutaan tilata ja tarjota enemmän ja sujuvammin kuin mitä pidetään julkisten hankintojen lainsäädännön puitteissa tällä hetkellä mahdollisena.

EU:n hankintadirektiivi on tarkoitus päivittää lähitulevaisuudessa, joten nyt on hyvä hetki vaikuttaa sen epäkohtiin. Hankintakyselyn tuloksia tullaan käyttämään niin Safan kuin ATL:n vaikuttamistyössä, tarvittaessa yhdessä muiden alan järjestöjen kanssa. Aineiston perusteella voidaan myös kehittää koulutusta ja tiedotusta hankinta- ja tarjoamisosuamisen parantamiseksi.

Kirjoittaja on hankintatyöryhmän jäsen ja toimi ammattiasian toimikunnan puheenjohtajana 2020–2021.

Kysely arkkitehtuuripalvelujen hankinnoista kohdistettiin erikseen tarjoajille ja tilaajille. Vastauksia tuli 120, ja myös avovastauksia oli runsaasti.

Tarjoajien vastauksia saatiin 92. Pääosa tuli eri kokoisissa arkkitehtitoimistoissa toimivilta, lisäksi mukana oli joitakin isoissa monialayrityksissä työskenteleviä. Yksittäisten ammatinharjoittajien osuus jäi pieneksi.

Tilajatehtävissä toimivia vastaajia oli 28, joista enemmistö työskentelee julkisella sektorilla. Tilajavastauksia arvioitaessa on huomioitava, että harvalla tilaajaorganisaatiolla on palveluksessa arkkitehtejä, ja varsinkin pienten tilaajien osalta palautetta ei tällä Safan jäsenistölle suunnatulla kyselyllä saatu.

Aineistoa käsitellään laajemmin ja tarkemmin seuraavien kuukausien aikana eri julkaisuissa ja tapahtumissa, ja sitä tullaan käyttämään jatkossa Safan ja ATL:n vaikuttamistyössä.

Viisi muutoksen vuotta

Arkkitehtuurin avulla muistamme menneisyyttä ja rakennamme tulevaisuutta, kirjoittaa Henna Helander.



Yhteiskuntamme ja rakentaminen ovat murroksessa. Toimin Suomen Arkkitehtiliiton puheenjohtajana viisi vuotta, vuoden 2018 alusta viime vuoden loppuun. Nämä vuodet ovat olleet ilon ja toiminnan vuosia, koronan ja hyökkäyssodan vuosia, Suomen arkkitehtuuripolitiikan ja rakentamislain vuosia, yhteisöme ja suuren

yleisöme vuosia. Ei vain helppoja hetkiä, vaan isoja mietittäviä asioita. Uuden alkuja.

Asetin itselleni Safan puheenjohtajana yhden erityisen tavoitteen. Se oli, että arkkitehtuurista puhuttaisiin enemmän julkisuudessa. Keskustelu onkin lisääntynyt. Silti toivon, että olemme vasta alussa. Vain keskustelemalla arkkitehtuurista sen merkitys vetovoimatekijänä, hyvinvoinnin rakentajana ja kulttuurin muokkaajana tulee selkeämmäksi. Ja arkkitehtuuri saa takaisin paikan, joka sille kuuluu.

Arkkitehtuurin avulla muistamme menneisyyttä ja rakennamme tulevaisuutta. Teemme arvomme näkyviksi.

Toisen puheenjohtajavuoteni jälkeen otin käyttöön myös teemavuodet. Ensimmäisen Safan teemavuoden aihe oli asuminen. Asumisen työryhmä teki erinomaisen julkilausuman. Sillä teemalla pääsimme lukuisten muiden medioiden ohella muun muassa Ylen pääuutislähetkseen. Kysyntää arkkitehdin näkökulmalle asumiseen selvästi oli, ja on edelleen. Aloitimme yhteistyön asumisen laatuun liittyen muun muassa ympäristöministeriön, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Aran ja Rakennustiedon kanssa. Mutta kulttuurin muutos vaatii pitkäjänteisyyttä.

Seuraavat kaksi vuotta Safan teemana oli korjaaminen. Mediaa kiinnosti erityisesti rakennusten purkamisen problematiikka, sillä kiinteistö- ja rakennuslalle hiipinyt kertakäyttökulttuuri ei ole osoittanut laantumisen merkkejä, melkein päin vastoin. Suomessa muiden kuin asuinrakennusten keskimääräinen purkuikä on 43 vuotta. Se on kestävä tontti sekä kulttuurisesti että luonnon kannalta.

Vuoden 2023 teemaksi hallitus valitsi luonnon monimuotoisuuden. Sen rinnalle voisi nostaa myös rakentamisen monimuotoisuuden. Molemmat ovat uhanalaisia ja vaarassa kadota yksipuolisen tehotuotannon alta.

Safa on kasvanut, uimme vastavirtaan liittojen jäsenmäärien kehityksen suhteen. Meitä on nyt yli 3700. Rakentamislain myötä monet jäsenemme ovat nähneet entistä konkreettisemmin, mikä merkitys Safalla on yhteiskunnallisena vaikuttajana. Lainsäädännön ja muiden normien eteen tehtävä taustatyö, jota Safa tekee jatkuvasti sekä vapaaehtoisten että toimiston kautta, on välttämätöntä vaikuttamista siinä missä julkinen keskustelukin. Vain yhdessä voimme vaikuttaa laaja-alaisesti hyvän arkkitehtuurin, hyvän elinympäristön puolesta. Jos me emme pidä siitä ääntä ja nosta esille tärkeinä pitämiämme asioita, kuka sitten?

Kiitos Suomen arkkitehdit näistä viidestä vuodesta, jotka sain olla Arkkitehtiliittomme, Safan, puheenjohtajana. Olette kyllä jänniä ja osaavia! Tämä on ollut suuri kunnia.

Lopuksi toivon kaikille safalaisille iloa ja voimia tärkeään ja moninaiseen työhönnne arkkitehtuurin hyväksi. Emme ole yksin. Onneksi.

HENNA HELANDER

Safan puheenjohtaja 2018–2022

TILITOIMISTO A-PALVELU OY

www.apalvelu.fi
+358 10 336 6030
tilitoimisto@apalvelu.fi

Pienoismallitoimisto HELIÖVAARA

www.jaakkoheliovaara.fi

050 4337 499

CNC-työstöt, 3D-tulostus

 **Aallon**

Haluatko kumppaniksesi tilitoimiston, joka ymmärtää toimintasi erityispiirteet?
Tutustu arkkitehtitoimistoihin erikoistuneisiin palveluihin: aallongroup.fi/arkkitehdit

Tilitoimistoni.

KOLME KYSYMYSTÄ

Palstalla esitellään

Safan vaikuttajia.

Näköalapaikka liiton toimintaan

Pauliina Saarinen toimi viime vuonna Safan vaalivaliokunnan puheenjohtajana ja tänä vuonna jäsenenä. Vaalivaliokunta tekee esitykset muun muassa hallituksen, toimikuntien ja eettisen valiokunnan jäsenistä sekä tilin- ja toiminnan tarkastajista.

Työkseen Saarinen suunnittelee res-taurointialan projekteja Arkkitehtitoimisto Livadyn osakkaana sekä tekee keskiaikaisiin puurakenteisiin liittyvää väitöskirjaa Aalto-yliopistossa.

Miten päädyit vaalivaliokunnan puheenjohtajaksi, Pauliina Saarinen? Edellinen puheenjohtaja **Pekka Lehtinen** pyysi minua. Edustamme molemmat liittovaltuuston suurinta ryhmää Arkki-tehdit kestävän rakentamisen puolesta, ja puheenjohtajana aloittaa aina suurimman ryhmän edustaja. Päätimme tehdä puheenjohtajuudesta kaudellamme kiertävän, ja tänä vuonna tehtävää hoitaa **Eva Geitel** Hesa-Safasta. Aiemmin olen toiminut muun muassa Rakennusperintö-Safan sihteerinä sekä korjausrakentamisen ja rakennusperinnön toimikunnassa.

Vaalivaliokunnan puheenjohtajana on oltava tarkka säännöistä, esimerkiksi siitä, miten pitkä kausi missäkin tehtävässä on. Ensimmäinen vuosi on mennyt opetellessa, sääntökirja toisessa ja sähköposti toisessa kädessä. Toisaalta tämä on ehdottoman kiinnostava näköalapaikka, jossa saa tuntuman koko ammattikuntaan.

Millaista vaalivaliokunnan työ on käytännössä?

Aluksi selvitämme kunkin toimielimen tavoitteita ja tarpeita. Keskustelemme luottamushenkilöiden, Safan toimiston edustajien ja taustaryhmien kanssa, jotta saisimme jäsenistöä mahdollisimman laajasti kuultua. Vaalivaliokunnassa on edustettuna kymmenen suurinta taustaryhmää: kaikki paikallisyjärjestöt, kuten Hesa-Safa ja Tam-Safa, sekä liittovaltuustoryhmät, kuten Eko-Safa ja Yrittäjä-Safa.

Pohdimme erilaisia kokoonpanoja ja henkilöitä, joita taustaryhmät ehdottavat: tulevatko kaikki osapuolet nähdäyksi ja kuulluiksi ja millaista osaamista missäkin



LIVADY

vielä tarvitaan, jotta toimikunnista, hallituksesta ja muista ryhmistä tulisi mahdollisimman hyvät.

Kokonaisuus pyritään suunnittelemaan niin, että osaajia ja tekijöitä on mahdollisimman laajasti eri kentiltä. On virkamiehiä, suunnittelijoita, yrittäjiä, korjaajia, eri alojen asiantuntijoita.

Sen jälkeen kysymme keskusteluissa esiin tulleilta henkilöiltä, olisivatko he käytettävissä, ja sitten teemme esityksen joko liittovaltuustolle tai hallitukselle riippuen siitä, mitä ryhmää ollaan käsittelemässä. Lopulliset päätökset tehdään niissä.

Jos haluaisi itse mukaan esimerkiksi johonkin toimikuntaan, miten se tapahtuu?

Safa tiedottaa jäsenilleen, kun toimikuntaan haetaan ihmisiä. Jos on kiinnostunut toiminnasta, omalle ryhmälleen voi ilmoittautua milloin vaan. Mietimme myös itse sopivia ehdokkaita ja olemme heihin yhteydessä. Hallitus- ja puheenjohtajapaikkoihin ei voi hakea, niihin kutsutaan. Jos näistä tehtävistä on kiinnostunut, siitäkin kannattaa puhua avoimesti omassa taustaryhmässään.

Vaalivaliokunnassa on keskusteltu paljon siitä, miten avoimuutta saataisiin lisättyä ja vietyä jäsenille tietoa eri tehtävistä. Olisi tärkeää saada uusia ihmisiä mukaan. Nämä ovat aikaa vieviä vapaaehtoistöitä, joihin on joskus vaikea löytää tekijöitä. Mutta näistä saa myös itselleen paljon: tapaa ihmisiä, verkostoituu ja oppii koko ajan uutta.

SILJA YLITALO

Puhuttua

”Lukuisat esimerkit osoittavat, että yksinkertaisen teknologian elinkaarinaikaiset käyttö- ja huoltokustannukset muodostuvat edullisiksi. Eikä talotekniikkaa tarvitsisi uusia kahdenkymmenen vuoden välein tai purkaa alle satavuotiaita rakennuksia ’vanhanaikaisina’.”

Tekniikan tohtori, arkkitehti Kimmo Kuusmanen perustelee Helsingin Sanomien mielipidepalstalla 26.12.2022, miksi nyt olisi korkea aika ryhtyä kehittämään luonnonmukaisesti älykkäitä rakennuksia, kortteleita ja yhdyskuntasuunnittelua.

”Rakennuksen ikä saa näkyä. Vanhimmat Aalto-kohteet alkavat olla satavuotiaita. Korjatun rakennuksen ei tarvitse näyttää samalta kuin uutena, vaan ajan patina saa näkyä.”

Alvar Aalto-säätiön yliarkkitehti Joonas Malmberg kommentoi imatralaisen Kolmen ristin kirkon ja muiden Aallon kohteiden korjaussuunnitelmia Ylellä 27.12.2022.

”Usein puhutaan, että Suomessa on pulaa osaamisesta. Mielestäni ei ole. Meillä on hyvin paljon tehty tutkimusta, ja tekniset haasteet on ratkaistu. Olemme vähän varovaisia ja seuraamme ensin kehitystä maailmalla.”

Puuarkkitehtuurin professori Pekka Heikkinen Aalto-yliopistosta pohtii Helsingin Sanomissa 3.1.2023, miksi Suomessa ollaan monia maita jäljessä puurakentamisessa.

Safalla uusi opiskelijavastaava



Safa on valinnut uudeksi opiskelijavastaavaksi arkkitehtiohjelmaa **Eeva Rosenqvistin**.

Rosenqvist opiskelee neljättä vuotta Aalto-yliopistossa ja valmistui juuri tekniikan kandidaatiksi. Opiskelun ohella hän on toiminut aktiivina Opiskelija-Safassa ja Arkkitehtikillassa.

Rosenqvist on lisäksi on työskennellyt Aalto-yliopistossa arkkitehtuurin perusteiden ja teorian sekä arkkitehtuurin historian ja restauroinnin oppilasassistenttina. Työkokemusta on kertynyt myös suunnittelusta.

”Suunnittelutyössä olen kokenut tärkeäksi työskennellä kestävien projektien, kuten korjausrakentamishankkeiden ja rakennushistoriaselvitysten parissa”, Rosenqvist kertoo.

Opiskelijavastaavana Rosenqvist haluaa erityisesti kannustaa opiskelijoita tutustumaan ja osallistumaan vaikuttamistoimintaan.

”Opiskelemme aikana, jolloin ilmastohätätila on ja tulee väistämättä olemaan osa ammattiamme tulevaisuudessa. Opiskelijat tiedostavat tämän, ja haluaisin edistää heidän arvomaailmansa esiintuomista liiton toiminnassa.”

”Safassa toimitaan vaikuttamisen ja ammatillisen edunvalvonnan parissa. Se voi olla myös inspiroivaa ja hauskaa, tuoda ihmisiä yhteen ja opettaa uutta.”

Rosenqvist aloitti opiskelijavastaavan työssä helmikuun alussa.

PÄIVI VIRTANEN

Arkkitehtipäiviä vietetään toukokuussa Vantaalla

Arkkitehtipäivät 2023 järjestetään Vantaalla teemanaan arkkitehdin kädenjälki, joka viittaa arkkitehdin yhteiskuntavastuuseen ja rooliin luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Pääseminaari pidetään perjantaina 5.5. Backaksen kartanon kulttuurihistoriallisesti merkittävillä tiluksilla. Ohjelmaa riittää torstaista 4.5. lauantaihin 6.5. asti.

Seminaarin keynote-puhujina ovat arkkitehti **Almut Grüntuch-Ernst** Saksasta ja arkkitehti **Frédéric Chartier** Ranskasta.

Almut Grüntuch-Ernst luotsaa nimeään kantavaa toimistoa yhdessä **Armand Grüntuchin** kanssa. Hän johtaa Design and Architectural Strategies -osastoa Braunschweigin teknillisessä yliopistossa ja kuuluu Berliinin taideakatemiaan. Grüntuch-Ernst luennoi eri puolilla maailmaa ja on toiminut tuomarina monissa arkkitehtuurikilpailuissa.

Frédéric Chartier vetää useasti palkittua ChartierDalix-toimistoa Ranskassa yhdessä **Pascale Dalin** kanssa. He ovat menestyneet monissa kansainvälisissä arkkitehtuurikilpailuissa, viimeisimpänä Bockmühlen koulukampuksen peruskorjauksen kilpailussa Saksassa. ChartierDalix on julkaissut myös kirjoja, kuten *Hosting life: Architecture as a ecosystem* (2019) ja *La Défense – Making a system* (2021).

Arkkitehtipäivien tarkempi ohjelma julkaistaan Safan verkkosivuilla ja ilmoittautuminen käynnistyy maaliskuussa. Arkkitehtipäivät järjestetään Vantaan kaupungin, Safan toimiston ja Hesa-Safan yhteistyönä.

Safa- ja Otto-livari Meurman -palkintoehdokkaita haetaan

Suomen Arkkitehtiliiton Safa-palkinto jaetaan Arkkitehtipäivillä 5.5.2023.

Sääntöjen mukaan palkinto myönnetään ”tunnustuksena maamme kunnalle tai muulle julkiselle tai yksityiselle yhteisölle tai yritykselle, joka esimerkillisellä tavalla on toiminut hyvän suunnittelun edellytysten ja tulosten aikaansaamiseksi. Palkinto annetaan toiminnasta, joka merkittävällä tavalla on edistänyt tarkoituksenmukaista ja hallittua yhdyskuntakehitystä ja hyvän elinympäristön syntymistä.”

Ehdotuksia Safa-palkinnon saajaksi voivat tehdä kaikki Suomen kansalaiset ja yhteisöt.

Ehdotuksiin tulee liittää riittävät perustiedot ja perustelut, ja ne tulee toimittaa perjantaihin 20.3.2023 mennessä osoitteella koulutus@safa.fi tai Suomen Arkkitehtiliitto, Malminkatu 30, 00100 Helsinki.

Palkintolautakunta koostuu Suomen Kuntaliiton, Safan ja ympäristöministeriön edustajista. Lautakunnan puheenjohtajana toimii Safan varapuheenjohtaja **Raine Vihelmaa**.

Lisätietoja antaa palkintolautakunnan sihteeri, Safan erityisasiantuntija **Pia Selroos**, pia.selroos@safa.fi tai puh. 041 528 2952.

Safa jakaa Arkkitehtipäivillä myös Otto-livari Meurman -palkinnon.

Palkinnon tarkoituksena on lisätä kiinnostusta suomalaiseen yhdyskunta- ja kaupunkisuunnitteluun. Se jaetaan tunnustuksena arkkitehdille tai arkkitehtiryhmälle, joka on merkittävästi vaikuttanut hyvän elinympäristön luomiseen.

Palkinnon myöntämisen perusteena voi olla arkkitehtonisesti ja toiminnallisesti korkeatasoinen kaupunkisuunnittelukohde tai sarja kohteita, pitkäjänteinen toiminta innovatiivisen ja laadukkaan yhdyskuntasuunnittelun hyväksi, ura-uurtava yhdyskunta- tai kaupunkisuunnitteluun liittyvä tutkimus-, kehitys- tai opetustoiminta tai ansiokas elämäntyö alueiden käytön suunnittelun parissa.

Perustellut ehdotukset tulee toimittaa 17.3.2023 mennessä osoitteeseen Suomen Arkkitehtiliitto SAFA/Katri Laakso, Malminkatu 30, 00100 Helsinki tai sähköpostitse katri.laakso@safa.fi. Palkinnon saajan valitsee Safan hallituksen nimeämä lautakunta.

Lisätietoja, säännöt ja tiedot aiempina vuosina palkituista löytyvät Safan verkkosivuilta.

Ehdota Arkkitehtuurin Finlandia -kohdetta

Arkkitehtuurin Finlandia-palkinto jaetaan jälleen syksyllä 2023. Ilmianna esiraadille laadukas arkkitehtuurikohde!

Palkinnon sääntöjen mukaan palkittavan kohteen tulee olla valmistunut viimeisten kolmen vuoden aikana. Palkinnon voi saada Suomessa sijaitseva rakennus tai rakennusryhmä tai suomalaisen arkkitehdin työ ulkomailla.

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon esiraatiin kuuluvat tänä vuonna professori **Rainer Mahlamäki** (pj), arkkitehdit **Harri Hautajärvi** ja **Sarlotta Narjus** sekä professori **Jenni Reuter**. Raadin sihteerinä toimii arkkitehti **Paula Huotelin**.

Ehdotuksia hyödyntävät esiraadin lisäksi Safan julkaisut sekä Archinfin Finnish Architecture Navigator -verkkosivusto.

Arkkitehtuurikohdetta voi ehdottaa Safan verkkosivuilla 28.2. asti.

Vietä kesäinen viikko Kiljavalla

Safan jäsenet voivat vuokrata Mökki Aalto, Mökki Auteretta, Puutaloa, Kasinon ja majoitusrakennuksen huoneita liiton omistamalla alueella Vähä-Kiljavalla, Hyvinkäällä. Tilat vuokrataan viikko- tai päiväperiaatteella kesäkaudeksi 15.5.–31.9.2023.

Varauskalenteri, tarkemmat tiedot tiloista, vuokra-ajat ja hinnasto löytyvät Safan verkkosivuilta.

Lisätietoja **Katri Laakso**,
kiinteistot@safa.fi, 040 169 8889

Tutustu safalaiseen eduskuntavaaliedukkaisiin

Safalaiseen eduskuntavaaliedukkaisiin voi tutustua Safan verkkosivuilla osoitteessa safa.fi/eduskuntavaalit.

Eduskuntavaalit järjestetään sunnuntaina 2. huhtikuuta 2023. Ennakoäänestys kotimaassa on keskiviikosta tiistaihin 22.–28.3. ja ulkomailla keskiviikosta lauantaihin 22.–25.3.

Oivalan kesäviikkojen haku käynnissä

Safan jäsenillä on mahdollisuus viettää kesäinen viikko Villa Oivalassa Villingin saarella Helsingin edustalla.

Tilat vuokrataan jäsenistön käyttöön viikoiksi 24–34. Juhannusviikolla maanantai, tiistai ja keskiviikko ovat vuokrattavissa toimistoille kesätapahtumia varten, torstaista sunnuntaihin tilat vuokrataan yksityisille jäsenille. Vuokra yhdeltä viikolta ja juhannukselta (to–su) on 1000 €.

Kesäviikkojen haku aika on 26.2.–26.3.2023. Hakulomake, tarkemmat tiedot tiloista, vuokra-ajat ja hinnasto löytyvät Safan verkkosivuilta.

Lisätietoja isännöitsijä **Jyri Haukkavaara**
Jyri.Haukkavaara@a6oy.fi, 043 211 4211

Pienet ja Suuret pyöräparkit



ELPACKKALUSTEET

kalusteet.elpac.fi | 010 219 0716 | kalusteet@elpac.fi



TORE TALLQVIST (1941–2022)

Aallon ajattelun välittäjä

Professori Tore Tallqvist oli Alvar Aallon toimiston pitkäaikaisista arkkitehdeista ainoa, joka päätyi myöhemmin yliopistouralle. Oman arkkitehtuuriteorian kehittelyn ohella hän välitti ammattikunnalle Aallon ajattelun perintöä.



Arkkitehti, professori Tore Tallqvist kuoli pitkäaikaiseen sairauteen kotonaan Helsingissä 9. marraskuuta 2022. Hän oli 80-vuotias, syntynyt Helsingissä 25. joulukuuta 1941.

Valmistuttuaan ylioppilaaksi Helsingin ruotsalaisesta normaalilyseosta vuonna 1959 Tallqvist aloitti opinnot Teknillisessä korkeakoulussa, jossa hän vuonna 1969 suoritti arkkitehdin tutkinnon arvosanalla oivallinen.

Opintojensa alkuvaiheessa Tallqvist työskenteli parin vuoden ajan Bengt Lundstenin toimistossa. Vuonna 1964 häntä tiedusteltiin harjoittelijaksi Alvar Aallon toimistoon. Tallqvist on itse kertonut empiensä vastauksessaan, koska hän kuului rakennustaiteen museon ympärillä olevaan, Aaltoon kriittisesti suhtautuvien nuorten arkkitehtien piiriin.

Työjakso Aallon toimistossa venyi kahdeksaan vuoteen ja jätti pysyvän jäljen. Myöhemmin vuosinaan Tallqvist lainasi usein Aaltoa ja koki velvollisuudekseen välittää niin ammattikunnalle kuin oppilailleen tämän ajattelun perintöä. Tallqvist oli Aallon toimiston pitkäaikaisimmista arkkitehdeista ainoa, joka myöhemmin toimi päätoimisena opettajana ja yliopiston professorina.

TALLQVIST oli kuvitellut – ehkä Aallon toimiston innoittamana – tekevänsä työuransa rakennuksia suunnittelevana arkkitehtina. Seuraava vuosikymmen, 1970-luku, oli kuitenkin Tallqvistille ja koko ammattikunnalle vaikeaa aikaa öljykriisin ja rakennusalan laman

vuoksi. Työtehtävät olivat vähissä, ja vaihtoehtoksi jäi opetustyö Teknillisessä korkeakoulussa, ensin asutusuunnittelun ja vuosikymmenen lopussa arkkitehtuurin historian opettajana. Tehtävä herätti lopullisesti Tallqvistin kiinnostuksen opetustyötä kohtaan, ja vuosina 1983–1984 hän hoiti Otaniemessä arkkitehtuurin historian professorin viransijaisuutta. Suunnittelevan arkkitehdin sijaan Tallqvistista oli tullut opettaja.

Tallqvist teki myös vanhan rakennuskannan arvottamista käsittelevän lisen-siaatintyön. Hänen vuonna 1973 perustamassaan toimistossa syntyivät monien pientalojen ja korjauskohteiden suunnitelmat sekä puukaupunkialueiden rakentamistapaohjeet.

Lukuvuodeksi 1985 Tallqvist siirtyi hoitamaan Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurin historian vs. professorin tehtävää, johon hän sai pysyvän nimityksen vuonna 1988. Hän ehti toimia lyhyen aikaa myös Porvoon neuvonta-arkkitehtina. Professorin tehtävästä Tallqvist siirtyi eläkkeelle vuonna 2010, mutta työ arkkitehtuurin parissa jatkui.

Tallqvistin osaamista arvostettiin myös asiantuntijatehtävissä. Hän toimi muun muassa valtion rakennustaide-toimikunnan puheenjohtajana vuosina 1992–1997 ja Suomen Arkkitehtiliiton nimeämänä tuomarina Rauman virastotalon ja Eduskuntatalon laajennuksen arkkitehtuurikilpailuissa.

Tallqvistilla oli opetustyössä tarvittavat synnynnäiset lahjat. Taitavana ja persoonallisena puhujana hänellä oli

kyky tiivistää sanottavansa tavalla, joka jäi kuulijoiden mieleen. Tallqvistin kielenkäytössä toistuivat käsitteet juurevuus, kytkennät, huolenpito tai arvot. Hän oli innostava, oppilaittensa uteliaisuuden herättänyt opettaja.

Tallqvistin ajattelun ydin oli, että arkkitehtuurin historiassa ei jaeta pelkästään tietoa, vaan opetellaan siirtämään historian oppia luovaan suunnittelutyöhön. Hän ei asetellut vastakkain historiaa ja nykyhetkeä, vaan hänelle kyse oli arkkitehtuurin jatkumosta, jossa vanha ja uusi täydentävät toisiaan.

Tallqvistin syksyllä 1985 laatima ensimmäinen harjoitustehtävä oli ”Punatiili Tampereen kaupunkikuvassa”. Harjoituksen myötä juuri opintonsa aloittaneet nuoret johdateltiin ympäristön havainnointiin ja sen vivahteiden ymmärtämiseen tarkkojen piirrostehtävien avulla.

Myöhemmissä vaiheissa harjoitukset syvenivät monitasoisiksi, ympäristön arvoja puntaroiviksi suunnitelmapainotteisiksi tehtäviksi. Tallqvistilla oli tapana sanoa, että jokainen harjoitustehtävä tai diplomityö, teoreettinenkin, tulisi rakentaa siten, että se voidaan esitellä havainnollistavan mallin avulla. Samalla hän painotti ajattelun merkitystä sanoen, että arkkitehdin tulisi kehittää oma, pienimuotoinen arkkitehtuurin teoria. Tätä neuvoa Tallqvist itse toteutti myöhemmin työvuosinaan.

Professuurinsa alusta lähtien Tallqvist työskenteli arkkitehtuurin historiaa ja teoriaa yhdistävän ajatusmallin parissa. Siihenkin hän ammensi vaikut-

teita Aallon suunnitelmista ja teki niistä tutkielmia – esimerkkinä ”Ajaton Aalto ja arkkitehtuurin tetraedri”. Hän kirjoitti: ”Joka etsii arkkitehtuurin ajatonta arvoperustaa perehtymällä Alvar Aallon kolmeen omaan taloon, saattaa löytää tetraedrin, jota voidaan pitää arkkitehtuurin siemenkotana”.

Tallqvistin mukaan rakennussuojelun tutkimuksessa ei aina ymmärretty ajallisen syvyyden merkitystä. Aikaulottuvuus muodostikin hänen tutkimuksensa teoreettisen rungon. Tallqvist kehitti tätä ajatusrakennelmaa yhä täsmällisemmäksi graafiseksi työkaluksi, jota sovellettiin opetuksessa ja esiteltiin huolellisesti toteutetuissa, opiskelijoiden harjoitustöitä sisältävissä näyttelyissä muun muassa Rakennustaiteen museolla, Turussa Köysitehtaalla ja Tampereen Finlaysonilla sekä Rooman

Villa Lantessa ja Portossa. Seuraavan näyttelynsä avajaisiin Tallqvist odotti pääsevänsä vielä kuluvaan vuoden helmikuussa.

TALLQVISTIN johdolla tehdyt opintomatkat niin Suomessa kuin ulkomailla olivat monille mieleen jääneitä tapahtumia, joissa hänen ehtymätön tietopankkinsa pääsi oikeuksiinsa. Rooma oli kaupunki, johon hän mielellään matkoillaan palasi. Kaupungin historian hän tunsi perin pohjin ja osasi vetää sen kehityksestä pitkiä kaaria ja yhtäläisyyksiä myös nykyaikaan.

Matkoilla kaikki käytännön asiat eivät aina sujuneet suunnitelmien mukaan, mutta Torellahan oli taito ottaa haltuun yllättävätkin tilanteet. Keskustelukumppanilleen Tore osasi heittää haasteen, hänelle ominaisen keventä-

vän hymähdyksen ryydittämänä – yhtä helposti syntyivät myös suomenkieliset palindromit.

Tore ja Barbara solmivat avioliiton vuonna 1975. Perheeseen syntyi kuusi lasta, ja sen hyvinvoinnista huolehtiminen oli Torelle keskeinen elämän arvo. Perhe on kasvanut jo seuraavaan polveen; myös lapsenlapset saivat nauttia isoisänsä läsnäolosta

Tore piti hyvää huolta työyhteisönsä hyvinvoinnista. Laajan ystävä- ja kollegapiirin rinnalla kokonainen sukupolvi Tampereella opiskelleita ja sieltä valmistuneita arkkitehteja sekä arkkitehti-osaston henkilökunta jäivät kaipaamaan arvostettua opettajaansa ja työtoveriaan.

OLLI-PAAVO KOPONEN
RAINER MAHLAMÄKI

Kirjoittajat ovat Tore Tallqvistin kollegoita.



Kun ovelta vaaditaan kestävyyttä

SINCE 1966
GRP - DOORS®
LAMI

TAKUU 25 VUOTTA
ALKAVEN VEDEKÄN KOSTEUDENKESÄVÄYDEN OSASTALAHETKESPÄIVÄSTÄ

MUOVILAMI OY
Hygieenisii LAMI-ovia yli 50 vuoden kokemuksella ja ammattitaidolla
www.lamidoors.com



Pasilankatu / Bolegatan
Raitteet / Spår / Tracks 1:11

KOHO- JA PISTEKIRJOITUSOPASTEET

Suunnittelu ja valmistus:

- kohokartat
- WC- ja muut tilaopasteet
- hissi- ja kerrosopasteet ym.

Taktiili
taktiili.fi

Kaavoittajana työskentelen paremman ympäristön puolesta ilman paskapuhetta

Kestävyys ja vastuullisuus eivät suunnittelun arjessakaan ole tyhjiä sanoja.

Anssi Joutsiniemi kirjoitti Arkkitehtiuutisissa 6/2022 kaavoitusta koskevan julkisen keskustelun heikosta tasosta otsikolla ”Kaavoittajat ja vastuullisen paskapuheen aika”. Osansa kirjoituksessa sai liian hiljaa oleva arkkitehtikunta, mutta sanavalintojen perusteella päähuomio kohdistui meihin kaavoittajiin.

Jaani Joutsiniemen huolen kaupunkisuunnittelua koskevasta julkisesta keskustelusta. Sen sijaan olen ihmeissäni näkemyksestä, jonka mukaan kaavoittajat yleisesti ottaen perustelisivat kaupunkisuunnittelun ratkaisuja epämääräisellä ”paskapuheella”. Kokemukseni mukaan motivaatio kaavoituksessa työskentelyyn syntyy mahdollisuudesta edistää yhteistä hyvinvointia maankäytön suunnittelulla. Vilpittömästi tehty vaikutusten arviointi on keskeinen osa tätä työtä.

Kestävyys ja vastuullisuus eivät suunnittelun arjessakaan ole tyhjiä sanoja. Omassa työssäni ne tarkoittavat suunnittelun perusasioiden lisäksi muun muassa joukkoliikennepainotusta, käveltävää esikaupunkikeskustaa, uusiutuvia energia-ratkaisuja, täydentyvää virkistysverkostoa, uusia luonnonsuojelualueita, luontopoh-

jaisia piha- ja viherkattoratkaisuja, harkittua julkisten palveluiden verkkoa, tiloja kaupallisille palveluille ja yrittämiselle, tasapainoista asumisen rahoitus- ja hallintamuotojakaumaa, rakennussuojelun keinoin turvattua kulttuuriympäristöä sekä numeerisin menetelmin arvioitua vähähiilisyyttä.

Esimerkiksi ”vastuuttomasta ja katteettomasta paskapuheesta” Joutsiniemi nostaa yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoitteen: ”Tiivistämistä ajetaan kertomatta, kuinka paljon ja minne.” Suunnittelujärjestelmämme vastaa näihin kysymyksiin kattavasti. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat yhdyskuntakehityksen tukeutumaan ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen.

Uudellamaalla maakuntakaava tarkentaa tätä tavoitetta jakamalla aluetta muun muassa keskustoihin, ydinvyöhykkeisiin ja kehittämisvyöhykkeisiin. Helsingin yleiskaava 2016 täsmentää kehityskuvaa yleiskaavatasolle esimerkiksi korttelitehokkuuksia määrittävin merkinnöin. Tätä tarkempi kaavallinen ohjaaminen tehdään asemakaavoituksessa – usein hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Joutsiniemen tavoin kaipaamme laajempaa keskustelua kaupunkisuunnittelusta, mutta mielestäni hyvään kritiikkiin kuuluu suunnittelua ohjanneiden tavoitteiden tunnistaminen, liioittelun ja liiallisten yksinkertaistuksien välttäminen sekä suunnitelman hyvien ja huonojen puolien punnitseminen. Tällaisesta arvioinnista on ehkä vaikea irrottaa päivälehdessä julkaistukynnyksen ylittäviä otsikoita, mutta vaikuttavuutta ja keskustelua se edistää paremmin kuin yksiulotteiset parkaisut.

Pahantahtoinen kirjoittelu ja henkilöön menevä kritiikki ovat valitettava ilmiö, joka kohdistuu kaupunkisuunnittelun tutkijoiden lisäksi myös kaavoittajiin ja erityisesti päätöksiä tekeviin poliitikkoihin. Kävin tätä kirjoittaessani lukemassa keskustelua muutamasta kaupunkisuunnittelua käsittelevästä sosiaalisen median ryhmästä. Pahantahtoisia kirjoituksia oli sielläkin joukossa. Keskustelukulttuurin parantaminen on helpointa jokaisen aloittaa itsestään.

TUUKKA LINNAS

Arkkitehti SAFA
Tiimipäällikkö Helsingin asemakaavoituksen
Vuosaari-Östersundom -tiimissä



Museo kiinteistöbisneksen panttivankina

Kansallismaiseman myyminen parin konttoritalon rakennuspaikaksi on liian kova hinta uudesta arkkitehtuuri- ja designmuseosta.

A rkkitehtiuutisten numeron 6/2022 pääkirjoituksessa kirjoitettiin Helsingin Etelärannan ”laatu- ja konseptikiilpailun” ratkaisemisesta. Alueelle aiotaan kaavoittaa myytäväksi tarkoitettuja tontteja, joille rakennetaan toimisto- ja hotellitilaa sekä museo.

Miksi? Onko muita perusteluja kuin talousoperaatio, jossa kaupunki voi osoittaa tukevuksensa museota kansallismaiseman myynnistä saamallaan tuloilla? Kuka on hyväksynyt tällaisen koplauksen? Eikö hinta ole moraaliton etenkin, kun samalla sidotaan wow-museon sijainti Etelärantaan?

Äskettäin päättyneen kilpailun on tähän mennessä noudattanut tarkkaan Helsingin kaupunginkansliassa maaliskuussa 2019 kirjattua toteuttamismallia. Sen mukaan kaupunki myy alueen tontit kilpailun voittajalle, joka sitoutuu toteuttamaan museorakennuksen. Museon osalta järjestetään erillinen arkkitehtuurikiilpailu. Toteuttamismallin mukaan alueelle voisi lisäksi sijoittua esimerkiksi hotelli, toimintatila ja julkista tilaa, mutta ei asumista.

Kilpailuun osallistuneissa suunnittelijaryhmissä piti olla mukana ”toteuttajataho” eli rahoittaja, jolle Helsingin kaupunki myy tontit. Voittiko kilpailun siis paras rahoittaja? Miten tonttimaan arvo ylipäänsä arvioidaan tällaisessa uniikkiosoitteessa, kun vertailuaineistoa ei ole?

Kysytään lisää. Puuttuuko Helsingistä vapaata toimistotilaa? Eikö pienille hotelleille löydy tontteja? Onko Eteläsatamalta vapautuva logistiikka-alue ainoa mahdollinen sijainti museolle ja isännättömille liikerakennuksille? Jos kansainväliset kiinteistösiioittajat etsivät Helsingistä lainojen vakuudeksi sopivia tontteja, löytyisikö heille luontevampia osoitteita kuin Helsingin klassista keskustaa kehystävä rantaviiva?

Entä miksi tätä kiinteistökauppaa mark-

kinoidaan kansalaisille ”kävelykeskustan laajentamisena” ja ”uutena museona”? Miksei sitä markkinoida rehellisesti Etelärannan kansallismaiseman myyntinä kansainvälisille kiinteistömarkkinoille? Liikerakentamista on perusteltu sillä, että se ”elävöittää” rantapromenadia. Elävöittäisivätkö kolmikerroksiset toimistotalot vastaavasti esimerkiksi Merikadun tai Merikannontien edessä olevaa rantaväylää?

Merellisyydellään ja silakkamarkkinoillaan aiheellisesti ylpeilevän pääkaupungin kauppatoria elävöittää nykyään iso joukko saaristoliikenteen veneitä ja ravintolalaivoja. Osa niistä voi tukkia reittiä tulevaan museokahvilaan, joten niitä on varmaan siirrettävä pois. Näinkö syntyy oikeaa ”urbaania pöhinää”?

Yleisin argumentti tällekin maakaupalle on ”haluutsa mieluummin, että siellä on parkkipaikka?”. Olen kuitenkin sitä mieltä, että kansallismaiseman myyminen parin konttoritalon rakennuspaikaksi on liian kova hinta uudesta arkkitehtuuri- ja designmuseosta.

Ajatteleeko joku vielä, että museoiden tärkein tehtävä on houkutella turisteja? Ja että se on mahdollista vain, jos rakennus poikkeaa mahdollisimman paljon ympäristöstään eli on häirikkö kaupunkitilassa? Julkinen keskustelu tuntuu heijastelevan tällaisia odotuksia.

Riippumatta siitä, millaisia museo- rakennuksen ja sen tontin rahoituksen yksityiskohdat tulevat olemaan, museo on nyt kaupungin kiinteistöbisneksen panttivanki ja sitä estetään etsimästä ja löytämästä itselleen 2000-luvun arvojen mukaiset tilat.

Uudisrakennus olisi turha, jos museo sijoitettaisiin esimerkiksi satamalta aikaan vapautuvaan Olympiaterminaaliin, jota voisi laajentaa tarpeen mukaan. Museoväki on kuitenkin tuodittautunut lapsenomaiseen uskoon, että Uusi

Uljas Museo valmistuu tuossa tuokiossa. Hakemalla tilapäiset, olemassaolevat tilat museo pääsisi kuitenkin toimimaan paljon nopeammin ja voisi keskittyä talon sijasta sisältöön.

Kukaan ei ole moittinut Merikadun edessä olevaa rantapromenadia virikkeettömäksi. Mikseivät samat periaatteet kelpaa koko rantaviivalla Hernesaaren kärkestä Katajanokalle asti?

KAARIN TAIPALE

Keskittöölöläinen kaupunkitutkija

”

Museota estetään
nyt etsimästä ja
löytämästä itselleen
2000-luvun arvojen
mukaiset tilat.

Purkaa vai säilyttää? Ja millä kielellä?

Olisiko mahdollista rakentaa siltoja paikallisen rakennussuojelukeskustelun ja alan englanninkielisen akateemisen tutkimuksen välille?

Arkkitehtiuutisissa 6/2022 **Sanna Puutonen** soimasi entistä koti-kaupunkiaan Lapuaa kovasta purkamis-innokkuudesta. Jutun syytökset ovat toki aiheellisia, mutta mukana oli ajatusvirheitä, joista en tiedä, olivatko ne tahallisia ja kolumnia voimistamaan tarkoitettuja vai silkkaa tietämättömyyttä.

Puutonen kirjoittaa, että maakunnan tasolla ainutlaatuisen kulttuurikeskuksen eli Vanhan Paukun alueeseen kuuluva ruokala puretaan ”tuota pikaa”. Kaupunki on itse asiassa yrittänyt purkaa ruokalaa jo vuodesta 2000 alkaen, eli aivan ripeästi se ei ole sujunut. Vanha Paukku on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (RKY 2009), ja ympäristöministeriön vaatimuksesta alueen asemakaava muutettiin estämään rakennusten purkaminen.

Vuonna 2020 Lapua pani kuitenkin vireille kaavamuutoksen, joka mahdollistaisi tuon arkkitehti **Onni Tarjanteen** suunnitteleman puurakennuksen hävittämisen. Kulttuuriyhdistys Nurkkakivi ry aloitti 22 vuotta sitten taistelun ruokalan säilyttämiseksi ja vastustaa edelleen kaavamuutosta, eikä ELY-keskukseen ilmeisesti ole sen kannalla.

Kolumnissa niin ikään mainittu puukoulu on puolestaan osa maakunnallisesti arvokkaaksi määritellyä kulttuurimiljöötä, mutta kaupunki on yrittänyt useita vuosia saada sillekin purkulupaa. Myös sen kohdalla on kaavamuutos vireillä.

Kunnilla on tosiaan valta purkaa tai säilyttää omistamiaan rakennuksia, jollei niitä ole mitenkään suojeltu. Asemakaava on varmin tapa estää purkaminen. Museoviraston suojelu on sen sijaan vain sanonta, jolla ei ole yleensä muita perusteita kuin tuo RKY 2009 -luettelo, joka vahvistui osana valtakunnallisia alueiden käyttötavoitteita (VAT).

Suomessa erityisen voimakas purkamisvimma on kohdistunut koulurakennuksiin, joita on revitty alas ”homeen vuoksi”.

Jos saadaan uusi tilalle, ei vastustajia juuri ilmaannu. Lapuallakin lähinnä vain hämmästeltiin Liuhtarin ja Ritamäen kivi- ja puurakennusten purkupäätöksiä. Laki sallii aika nuortenkin rakennusten hävittämisen: purkuluvan on jo kymmenen vuotta saanut uudisrakennuksen rakennusluvan yhteydessä. Pelottavinta on, että uusillekin rakennuksille ajatellaan joskus todella lyhyt ”elinkaaren pää”, vain kolmekymmentä vuotta.

Tuleva rakentamislaki tähtää korkein tavoittein hiilineutraaliin, turvalliseen ja terveelliseen rakentamiseen, mutta tekee karhunpalveluksen ympäristölle. Syntyy valtavia hiilipiikkejä, jos rakennuksia hävitetään uusien, parempien ratkaisujen alta. ”Purkava saneraaminen” kaiku sijoittajien ja rakennuttajien korvissa ilmeisesti houkuttelevalta, mutta minulle kyseessä on sadatteluun verrattava sanapari.

Lapuan merkittävin modernin arkkitehtuurin kohde eli arkkitehti **Ahti Korhosen** vuonna 1967 suunnittelema linja-autoasema purettiin 2015. Linja-autoaseman säilyttäminen ei onnistunut museoviraston lausunnoista eikä kotiseutu- ja kulttuuriyhdistyksen taistelusta huolimatta. 1990-luvun lopulla sen paikalle päätettiin kaavoittaa marketti. Kaava sai aikaan valtavan vastustuksen kansalaisten keskuudessa, nousi ”markettikapina”. Kun kaava viivästyi, S-ryhmä rakensi marketin laveammalle tontille.

Tapauksia riidanalaisista suojelu- ja purkamistapauksista on Suomessa varmasti paljon, mutta itselleni nämä Lapuan kohteet ovat olleet merkittäviä tutkimus- ja luentokohteita. Tämä aiheutti ärtymykseäni kolumnin epätarkkuuksia kohtaan.

Vanhan Paukun prosesseja käsittelin jo vuonna 2006 valmistuneessa väitöskirjässäni *Lapuan Vanha Paukku – uudeksi rakennettu ja puhuttu*. Ruokalan suojelu-problematiikkaa pohdin artikkeleissani ”Unspoken Compensations on Cultural

Heritage Values? Three planning examples from Finland” (2020) ja ”Discussions on the Authenticity and the Identity of a Place” (2022). Linja-autoaseman kohtalo oli esillä artikkelissani ”The Experience and Beauty in the Cultural Heritage Discourse: Reflections from two case studies” (2018).

Purkamisista uutisoidaan sanomalehdissä, mutta tutkimusta vaaditaan yliopistossa julkaisemaan kansainvälisesti eli englanniksi. Tämä taas johtaa siihen, ettei kohdepaikkakuntien kahvipöydissä ja huoltoaseman baareissa aina näytä olevan tarkkaa tietoa käytettävissä.

HELENA TERÄVÄINEN

Arkkitehti, tekniikan tohtori
ja Aalto-yliopiston opettaja

”

Syntyy valtavia
hiilipiikkejä, jos
rakennuksia
hävitetään uusien,
parempien ratkai-
sujen alta.

Alvarin viivan arvoitus

Olen opiskellut arkkitehtuuria yli seitsemän vuosikymmentä. Hidasoppisena jatkan edelleen. Monen muun tavoin olen ihmetellyt, mistä Alvarin maaginen viiva kumpusi. Hän ei itse ker-
tonut, ehkei tiennytäkään.

Todennäköisin lähde lienee maanmittari-isän iso työpöytä, jolla Alvarkin nuorena piirteli korkeuskäyriä. Luonnossa nämä viivat ilmenevät rantaviivoina, joita Suomessa riittää. Puiden leh-
dissä on samankaltaisia reunaviivoja.

On myös pohdiskeltu yhteyksiä Hans Arpin taiteeseen.

Unto Pusa opetti meille opiskeluaikana alastoman mallin piir-
tämistä. Naisen muodoissa saattoi nähdä samanlaisia käyriä.

Huomasin kerran, että paksuhkon ikkunaverhon alareuna piirsi
ilmettyä Alvarin viivaa. Ehkäpä tuo kuuluisa viiva löytyi Ainon
hameenhelmasta.

SUTI SAVOLAINEN

Helsinki

Haemme arkkitehteja

Asemakaavoitukseen

Kiinnostaako työ, jolla on yhteiskunnallista merkitystä ja jonka kautta pääset konkreettisesti vaikuttamaan kaupungin kehittämiseen?

Haemme arkkitehteja Helsingin kaupungille asemakaavoitukseen Etelä- ja Itä-Helsinkiin. Työkenttänä etelässä on kantakaupungin kehit-
täminen ja idässä kaupunkiudistusalueet sekä kaupunkibulevardit.

Vastaat asemakaavahankkeiden valmistelusta ja muista kaupunkisuunnittelutehtävistä.

Pääset toimimaan osana laaja-alaista asiantuntijaorganisaatiota, jossa saat osaavan, moniammatillisen työyhteisön tuen ja vaihte-
levia työtehtäviä.

Odotamme sinulta yhteistyökykyä, intoa ja taitoa suunnitella ja ohjata muiden suunnittelua sekä positiivista ja ratkaisukeskeistä lähestymistapaa.

Luotettavana työnantajana tarjoamme sinulle suuren ja vastuullisen työnantajan monipuoliset henkilöstöedut. Moderni toimipis-
teemme sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien päässä Kalasatamassa ja meillä on myös etätyömahdollisuus.

Meillä teet vaikuttavia töitä ja mahdollistat itsesi näköisen työuran!

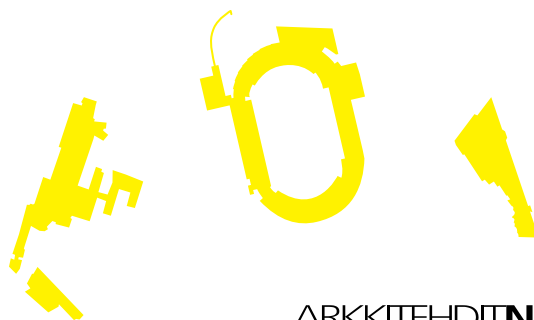
Tartu tilaisuuteen ja jätä rohkeasti hakemuksesi vaikka molempiin 6.3.2023 mennessä.

Työavain **KYMP-01-7-23**, Eteläinen yksikkö, ohjaa ilmoitukseen.

Työavain **KYMP-01-5-23**, Itäinen yksikkö, ohjaa ilmoitukseen.

Helsinkirekry.fi

Etsimme kokenutta
projektiarkkitehtia vaativiin,
julkisiin korjaushankkeisiin



ARKKITEHDIT**NRT**

Toivomme hakemuksia **20.3.** mennessä osoitteeseen rekry@n-r-t.fi
Lisätietoja meistä, töistä ja tehtävästä osoitteessa www.n-r-t.fi/2/rekry



Haemme kokeneita ja taitavia arkkitehteja, sisustus-
arkkitehteja, sekä ArchiCad- ja BIM-osaajia mielenkiintoisiin
uudis- ja korjausrakentamishankkeisiin.
Vahva tietomalliosaaminen luetaan eduksi.

Hakemukset: work@verstasarkkitehdit.fi

VERSTAS ARCHITECTS

Kiinteistökehityksen hankepäällikkö (ARK)

Etsimme vankan kokemuksen kiinteistö- ja maaomaisuuden kehittämistehtävistä omaavaa arkkitehtia. Hankepäällikkö vastaa nimettyjen hankkeidensa kokonaisvaltaisesta kehittämisestä toteuttamalla yhtymän kiinteistöstrategiaa. Tavoitteenamme on vähentää seurakunnallisessa käytössä olevaa kiinteistökantaa 40 000 m² vuoteen 2030 mennessä. Kiinteistökantamme muodostuu erilaisista toimitiloista ja asunnoista.

Hankepäällikkönä vastaat kiinteistöjen kaava- ja käyttö-tarkoituksuuksien valmistelusta sekä maaomaisuuden kehityshankkeista. Hankepäällikkö on olennainen resurssi tulevien toimitilamuutoksen läpiviennissä. Arvostamme asiakaslähtöistä asennetta sekä kokemusta monipuolisista hankkeista.

Edellytämme

- arkkitehdin koulutusta (ylempi korkeakoulututkinto)
- kaavoitusprosessin tuntemusta ja aiempia näyttöjä kaavahankkeiden läpiviennistä
- kokemusta käyttötarkoituksuuksista useiden kohteiden osalta
- kykyä ymmärtää toiminnan muutosten vaikutukset tilaratkaisuihin ja ennakoida toimitilojen muutostarpeita
- hyviä tiimityötaitoja ja itsenäistä työtettä
- vähintään tyydyttävää ruotsin kielen taitoa

Eduksi katsomme

- oman suunnittelukokemuksen rakennussuunnittelussa ja/tai toimitilahankkeissa
- monipuolisen rakennuttamiskokemuksen peruskorjaushankkeissa (kulttuurihistorialliset kohteet)

Tehtävä alkaa sopimuksen mukaan. Palkkaus määräytyy Kirkon yleisen virka- ja työehtosopimuksen vaativuusryhmän 701 mukaan, ja lisäksi maksetaan henkilökohtaista palkanosaa kokemukseen perustuen. Palkka palvelussuhteen alkaessa on 4 980 - 5 620 euroa. Tehtävän alussa noudatetaan kuuden kuukauden koeaikaa. Valittavalta edellytetään työnantajan kustannuksella tehtävää työhöntulotarkastusta.

Hae tehtävää sähköisen rekrytointijärjestelmän kautta osoitteella: evl.fi/rekry Hakuaika päättyy 10.3.2023 klo 23.59. Tiedusteluihin vastaavat Osmo Rasimus 09-2340 2700 ja Kaarina Rösä 09-2340 2717.

Jätäthän hakemuksesi mahdollisimman pian, sillä voimme kutsua hakijoita haastatteluun jo hakuaikana.

PALVELUHAKEMISTO

Kaksikerroksiset pyörätelineet

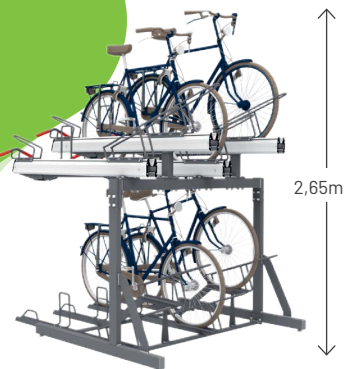
#koskahelpous

FALCO kaksikerroksiset pyörätelineet on tarkoitettu aktiiviseen käyttöön. Siksi ne ovat helppokäyttöisiä.

Myös 230V latauspistein.

ELPAC KALUSTEET

kalusteet.elpac.fi
010 219 0716 | myynti@elpac.fi



Betonituotteet

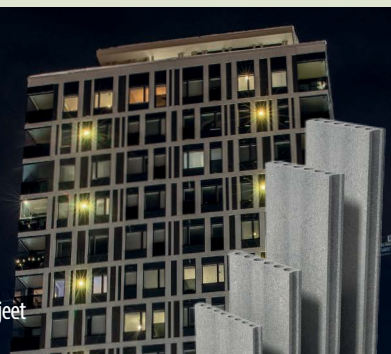


Kaikki AKOista

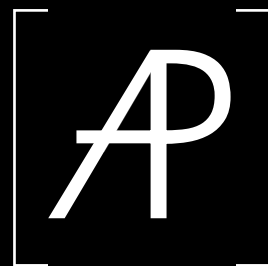
Väliseinät asennettuna, nopeuttaa rakentamista, uusitut akustiikkaohjeet

**RAKENNUSBETONI-
JA ELEMENTTI OY**

Kukonkankaantie 8, Hollola • 03 877 200
www.rakennusbetoni.fi



Akustiikkapalvelut



silence for sale
www.akustiikkapalvelut.fi

Askon Säätiö myöntää kohdeapurahoja
muotoilun ja arkkitehtuurin taiteelliseen
toimintaan ja luovaan työhön,
tuotekehitykseen sekä alan ammattilaisten
kansainvälistymiseen.

Antti Nurmesniemi –jatkokoulutusapurahan haettavana 1.2. – 30.4.2023

Lisätietoja
askonsaatio.fi

MHB

DUTCH MASTERS OF STEEL SINCE 1667

© Agence Symbiose www.symbiose-com.ch



MHB:N AINUTLAATUISESSA TERÄSPROFIILIJÄRJESTELMÄSSÄ YHDISTYVÄT
ÄÄRIMMÄISEN OHUET PROFIILIT, KESTÄVYYS SEKÄ VIIMEISTELYN LAATU.
MHB:N AVULLA VOIT LUODA NÄYTTÄVIÄ IKKUNA-, OVI- SEKÄ SEINÄRATKAISUJA,
JOISSA LASIN OMINAISUUDET PÄÄSEVÄT LOISTAMAAN.
JÄRJESTELMÄSTÄ LÖYTYY RATKAISUT SEKÄ RAKENNUKSEN SISÄLLE ETTÄ JULKISIVUUN.

VITREA

www.vitrea.fi